ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ Anul XVII (LII) ■ Nr. 2 (428) ■ Februarie 2018 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România



BRÂNCUȘI - Domnișoara Pogany. Bronz polisat.

Mihai Barbu



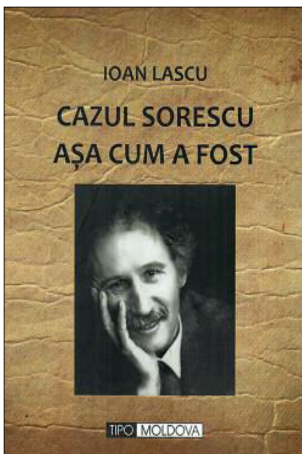
După un pătrar de veac, fără ură și părtinire despre… Cazul Sorescu. Așa cum a fost

Scrisoarea celor 8 redactori de la "Ramuri" (datată 24.02.1991, Craiova) sfârșește, alfabetic și democratic, cu semnătura contabilului Valentin Bazăverde și continuă cu cele ale scriitorilor Ion Buzera, Gabriel Chifu, Romulus Diaconescu, Sabin Gherman, Marius Ghica, Ioan Lascu și George Popescu. Epistola a avut, la începutul acelui an, un ecou imens în presa românească a vremii și a depășit cu mult, pe plan intern, mediatizarea de care s-a bucurat "Scrisoarea celor șase" adresată lui Ceaușescu.

Un risc asumat: ca dl. Bazăverde să fie luat drept tov. Bazăroșie

Așezarea în pagină a numelor celor revoltați ce începea cu contabilul "Ramuri"-lor și nu cu unul din redactori avea, cred, logica ei. (Riscul de a fi luați peste picior din cauza onomasticii bizare a d-lui contabil a fost asumat, cu bună știință, de semnatari. Pentru că revolta redactorilor se baza, negru pe alb, și pe rezultatele contabile dezastruoase ale revistei.) Prin urmare nu de scriitorul Sorescu era vorba în epistola cu pricina ci de administratorul nepriceput în a naviga în apele vijelioase ale unui capitalism ce se dovedea sălbatic. Așa cum era lesne de prevăzut, onomastica neaoșă a bietului contabil a dat apă la moară celor care încercau să discretizeze acțiunea vorbind de "scriitorul" Bazăverde. Și care, sub pana lui Gheorghe Tomozei, el devenise tov. Bazăroșie. Scrisoarea celor opt" a declanșat un cutremur care a fost urmat, în Hyde Park-ul autohton, de un adevărat tsunami. Ce a provocat această revărsare de pasiuni, ură, injurii, patimi, acuze, umori, lături și zoaie care a reușit să împartă, în două tabere beligerante, toată presa vremii? Revolta redactorilor de la "Ramuri" era îndreptată împotriva redactorului-șef al revistei, un clasic în viață, pe care îl acuzau că nu ar avea capacitățile manageriale necesare pentru a conduce o afacere editorial, în cu totul alte condiții de până în 1989. Pierderea financiară de un milion de lei îi era imputată administratorului și nu avea nimic de-a face cu meritele literare ale marelui scriitor. Una-i una, alta-i alta e concluzia scrisorii. Cei mai virulenți combatanți care s-au înrolat în lupta împotriva redactorilor revoltați erau aceia care, în comunism, nu fuseseră printre cei care să fi înfruntat, cât de cât, sistemul anterior. Acum, ei simțeau o nevoie vitală de a-i macula pe toți cei care, înainte vreme, au avut curajul unei opoziții și de a trece în derizoriu firava dizidență românească. Iar una din mizele mari ale luptei cu noile "Ramuri" ce voiau să-și ia soarta în propriile mâini era desființarea Uniunii Scriitorilor. "Scrisoarea celor opt" le venea ca o mănușă celor care aveau mâna de fier gata pregătită.

Un atribut al Revoluțiilor este să își devoreze, pe rând, fiii.



O scrisoare cu circuit intern dă naștere, firesc, unei alte scrisori. Deschise…

În Scrisoarea deschisă pe care Ana Blandiana i-o adresează, în *Adevărul*, poetului Sorescu, în ziua de marți, 26 februarie 1991, autoarea pune, în mod ferm, punctul pe i. Poeta își recunoaște, sincer și deschis, inabilitățile ei în materie de administrație. "Personal m-am recuzat pentru că nu-mi recunosc nici un fel de talente administrative dar asta nu mă împiedică să descopăr - cu compasiune aproape! - cât de grea e sarcina celor care au avut curajul sau inconștiența de a o accepta". Poetul e perceput, îndeobște, a fi un cetățean cu capul în nori, fără nicio legătură concretă cu realitățile dure ale vieții de zi cu zi. Inclusiv cele financiare… Numiți repede un (mare) poet care să aibă și certe calități manageriale. O să constatați, imediat, cum se manifestă și se dezvoltă lapsus-ul la contemporani… Ceea ce ni se pare demn de mirare e faptul că, în zilele noastre, la mai bine de un sfert de veac de la eveniment, manuscrisul cărții d-lui Ioan Lascu a fost refuzat de mai multe edituri prestigioase din țara noastră. Motivul? Editorii nu voiau să aibă necazuri. Economia de piață în domeniul literar & artistic se bazează, printre altele, pe scandal și pe întreținerea lui. Ai noștri vor să doarmă liniștiți chiar dacă afacerea nu le merge ca pe roate. Scrâșnetul pașilor pierduți pe un caldarâm însângerat le provoacă insomnii. Ca să dăm Cezarului ce este al Cezarului se cuvine să menționăm că societatea românească nu a fost deloc ingrată cu soarta poetului demisionar. Indecizia poetului, într-un moment dramatic al vieții lui, spune totul despre omul ce nu poate gestiona rațional o situație pe muchie de cuțit și să fie deasupra ei. El cere o foaie de hârtie dar parcă și-ar da, parcă nu și-ar da demisia. Când o face, revine imediat asupra ei. Vrea, apoi, să-și dea demisia și din Uniunea Scriitorilor și din fruntea "Ramuri"-lor. Renunță și iar o ia de la capăt. Sunt scene dramatice dar și penibile. Nu ni-l putem închipui pe marele scriitor că ar proceda la fel când scrie poezie, teatru, proză sau critică literară. Sau când, "singur printre poeți", intră în pielea artistică a vreunui model literar. Atunci, scriitura nu lasă loc îndoielii că scriitorul nostru nu ar fi foarte stăpân pe mijloacele sale artistice. După finalul, fără happy end, de la "Ramuri", Marin Sorescu relansează, în 1991, o serie nouă a "Literatorul"-ui lui Alexandru Macedonski. A fost cooptat în rândul nemuritorilor de către Academia Română. Apoi a fost numit ministru al Culturii în Guvernul Văcăroiu, între 25 noiembrie 1993 și 5 mai 1995. Nu a fost, să recunoaștem, un ministru care să se poată lăuda cu realizări, cât de cât, notabile. Cum n-au făcut mare lucru, în fruntea ministerului, nici tenorul Ludovic Spiess, nici sculptorul Mărginean, nici scriitorul Sălcudeanu, nici actorul Diaconu. Zi-le artiști și dă-le pace…

În Cazul Sorescu, Mircea Dinescu a vrut să se adreseze națiunii dar TVR (fostă Liberă) îl cenzurează drastic

Președintele Uniunii Scriitorilor, Mircea Dinescu a încercat, în vacarmul infernal făcut ce cele două părți aflate în conflict, să așeze lucrurile într-o matcă normală. În interviul pe care i l-a acordat lui Cornel Ciomâzgă din "Tinerama", nr. 16 din 1-7 martie 1991, poetul relatează, pe scurt, esența problemei: "Acest conflict nu are nici o legătură cu valoarea lui ca scriitor, ci cu valoarea lui ca director. Eu l-am chemat pe Marin Sorescu la Uniune, i-am arătat memoriu și am zis: *Marine, vezi că situația asta trebuie rezolvată, că este o situație dramatică*. El mi-a zis să țin memoriul și să nu-l dau încă în consiliu. Au venit redactorii la București. I-am dat telefon și i-am zis: *Domnule, uite, sunt oamenii aici, vrei să vii?* Zice, *vin imediat*. Am venit i-am pus față-n față obiectiv, democratic, și au început să se acuze reciproc. Sorescu a zis că-și dă demisia, pe urmă a zis că-i mai bine să plece ăia din redacție… I-am zis că nu e normal să plece opt inși ca să rămână el. Pentru că ăia fac revista… El o făcea pe lebăda nevinovată. Sorescu e un tip foarte descurcăreț, chiar și pe plan internațional. Nea Mărin miliardarul, vorba filmului… El reușește să scoată cărți nu numai în România. Dar, dacă este așa de descurcăreț, de ce nu se descurcă și cu această revistă? I-am spus (că este în relații foarte bune cu președintele statului) *Mărine, spune-i lui Iliescu: Domnule Iliescu, e criză în cultură, nu faceți ceva să o scoateți din groapă?* Ei, nu. El a fost afectat de ședința aia și s-a dus la televiziune. Televiziunea a venit și a făcut un interviu de 25 de minute cu mine din care au dat pe post 4 minute, fără să mă întrebe dacă e normal să taie tot ce au tăiat. A reieșit că Sorescu e …mort. A răposat marele nostru poet! Nu. Sorescu e bine mersi, scrie în continuare și scoate la editura pe care o conduce o carte de Marin Sorescu. Părerea mea este că ar fi trebuit să scoată o carte a tinerilor ăia de acolo, dacă e așa de generos. Îmi pare rău că trebuie să-i spun aceste lucruri prietenului meu, pe care îl iubesc așa de mult, marele poet Marin Sorescu. Dar asta este."

Sorescu și Dinescu, doi scriitori care au căzut pradă contabililor…

Un atribut al Revoluțiilor este să își devoreze, pe rând, fiii. La 7 octombrie 1993, în urma unor acuze ținând de însușirea unei tipografii nemțești, e rândul altui poet să demisioneze. De astă dată, dintr-o demnitate în care a fost ales în mod democratic… Ieșirea lui din scenă are, însă, o altă anvergură și o altă măreție. Într-o "Scrisoare (deschisă) către prieteni", Mircea Dinescu își dă demisia din funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor din România. Dinescu e patetic și îl invocă, la rândul său, pe un imaginar, de această dată, contabil Bazăverde. "Aș dori totuși să vă întreb, domnilor colegi, ce ați făcut dv. în acești trei ani pentru Uniunea Scriitorilor? Dacă ați pus în afara legumelor dv. retorice și altceva pe masa săracă a scriitorilor români? **Sper că, pentru prima și ultima oară, dă năvală în mine contabilul dar - n-am ce face - simt nevoia să ne măsurăm faptele, naivitățile și erorile.** Știu că am fost bezmetic, știu că am fost nereușit, dar așa *țigan borât*, așa trădător și spion, așa analfabet și handicapat, eu măcar am încercat să dau cu capul de zidul puterii, să se știe că, pe undeva, pe Calea Victoriei, e un soi de orfelinat pentru cei care țin condeiul în mână. Pendulând între sanatoriu și circ am reușit măcar să pescuiesc, în balta CPUN-ului de odinioară, dreptul timbrului literar în valoare de doi lei, când cu doi lei puteai cumpăra o jumătate de franzelă". Președintele - poet a obținut, pentru scriitori, 50 de apartamente în Centrul civic unde au devenit proprietari trei șoferi, patru femei de serviciu dar și 43 de membri ai Uniunii Scriitorilor. Realizările președintelui Dinescu, în lupta sa cu puterea, au fost notabile: "Pe atunci eram un băiat spirtos, eram gigea, eram cu mentă și fistic. Când am smuls de la Petre Roman cele două sedii ale Uniunii Scriitorilor eram delicios, eram Titi Duru al literelor române. Când am obținut dreptul scriitorilor de a călători cu pașaport de serviciu, dreptul de a obține diurnă în valută, dreptul ca amărâtul de scriitor român să beneficieze de o pensie de stat aproape egală cu a cenzorilor noștri eram asfixiat de pupături, eram cel mai mare poet

(continuare în p. 31)

reportaj

Eveniment editorial

O monografie Al. Th. Ionescu

Gratitudinea este o pasăre rară, mai ales în lumea culturală și literară. Când un scriitor moare, peste el nu se așează doar cei doi metri cubi de pământ, dar chiar tone de uitare.



Foto: ILIE VODĂIAN

Regretatul Al. Th. Ionescu, strălucit profesor și critic literar format la marea școală a *Echinox*-ului clujean are măcar norocul postum de a avea un discipol generos și recunoscător. Este vorba de Leonid Dragomir, fost elev de-al lui Al. Th., care îi dedică periodic pagini în revista *Argeș*, iar recent și volumul *Al. Th. Ionescu, un om care te obliga să gândești* (Cartea Românească, 2017).

Cartea este o evocare a personalității lui Al. Th. Ionescu în texte mai lungi sau mai lapidare, concepute de Leonid Dragomir ca un dialog cu cele șase cărți ale criticului și profesorului: trei antume și trei postume. Structura volumului este cât se poate de edificatoare înșirând doar titlurile capitolelor: *Citindu-l pe Al. Th. Ionescu, Recitindu-l pe Al. Th. Ionescu, Antologie* (din cele șase cărți; n. DAD), *Referințe asupra omului și criticului literar, Repere biografice și bibliografice*. Altfel zis, în fond, cartea reprezintă o adevărată monografie, aproape exhaustivă, ceea ce criticul Al. Th. Ionescu o merita din plin și, încă o dată, în posteritatea lui, a avut noroc că un fost elev de-al său se preocupă să-i mențină în actualitate viața și opera. Cuvintele alese pentru ultima copertă spun totul: „Al. Th. Ionescu era în primul rând un om care te obliga să gândești. Aceasta, pentru că el însuși gândea, căuta, nu avea soluțiile pregătite dinainte. Conversațiile cu el erau o continuă provocare în care punea tot: farmec personal, ironie, umor și, bineînțeles, o uriașă inteligență ce-și permitea uneori luxul unor sofisme, tocmai din dorința de a se dărui. Ca interlocutor te simțeai provocat să-i răspunzi pe măsură așa că, în cazul meu cel puțin, discuțiile cu el se prelungeau mult după ce ne despărțeam".

Lansarea cărții la Biblioteca Județeană și la Centrul de Cultură și Arte Curtea de Argeș

Luni, 12 februarie 2018 a avut loc la Biblioteca "Dinicu Golescu" din Pitești lansarea cărții lui Leonid Dragomir, *Al. Th. Ionescu. Un om care te obliga să gândești*. Evenimentul a prilejuit celor prezenți evocarea personalității și operei criticului literar dispărut în plină putere creatoare. Pe 28 martie 2018 se vor împlini 9 ani de la moartea lui Al. Th. Ionescu, când abia împlinise 59 de ani.

Au luat cuvântul Denisa Popescu, gazdă, criticul literar Nicolae Oprea, coleg la revista *Echinox* în anii studenției clujene și după 1990 la revista *Calende*, poetul Mircea Bârsilă și autorul. Discursurile lor au punctat etapele vieții lui Al. Th. Ionescu, anumite întâmplări, precum și evaluări ale operei sale. Leonid Dragomir a insistat pe ideea necesității unui maestru pentru cei care vor să se dedice culturii umaniste.

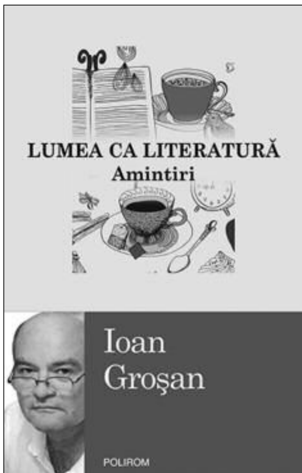
Dintre cei prezenți în sală au vorbit scriitorii câmpulungeni Sorin Durdun și Liviu Mățăoanu, cărora Al. Th. Ionescu le-a fost mentor, încurajându-le și îndrumându-le începuturile literare. În final au mai rostit scurte discursuri profesorul, traducătorul și scriitorul Radu Gabriel Pîrvu și poetul Florian Silișteanu, ambii prieteni ai lui Al. Th. Ionescu.

Atmosfera a fost caldă, marcată de nostalgie, dar și de recunoașterea obiectivă a valorii operei critice, jurnalistice și didactice a lui Al. Th. Ionescu. Toate sunt indicii clare că nu a fost uitat ci este încă prezent în sufletele multora dintre cei care l-au iubit și l-au prețuit.

*

Miercuri 14 februarie (chiar ziua de naștere în 1950 a lui Al. Th. Ionescu) a avut loc lansarea cărții lui Leonid Dragomir și la Centru de cultură și arte din Curtea de Argeș, cu „alte glasuri și alte încăperi". În orașul în care a fost o viață profesor Al. Th. Ionescu, acesta a fost evocat de academicianul Gheorghe Păun, Dumitru Augustin Doman și profesorii Daniel Dejanu, Elena Șerbănescu, Aurelia Corbeanu și Constantin Voiculescu, foști colegi de cancelarie. Totodată a fost elogiat Leonid Dragomir pentru gratitudinea arătată pentru fostul său professor și mentor, dar și pentru structura interesantă a cărții și pentru știința sintetizării vieții și operei lui Al. Th. Ionescu.

Carte nouă



IOAN GROȘAN – *Lumea ca literatură* (Polirom, 2017)

Încep cu o mărturisire. Primesc două cărți în medie pe zi. Le răsfoiesc imediat ce le primesc, apoi citesc unele dintre ele, la diferite intervale, unele la luni sau ani după primire, iar pe altele – din motive de timp - fatalmente deloc. Ei bine, acum am primit volumul lui Ioan Groșan *Lumea ca literatură. Alte amintiri* (Polirom, 2017) și l-am citit în primele două ore după ce l-am luat de la poștă. Și asta pentru că avem de-a face cu o carte cu adevărat savuroasă, fiind o continuare a *Lumii ca literatură*, apărută în 2014.

Sunt aici *momentele și schițele* lui Groșan, dar unele cu personaje reale, de la cele din copilăria autorului și până la cele prezente în spațiul public în zilele noastre. Iată atmosfera de la restaurantul scriitorilor din anii 80: „Tudor George tocmai îi strigase peste mese (lui Eugen Jebeleanu, n.m.): „Maestre, ești cel mai mare poet italian din România!" (aluzie transparentă la premiul Taormina, pe care-l luase nu mai știu când autorul *Surâsului Hiroshimei*). Leul începuse să mârâie ceva, dar se potolise, căci Tudor George, condescendent, mai strigase o dată: „Să trăiască nea Jebe, că ne trebe!", după care, inevitabil și invariabil, urmase: „Să trăiască și Uniunea Sovietică, că ne deretică!"

Ironia și umorul sunt spumoase, Ioan Groșan fiind un maestru al genului satiric: aflăm cum erau pițipoancele anilor 80 din *Concursul de Miss „Muncă, tinerețe, frumusețe, Costinești 1988*, concurs la care autorul a fost în juriu; colaborarea cu peripeții la revista pentru adulți „Hustler", o farsă făcută lui Eugen Barbu (de-un umor nebun), povestiri erotice din socialism etc.



MARIA CHIRTOACĂ - *O dragoste fără hotare* - vol. al II-lea – *Poezie și onoare* (Editura Gimax)

Poeta de la Câmpulung, este neobosită când vine vorba să omagieze meleagurile muscelene. O face și în volumul acesta. În peste 420 de pagini, poeta dedică texte mai tuturor personalităților de ieri și de azi originare din Muscel: pictori, scriitori, muzicieni, eroi ai neamului, politicieni, artiști, preoți...

Iată un poem dedicat dramaturgului Alexandru Davila: „La teatru râzi,/La teatru plângi...//La teatru ești ca frunza-n vânt:/Te-nalți spre stele,/Sau te frângi/La cel mai nensemnat cuvânt.//Actori-s veseli,/Ori sunt triști/Și-și poartă măștile mereu/Și bat din aripi/Tot mai greu/Și mor/În fiecare zi/Cum mor poeții-n poezii..." Fiecărui destinatar i se dedică un poem din sfera acestuia de activitate. Printre personalitățile astfel omagiate găsim: familiile Brătienilor, Arnăuțoilor, Goleștilor, apoi pe Mihail Diaconescu, Mircea Diaconu, Sorin Ilfoveanu, Petre Ionescu Muscel, Dinu Lipatti, Ion Mihalache, patriarhul Iustin Moisescu, Tudor Mușatescu, Ion Pillat, Mihai Tican Rumano, Petre Țuțea, Horia Zilieru... Din lectura poeziilor rezultă că Maria Chirtoacă cunoaște viața și opera celor omagiați. De pildă, poezia dedicată lui Horia Zilieru se intitulează *Orfeu*, știut fiind că poetul ieșean originar din Racovița este un poet orfic etc.

Ca o concluzie: fericit un ținut cum e Muscelul care are un poet să-l omagieze prin reprezentanții săi de frunte. **(DAD)**

Eveniment cultural

Mistere de București

Un București în declin. Cu locuri dezolante, imobile-n ruină. Cu crime în mister și-un killer ca Dracula. Un detectiv și-un polițist în problemă prinși. O-mpreunare-ntre realitate și mit, gotic și contemporan. Roman actual de serie neagră. "Nocturnă cu vampir". Parcă o parabolă, scrisă popular. Combinație creată să placă oricui. Al ei autor, așa declarând și accentuând...

Stelian Tănase e numele lui. Condeier știut, presar cunoscut. Politician în postdecembrism. Aflat în Pitești, zilele trecute. La biblioteca din Centru, pentru lansare, discuții, autografe. Alăturând pe masă și un alt volum, chiar binevenit. Intitulat, potrivit, "Dinastia". Despre regii țării, firește. Întocmit cu teleasta însoțitoare, Vijulie Elena. Omul a prezentat cărțile pe scurt. Fără vorbă lungă. Doar cât să apară curiozitatea și lumea să cumpere marfa. Îmboldind la lectură intens. Traducătoarea americană Jean Harris, c-un piteștean de fel măritată, a vorbit și ea, în românește, despre "Vampir", pozitiv. Amfitrionii locali, Denisa Popescu-Martin, Octavian Mihail Sachelarie, de asemeni. Public de toate vârstele. De la liceeni, la capete ninse de ani. Interes vizibil și mărturisit. În final, promisiune a invitatului, pentru Florar: revenirea c-o noutate. Narațiune politică din zilele noastre. Poate-om lectura și om recenza de s-o merita...

ADRIAN SIMEANU

Gheorghe Grigurcu



„Viclenia mistică a scrisului”

■ Îndeobște lingușitorul joacă pe cartea umilinței. Dar poți întîlni și cîte un specimen trufaș, care, lingușindu-te condescendent, are aerul că-ți face o mare favoare.

■ Așternîndu-ți rînduri elogioase la picioare, lingușitorul nu e sincer nici cu tine, nici cu el însuși. Pe față și pe revers, același fiasco.

■ Accente polemice: „Vedeți cîte opțiuni aveți? E atît de simplu! După ce veți face unul sau altul din lucrurile astea, puteți scuipa liniștiți. Scuipatul vostru, îmblînzit de cultură, vă garantez, o să traverseze timpul. Pînă una-alta, tot scuipînd în sus, riscați să albiți”. „În rest, pentru faptul că, în țara asta, sunt singurul individ care a îndrăznit să aibă în vremi democratice o opțiune politică (*sic!*), după mine sunteți liber, ca «jurnalist cultural», și să mă trageți pe roată” (Gabriel Liiceanu).

■ Scrii pentru a mărturisi ceea ce ești, dar, în egală măsură, și ceea ce nu ești, umbra neantului pe care o proiectează ființa ta.

■ Revii la aceleași lucruri nu pentru că nu ar fi posibile altele, că nu ar fi dezirabilă o varietate a lor (lecturi, audiții muzicale, plimbări pe aceleași puține, foarte strînse trasee), ci pentru că ele sugerează, la modul abisal, timpul stagnant al cuvîntului scris, textul la care năzuiești.

■ „Oricine poate scrie jurnal”, ar fi afirmat Alexandru Dragomir (sursa, de nu mă înșel, e Andrei Pleșu). Chiar așa?

■ Dintr-un cîntec auzit la radio: „Norul portocaliu fără grabă/ parcă răspunde, parcă întreabă”.

■ „Rezistența la băutură se numără printre virtuțile zeilor. E drept că Odin, supremul, bea modest și sucuri speciale cu forță magică: miedul poeților. Îl șterpelește cu vicleșug de la fetele uriașului Suttung, care-l păzesc. Așa devine regele poeților, dar pentru băutura din izvorul lui Mimir, care acordă înțelepciunea, trebuie să renunțe la un ochi. Acest izvor ciudat din Nordul muntos constituie un pandant la copacul cunoașterii; în repetate rînduri și-n felurite imagini, mitul și povestea descriu prețul pretins pentru cunoaștere. Ea acordă o putere uriașă, dar monoculară, ciclopică. Nu putem să luăm nimic din natură fără o pierdere personală” (Ernst Jünger).

■ Puținul confirmă plinătatea ființei, multul denunță golurile ei.

■ Azi, o bucurie de școlar care-și face conștiincios temele îmi întărește convingerea că n-am avut maturitate. Totul continuă de *atunci*, de la vîrsta inepuizabilei prospețimi, abordată cum o datorie.

■ „Este cea mai bătrînă vertebrată din lume! Rechinul de Groenlanda a fost descoperit recent de o echipă de cercetători, în apele reci ale Oceanului Atlantic. Conform datării cu radiocarbon, care are o precizie de 95%, prădătorul de 6 metri s-a născut în 1505. Asta îl face cea mai bătrînă vertebrată din lume. La vremea respectivă Henry al VIII-lea avea doar 14 ani, pe tronul Țării Românești domnea Radu cel Mare și în Moldova Bogdan al II-lea cel Chior” (**Click**, 2017).

■ Am impresia că un adevărat prieten se cuvine să-ți confirme prin ființa sa ceea ce ai și să-ți ofere ceva ce nu ai. În primul caz, prin similitudine cu tine, în al doilea caz, depășindu-te într-o privință sau alta, insuflîndu-ți în felul acesta speranța într-o identitate a ta ameliorată.

■ „Întotdeauna am fost încredințat că dacă un singur minut am spune tot ce gîndim, societatea s-ar nărui” (Sainte-Beuve).

■ O glorie care nu include suferința e una factice. Un veșmînt luxos, iar nu o entitate existențială. Oare din pricina unei atari opinii mărturisea Rilke că nu are organ pentru Goethe?

■ Treci *dincolo* pas cu pas, ca și cum ai întoarce foaia calendarului, ca și cum ți-ai consulta ceasul. Miracolul ultim se înfăptuiește lent, inclusiv prin rutină, părelnică neatenție, indolență.

■ „Noul calendar gregorian a fost imediat adoptat în țările catolice. În schimb, țările protestante s-au pus de-a curmezișul. Multe n-au adoptat reforma decît în veacul al XVIII-lea. Iar cele ortodoxe, încă și mai tîrziu. De unde o serie întreagă de paradoxuri. Germania secolului al XVII-lea era împărțită în mici state, unele catolice, altele protestante. Conform calendarului iulian, un călător ar fi putut ajunge la destinație înainte să fi plecat la drum! Shakespeare și Cervantes au murit amîndoi pe 23 aprilie 1616 – spaniolul mai întîi, la Madrid, în mijlocul unei Spanii catolice, în sîmbăta din 23 aprilie 1616, după cum spune calendarul gregorian. Potrivit vechiului calendar iulian, englezul ar fi murit zece zile mai tîrziu, la Stratford-upon-Avon, în ținutul Warwickshire, și anume marți, 23 aprilie 1616, adică abia pe 3 mai după calendarul gregorian” (Jean d' Ormesson).

■ În genere oamenii exploatează slăbiciunile semenilor. Rareori postura lor de putere, dar cu cît folos!

■ Cum să coabiteze inteligența cu iubirea, cu durerea? Uneori e totuși posibil (v. Nikolai Berdiaev).

■ Drum pietruit pînă acum cu o imensă oboseală. Dar nu mai mult decît un drum.

■ În ciuda neglijenței tale impardonabile, în viață unele lucruri se raționalizează de la sine. După o vreme îți dai seama că au intrat în ordinea cuvenită, impulsionate parcă de un arbitru ocult.

■ „Domnul senator este Șerban Nicolae. Toată lumea îl cunoaște ca urmare a inițiativelor lui parlamentare, cum ar fi popularea cu cazinouri a, între altele, insulei Belina (știe o lume ce e cu Belina asta), ca să devină rentabilă (*sic!*), mai ales că un coleg al său i-a pus gînd rău: cică nici n-ar exista! În acest caz, un cazinou ar face minuni, atît din punct de vedere existențial, cît și financiar. Senatorul melcilor a mai produs o gogomănie, pe care **România literară** a semnalat-o în premieră: i-a declarat pe luptătorii anticomuniști din munți vinovați de a fi slăbit capacitatea de apărare a statului. Criticat din toate părțile, senatorul a recidivat furios și cu o lipsă de bun-simț care ne scutește a vorbi despre simț istoric. Greșim: critica n-a venit chiar din toate părțile. O parte importantă s-a dovedit tăcută ca moartea: colegii de partid ai senatorului. Printre ei, intelectuali, istorici, sociologi, psihologi (mai ales de cuvîntul lor era absolută trebuință) și alți oameni de cultură ori cu funcții în cultură” (**România literară**, 2017).

■ Unele lucruri le treci în scris pentru a ți le reaminti, altele pentru a le uita.

■ Viclenia mistică a scrisului. Prea adesea, atunci cînd ai încheiat un episod al său, îți dă simțămîntul că *totul* a fost spus, iar atunci cînd începi un alt episod al său, că *totul* rămîne încă de spus.

■ Obosit, cumplit de obosit de scris, astfel cum, la 5-6 ani, te simțeai căznindu-te a desena cu creioane colorate, ore în șir…

■ Cărțile, cărțile de odinioară, pe care, răbdătoare în bunăvoința-i angelică, mi le tăia bunica.

■ „Nu voi fi făcut nimic pentru fericirea mea personală cîtă vreme nu mă voi fi obișnuit să fiu prost văzut în inima altora” (Stendhal).

■ Marcînd aniversarea unei autoare, o revistă a pus numărul 65 în loc de 60, gafă cu atît mai impardonabilă cu cît era vorba de o femeie. A. E.: „Dar această boacănă nu prezintă oare și un avantaj? E o felicitare în avans, astfel încît nu va fi nevoie de repetarea ei peste un lustru”.

■ „Sute de oameni vin de la zeci de kilometri distanță să vadă miracolul! Samarth Bangari, de 2 ani, este copilul care a fost adoptat de maimuțele din specia langur Hanuman. Primatele îi dau să mănînce și îl răpesc ori de cîte ori oamenii îl aduc înapoi în sat. Toată lumea este șocată de povestea ce pare desprinsă din romanul lui Rudyard Kipling (1865-1936), «**Cartea junglei**» (…) Unchiul copilului, Barama Reddy, susține că e «foarte ciudată atracția maimuțelor pentru Samarth». «Ori de cîte ori îl duc în casă, maimuțele vin după el să îl ducă în sălbăticie. Cînd oamenii se apropie, cele 24 de maimuțe devin violente și îi atacă pentru a-l proteja pe Samarth»” (**Click**, 2017).

■ Condiția infernală pe care o poate căpăta un lucru care nu e nici simplu, nici complex, ci mediu.

■ Scrii doar pentru ca suferința ta să fie cunoscută de Celălalt? La rigoare așa s-ar părea. Dar nu și de tine însuți, din proximitatea maximă?

■ „Urmărind cunoașterea, filosofii au pierdut cel mai mare dar al creatorului: libertatea” (Lev Șestov).

■ „Magia vrea, în același timp, să se elibereze de cauze și să aibă totuși altele, care să-i aparțină numai ei” (Monseniorul Ghika).

■ Un text al tău care-ți place inițial te poate dezamăgi la recitire, cum o femeie care la un moment dat te înșeală.

■ După o zi „bună”, urmează îndeobște o zi depresivă, cum umbra fidelă, inevitabilă a unui obiect luminat dintr-o parte.

■ „Într-o zi, Dickens s-a amuzat să joace într-o piesă de amatori și a obținut un succes atît de mare încît l-a uluit pînă și pe celebrul actor Macready. Asta a fost pentru scriitor și condamnarea lui la moarte, pentru că i-a dat ideea să-și citească în public cărțile, și oboseala l-a ucis. Lecturile lui se bucurau de un succes uriaș și ispita de-a le îndesi era se pare irezistibilă” (Julien Green).

■ Indiferența mortificatoare cu care de-atîtea ori se măsoară, la întîlnirile lor pe stradă, semenii noștri. Nici măcar minima curiozitate, care e semnul primar al vitalității, n-o dovedesc, ceea ce cu siguranță indică un declin. Pînă și necuvîntătoarele din aceeași speță, ajunse fața-n față, se dovedesc mai receptive unele față de altele.

■ Marile bucurii sunt cele neașteptate, deoarece așteptarea consumă deja o bună parte din iradierea lor calorică.

■ Pe ce lume trăim. „Cîntăreața de origine egipteană Shaimaa Shyma Ahmed, de 25 de ani, va petrece următorii ani după gratii. Ea a fost condamnată la doi ani de închisoare din cauza videoclipului în care apare în ipostaze ce contravin moralității. Shyma mănîncă lasciv o banană pe care o unge în prealabil cu lapte. Tribunalul egiptean care a judecat-o a acuzat-o că instigă la adulter și încalcă flagrant moralitatea publică. (…) Acesta este al doilea incident de acest gen din Egipt, după ce anul trecut, în luna noiembrie, o altă cîntăreață de origine libaneză a fost trimisă în judecată pentru că purta pe scenă pantofi cu tocuri” (**Click**, 2017).

■ Cînd o femeie începe să ți se pară ridicolă, totul e pierdut. Vechea ta emoție, strînsă cum un ghemotoc netrebnic de hîrtie.

■ Imaginile care-ți ies cîteodată de sub condei nu sunt decît un ritual al despărțirii. Nu-ți dai seama de cine și de ce te desparți, din care motiv scrii în continuare.

■ Recitind rînduri pe care le-ai așternut cu mulți ani în urmă, uneori ești satisfăcut, alteori stînjenit de faptul că te poți regăsi neschimbat în ele. E ca și cum te-ai trezi dintr-un vis lung și extenuant, la capătul căruia ai rămas totuși același.

■ „Sufletul nu crede niciodată nimic fără o imagine” (Aristotel).

■ Bucurie pe care n-o poți recunoaște ușor pe fundalul altei bucurii, cum o lumină pe lumină. Un necaz însă capătă un relief acuzat pe fondul altui necaz.

■ „Cuvintele care ne scapă, pe care nu ni le putem lua niciodată înapoi, care nu pot fi uitate niciodată – iată ce mă înspăimîntă în discuții și mă oprește deseori să scot o vorbă” (Julien Green).

■ Confratele X scrie tot mai subtil despre texte tot mai puțin meritorii, nu le laudă ca atare – e un condei inteligent – dar – cum să zic? – e ca un cuceritor foc de artificii deasupra unui maidan părăsit, pe care nu-l poate admira nimeni.

■ „Un documentar relatează că ceasornicarii elvețieni au evoluat din păstorii cantoanelor izolate în munți. Nu se știe însă ce anume a declanșat, în secolele XVIII-XIX, trecerea de la coada vacii la ora exactă. Dacă s-ar fi petrecut și în România o astfel de schimbare, *Badea Cârțan, Gigi Becali, Ghiță Ciobanul* ar fi devenit prestigioase mărci de ceasuri” (**Dilema veche**, 2017).

■ Ai scris un text îndelung amînat, care te-a stors de vlagă. Te-ai simțit împăcat un moment, dar azi te întorci „la uneltele tale” cu senzația presantă că n-ai făcut nimic. Se vede că amînarea consumptivă își ia revanșa.

■ Se întîmplă cîteodată să încerci a vorbi cu lucrurile. Dar lucrurile continuă a vorbi între ele, nici nu te bagă-n seamă.

Am impresia că un adevărat prieten se cuvine să-ți confirme prin ființa sa ceea ce ai și să-ți ofere ceva ce nu ai. În primul caz, prin similitudine cu tine, în al doilea caz, depășindu-te într-o privință sau alta, insuflîndu-ți în felul acesta speranța într-o identitate a ta ameliorată.

aforisme

Nicolae Oprea



Cronica literară

Poetul în „Epocalipsa” (recapitulând la aniversare)

Rătăcind pe întortocheatele căi existenţiale în „epoca de aur” (lucrând ca muncitor necalificat sau profesor suplinitor), Marian Drăghici a debutat editorial - cu întârzierea care marchează nefast destinul optzeciştilor din provincii - la 35 de ani (născut în 25 februarie 1953, în Osica se Sus, jud. Olt). *Despre arta poetică* (Ed. Cartea Românească, 1988) sugera prin titlu, cu detaşare ironică, înclinaţia poetului către un discurs esenţializat, arid metaforic, dar profund în substanţa sa datorită combustiilor interioare comprimate în act. Postura meta-lirică maschează revolta cu dublu impact: de ordin moral şi de ordin metafizic, sub semnul utopiei şi al deziluzionării macerante. Angoasa existenţială se conjugă cu neliniştea/ tensiunea fiinţei poetice pe fondul unui scepticism funciar. În chip mărturisit, Marian Drăghici lucrează necontenit „asupra propriilor obsesii” în variante mereu refăcute cu umilinţă consimţită, dar şi cu orgoliul artizanului care aspiră precum Mallarmé către *Le Grande Livre*. Decantarea obsesiilor creatoare întru realizarea cărţii ideale se efectuează prin asumarea totală a misiunii *de viaţă/moarte*. Cartea-viaţă va fi productul iluminării sacrificiale şi al revelaţiei trăite în spaţiul indefinit al întâlnirii cu îngerul inspiraţiei.







Acest gen de poetică personală se conturează mai expresiv în *Partida de biliard din pădurea rusească* (Ed. Eminescu, 1995) şi, mai cu seamă, în *Lunetistul* (Ed. Pontica, 1996) şi *Lunetistul & cocoşul de tablă* (Ed. Cartea Românească (1996)), volume reiterativ-complementare. Fără să se grăbească defel, Marian Drăghici publică în 2001 antologia *HARRUM cartea ratării* (Ed. Vinea, postfaţă de Al. Cistelecan), urmată de *Negresa* (Ed. Vinea, 2005) şi *lumină, încet* (Ed. Tracus Arte, 2013). Între ele, îşi face loc antologia bilingvă *Licht langsam/ Lumină, încet* (Wieser Verlag, 2004, trad. Florica Madritsch Marin). După două decenii, revine la grupajul definitoriu, republicând *Lunetistul & cocoşul de tablă* (Ed. Tracus Arte, 2016, postfaţă de Gabriel Nedelea), cu modificări care ţin, mai degrabă, de „stilistica frazării”, cum mărturiseşte în *Argument/ dedicaţie*. Adaugă doar un poem evocator despre destinul tragic al lui Ion Stratan, *Caii de la biclă sau re-capitularea*, în care biografia poeţilor prieteni se suprapune peste a generaţiei optzeciste („am scris poezie sub teroare/ şi nimeni nu ne poate lua asta/ şi caii de la biclă”).

Transcrierea „poemului dumnezeiesc” devine o problemă de destin pentru autorul grupajului *Partida de biliard din pădurea rusească*. Revelaţiile conştiinţei poetice mature devin mai pregnante în relaţie cu tragismul unui eveniment biografic: suferinţa îndelungată şi moartea femeii iubite. Pe fondul tăcerii absolute în plan scriptural, liricul stigmatizat rătăceşte în labirintul memoriei afective, *cu exilaţii şi morţii* – cum se intitula semnificativ prima secţiune a volumului din 1995. Dar clipa revelaţiei nu-l ocoleşte, fiindcă poemul ideal poate fi aproximat, într-un moment al reculegerii pioase, prin proiecţie onirică. Iar *poemul visat* are o mare consistenţă textuală în, aşa-spunând, viaţa din vis: „Ei bine, am visat – în somn instantaneu la ceas de seară – un poem / *dumnezeiesc*. Textul, scris pe aer cu litere cursive, aurii se derula / ţeapăn, lent, implacabil, de sus în jos, dinspre cer spre pământ. / Senzaţia că acest text îmi aparţine de-acum era pregnantă, copleşitoare / extatică. La trezire starea asta incomparabilă *s-a topit ca aburul*”. Drama ratării la nivel existenţial e convertită în dramă spirituală şi determină ieşirea din „haloul mistic” al primei vârste poetice pentru a se iniţia în arta desăvârşirii. Experienţa terestră (de)formatoare se esenţializează şi în funcţie de reperele livreşti care se acordă cu resorturile intime ale inspiraţiei. Călăuzele spirituale se numesc Beckett, Kafka sau Kavafis, a căror creaţie acutizează percepţia neantului, a absurdului, a singurătăţii sau alienării şi, în genere, a relaţiei tragice dintre Moarte şi Dragoste. *Negrul* expresionist, marcând absenţa luminii călăuzitoare, devine culoarea predilectă generatoare de atmosferă: vântul negru, femeia neagră, zidul negru, pâinea neagră, soarele negru etc. Simptomatic, în proiectul iniţial, antologia autorului se denumea *Negresa – munca mortului la fosta sa viaţă*. Aerul pur de stepă eseniană fără sfârşit în care rătăceşte subiectul liric ajuns la limita disperării constituie fondul decantării melancoliei şi a pathosului conţinut. *Omul negru* al lui Esenin are un corespondent feminin (precum moartea) în spaţiul eterat al poeziei lui Marian Drăghici prin figura *Negresei,* redimensionată şi însărcinată în versurile următoare cu funcţia lucidităţii creatoare.

Începând cu ciclul poemelor ample din *Lunetistul* şi *Lunetistul & cocoşul de tablă*, Marian Drăghici creează un spaţiu mitopoetic cu totul original. Un spaţiu care prinde contururi prin captarea vocilor interioare suprapuse. Depăşind, la nivelul imaginarului, condiţia exilaţilor – deşi exilul interior oferă încă şansa refugiului izbăvitor – sau a „sufletelor moarte” gogoliene, poetul îşi redescoperă alteritatea simbolic-expresivă. Drama ratării care pulverizează identitatea e deviată într-o artă a dedublării. Eul poetic devine Ianus cu mai multe feţe, multiplicându-se în ipostaze alegorice legate ombilical de arhetip: bătrânul foxterrier Gustav Carl (cu trimitere parodică la teoreticianul inconştientului colectiv, C.G. Jung, discipolul lui Freud), motanul negru Garabet (aluzie la ochiul critic al lui G. Ibrăileanu, cu „ascendenţă armenească”) şi Lunetistul însuşi, cu referinţă autobiografică: „Nu voi muri la Paris/ într-o zi cu ploaie/.../înainte de a îmbătrâni aici/ ascultând mereu ploaia/ cu exilaţii şi cu morţii,/ susurul ei nocturn peste case revărsat/ peste tufa de baştină/ a bietului lunetist.// Da, tufa originară cu flori şi păsări/ cu clopote şi biserici etc./ în fond tufa sub care mi-am îngropat/ la doi metri-n pământ/ într-o zi de noiembrie spre seară/ precum câinele Gustav osişoarele dragi/ casa nevasta şi (pentru un timp)/ vocea interioară.” (*Lunetistul*). Întrupările simbolice ale poetului optzecist concurează cu personajele lirice ale lui Mircea Ivănescu, Lunetistul reprezentând, din altă perspectivă, anti-livrescă, echivalentul lui Mopete.

Printr-un sistem complicat al gândirii poetice, de proiecţii în oglindă şi dedublări, fiinţa lirică se vede pe sine dintr-un alt punct de vedere decât cel acreditat de privirea fizică. Iar eul profund ajunge să se confeseze aievea într-un zumzet de voci interioare contradictorii. Întrupările cu statut alegoric devin fascinante prin dubla lor natură, fantastică şi materială. Lunetistul, de pildă, ar fi clarvăzătorul care vede dincolo de aparenţă, dar poate avea şi existenţă concretă, de combatant necruţător din Balcani. La fel ca şi bătrânul foxterrier, ipostaziat în reporter de război. „Câinele credincios” se poate substitui autorului („scrie *Ghidul supravieţuirii poetului*”), cum şi motanul Garabet, cu deprinderi critice, subminează autoritatea auctorială (în *Caracal Sighişoara mea*). Acest joc al alternanţelor dintre concret şi abstract sau dintre real şi figurativ, într-un topos ideal unde efemerul se interferează cu eternul, devine marcă originală a liricii lui Marian Drăghici. Sub aparenţa unei dezordini retorice, poetul întreţine, în reprezentări plastice ale realului, o serie de obsesii ordonatoare. Din haosul fanteziei rebele prinde conturuti un spaţiu liric autohton, *afrobalcanic* numit, în care sacrul coexistă cu profanul. Este un loc geometric unde acţiunea poetică face posibilă coabitarea: „prin care existenţa eternă pătrunde în existenţa efemeră”, cum enunţă în poemul titular al volumului. Africa exotică, Lima cu rezonanţe sudamericane (în fapt, barul cu acest nume din Bucureşti) sau Ierusalimul sacralităţii (din poemele alegorice cu amplă frazare *Caracal Sighişoara mea, Ukulele*, *Nimic decât poezia*) sunt localizate în perimetrul autohton, pe malurile Dâmboviţei. E o localizare, desigur, spirituală, suprapusă realităţii, în genul *Africii de sub frunte* a lui Geo Dumitrescu, la modul formal. Un spaţiu în care poetul trăieşte bucuria de „a fi anonim”, refugiindu-se din cotidianul banalităţii agresive „în pura scrisului gratuitate”.

Ceea ce nu înseamnă închidere ermetică într-un spaţiu steril, vidat de viaţă, în care ecourile prezentului să nu pătrundă. Fiindcă spiritul nu anulează materia. Printr-o glisare imperceptibilă de planuri – ce ţine de logica secretă a organonului poetic –, idealul se confruntă, în mod necesar, cu realul. Fiinţa efemeră pare că se desprinde de umbra sa eternă (eternizată prin har) şi se aventurează în realitatea ordinară. El descinde în *Epocalipsă* (cu propria invenţie lexicală), epocă barbară, conturată apocaliptic, în care tronează întrupări pe măsură precum „batracianul ateu”, sângeros, sau „bufniţa cu clopoţei”. Obligat să subziste într-o societate sub semnul utopiei negre – personificată în „ţaţa balcanică asexuată” –, el nu-şi reţine defel sarcasmul şi ironia vizând imaginea *realităţii palpabile*, guvernată de religia „sforii”. Se conturează, carnavalesc, o lume a

cronici

intrigilor universale, lume cvasi-shopenhaueriană în care marele regizor e substituit de „bătrînul sforar", iar eliminarea sacrului îi face pe oameni să se roage la „dumnezeul lor de sfoară". Astfel *anonimul* confiscat de credinţa poetică, dar redus la tăcere („înghiţirea scrisului în plină epocalipsă"), îşi poartă crucea prin această lume ca un misionar rătăcind calea spre Ierusalim.

Cum se vede, creatorul *Lunetistului* îşi transferă treptat biografia esenţială în rama unui scenariu imagistic ce exploatează *marea temă a redempţiunii* (astfel afişată). Dar mântuirea nu e posibilă decât prin reasumarea *harului*. Într-o formă de *mimesis* disimulat, eul poetic îndeplineşte funcţia unui aparat de fotografiat îndreptat deopotrivă asupra realităţii „imitate", dar şi spre fenomenul inefabil şi irepetabil al creaţiei. Lentila ideală de fixare a imaginilor poetice este şi a lunetei (instrumentul „lunetistului"), dar şi a tonicului „păhăruţ" (inimitabilă, această tandreţe a liricului faţă de obiectele cărora le acordă aura intimităţii prin diminutivare, cu implicit umor). Prin asemenea metodă a fotografierii, în registru aparent realist, anecdoticul e ridicat la rang de miracol. În *Lunetistul* este invocat în acest sens cazul călugăriţei catolice care a pretins „nu numai că l-a văzut pe Christos, dar că l-a şi fotografiat". Sub atari auspicii, devine posibilă captarea nevăzutului („formaţi-vă din timp ochiul / pentru a surprinde/înregistra chiar şi invizibilul"- în enunţ poetic) şi, în genere, a miracolului existenţial, cu ajutorul unui *discurs-hologramă* integrator: „Deci nu o carte de poezii,/ ci poezia, proza, fila de jurnal, plebeul/ articol de ziar, parafraza, citatul/ apoftegma, cântecelul,/ în acelaşi discurs-hologramă/ schiţate suprapuse înşirate şi / deşirate concentric la *punctul fix/ al lumii rotitoare*:// autorul." (*Nimic decât poezia, peştele mistic & madama lui Iov*).

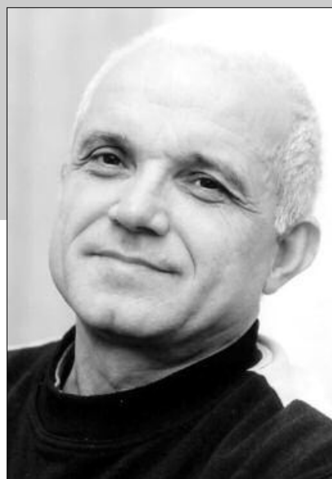
Deşi nu-i sunt străine modalităţile postmodernismului – de la parodie până la intertextualitate –, Marian Drăghici este imun la mimetismul postmodernist: „Postmodernism bătrânicios poate./ Desigur fatalitate./ Ce alt remediu la absenţa receptării/ am putea imagina/ în afara antipaticei autoreferenţialităţi/ goale dezabuzate/ ca madama-kistch a lui Iov". El edifică, în consecinţă, un discurs mixt, aluvionar, pe temeiul încrengăturii expresive de tensiuni comprimate, stări obsesive, experienţe irepetabile, sugestii biblice, referinţe livreşti şi autoreferinţe. Ajunge astfel la un gen de poezie supralirică (dramatică, în esenţă), prin etajarea expresă a trei straturi formal-semantice pe care le-aş denumi: arheo-textul, textul-pivot şi meta-textul. Arheo-textul reprezintă ţesătura mai înainte încheiată de imagini, preluate şi încorporate, uneori cu radicale modificări, în textul de bază. Textul-pivot provine dinspre vocea auctorială prezentă, simulând impersonalitatea, care dirijează şi omogenizează discursul în întregul său. Ilustrativ este cazul poemului *Nimic decât poezia*, încorporând textul primar *Femeia lui Iov*. Nivelul meta-textual apare şi el integrat în textura unificatoare. În *Addenda* antologiei din 2001 erau încorporate câteva poeme (*Motanul faustic*, *Pe urmele lui Harrum* ş.a.) care conţin deopotrivă comentariul lucid al propriei creaţii şi glosele admirative despre creaţia poeţilor afini. „Anonimul" care întruchipează vocea auctorială din textul-pivot se aseamănă întrucâtva cu M. Teste al lui Paul Valéry prin refuzul de a mai scrie (ani buni, după evenimentul tragic care-i marchează destinul). Dar asumându-şi „doza de ratare conţinută, consubstanţială destinului său", el poartă mai degrabă masca unui Leonardo da Vinci valéryan, constructorul perfect, al dimensiunii universale.

Pentru Marian Drăghici, actul creator nu este unul pur cerebral sau, mai altfel spus, nu presupune subordonarea inspiraţiei până la anulare. Fără „geniul inimii", doar cu „suprastructură/doxă", cum sublinia în *Harrum*, nu există poetică personală. În plus, predispoziţia ludică este controlată prin simţul înscenării autentice, iar ambiguitatea slujeşte expresivităţii. Asemenea convingeri nutresc un discurs poetic baroc în forma sa, în care dramaticul coabitează cu epicul într-un gen de supraetajare lirică cu pecete originală.

Constantin Voinescu

Poemul de colecție

Liviu Ioan Stoiciu



Fuga dinlăuntru

Îi dezleagă misterul cum
îi dezlegai matale lui tata șireturile la bocanci,
când venea înghețat acasă, beat,
blestemându-ți zilele: îi

dezleagă misterul trăgând o dușcă de vin roșu din
ulcica fără fund a sufletului
călăuzei, ce zici? Ce călăuză? Ai vedenii? Ce să

zic, necazurile curg și așa gârlă,
trebuie să o luăm din loc, să nu mai facem teoria
chibritului, suntem gata să
începem tămbălăul, numai... Numai

că sunt fantome tremurătoare printre noi care ies
imediat după dezlegarea
misterului cu lumânări aprinse în mâini și ne îmbată
turtă, îndemnându-ne: că să ne luminăm
pe dinlăuntru, să venim să
luăm cu încredere lumină de la ele, lumină, lumină. Până

să ne reluăm drumul spre sud, să ciocnim
ulcica, „hai noroc" — bodogănind, nedespărțiți de memoria
care spune că fuga, prin vocea bătrânilor,
„fuga nu va înceta niciodată, până la moartea ultimului
dintre noi". Dar, oare, nu trebuia să pornim
spre vest, totuși? Sau poate
spre nord... Nu

reușesc să scape de senzația de frig.

Like gramatica

Șefa unui minister *va fi remaniată*

■ Citim, pe facebook, despre un ***eveniment*** cultural care ***se va întâmpla***, la o anumită dată, în holul unei biblioteci. Altfel zis, citim despre ***o întâmplare*** care ***se va întâmpla***, franțuzescul *événement* păstrându-și în limba română înțelesul de întâmplare importantă, fapt de mare însemnătate. Cam tot ce se întâmplă în jurul nostru a devenit ***eveniment*** – nu mai mergem la nuntă, la botez, la o lansare de carte, la un vernisaj, la o conferință, ci mergem la ***un eveniment***. Mergem, de ce nu, dar cu condiția ca acel ***eveniment să nu se întâmple***, ci, eventual, ***să aibă loc***. Zice Rebreanu: Nu s-a mai vorbit toată ziua decât despre întâmplările grozave de ieri.

■ Sub o poză cu două distinse doamne şi câteva sute de like-uri, cineva dă explicația: ***Dragele*** mele colege. Oricât de încântătoare şi de bune colege ar fi doamnele respective, gramatica nu ne îngăduie să le spunem ***drage***, ci ***dragi***: femeie ***dragă***/ femei ***dragi***, formă corectă de plural (identică cu masculinul – oameni ***dragi***), căreia îi ataşăm articolul hotărât ***-le***: ***dragile***! ***Drag*** este adjectiv variabil, cu două terminații (de masculin şi feminin: ***drag***/ ***dragă***) şi trei forme flexionare (***drag***/ ***dragă***/ ***dragi***). Aşadar, ***dragile/ dragilor*** noastre doamne, să ne iertați dacă, uneori, vă iubim nu tocmai corect gramatical! Zice Negruzzi: Îi erau dragi cărțile.

■ Limbajul administrativ are – probabil că şi din rațiuni de precizie a comunicării – automatisme verbale încremenite (mai ales) în exprimările purtătorilor de cuvânt. De pildă, informările despre accidentele rutiere parcă sunt făcute la strung: „***În timp ce se deplasa cu autoturismul proprietate personală pe raza localității Cutare, conducătorul auto, neadaptând viteza la condițiile meteo, a pierdut controlul volanului*** etc., etc. ***drept pentru care i s-a întocmit dosar penal sub aspectul săvârșirii infracțiunii de...***". Examenul pentru admiterea în şcolile de subofițeri şi la Academia de Poliție cuprinde o severă şi bine-venită testare a cunoştințelor de limbă (nu doar română), ***drept care***, cel puțin de la o vreme, absolvenții vorbesc şi scriu mai corect. N-ar fi bine, în aceste condiții, ca ei înşişi să tragă pe dreapta şabloanele lingvistice, exprimările cu revizia tehnică de mult expirată? Zice Sadoveanu: Am săvârşit toate câte-mi fuseseră poruncite.

■ Aflăm – *pe surse*, desigur – că şefa unui minister ***va fi remaniată*** de către prim-ministru. Asta înseamnă că premierului nu-i este ceva pe plac în înfățişarea subordonatei sale, aşa că îi va schimba, probabil, coafura, culoarea părului, nuanța rujului sau dimensiunea eşarfei. Primul sens din dicționar al termenului *remania* (franțuzescul *remanier*) este a face modificări în organizarea unei instituții, în compoziția unui guvern, numai că doamna cu pricina nu este nici instituție, nici guvern, cum nu este nici maşină sau instalație, nici construcție sau material, conform celorlalte două sensuri, pentru a fi transformată parțial, după deteriorare, în vederea îmbunătățirii caracteristicilor funcționale. Aşadar, numai un *guvern* poate fi ***remaniat***, un ministru ba! Zice Arghezi: Ministrul ascultă cu ochii pe fereastră şi cu o mână în buzunar.

■ ***Oamenii legii*** au reținut, după cercetări amănunțite, un pedofil ***prolific***. De ce nu l-au reținut polițiştii, ci ***oamenii legii,*** nu e greu de înțeles, de vreme ce vacanțele ni le petrecem în ***locații*** exotice, nu în *locuri* exotice, iar aria ninsorilor ***se focusează pe*** zona montană, nu *se restrânge* acolo. *Prolific*, împrumutat de la francezi (*prolifique*), se referă la ființe care se înmulțesc foarte repede, sunt fecunde, se reproduc în număr mare, precum iepurii. Sensul termenului s-a extins, e drept, dar cu referire doar la creatori, pictori sau scriitori, în niciun caz la pedofili, care pot fi oricum, numai ***prolifici*** nu. Chopin, de pildă, este considerat drept unul dintre cei mai prolifici şi influenți compozitori de muzică pentru pian.

litere

Horia BĂDESCU - 75



Iubeşte-mă cu moartea-n ochi!

Iubeşte-mă cu ochii-n moarte!

Se-aude vremea năruind

din veşnicia ei o parte,

se-aude-n goluri îngheţând

sămânţa stelelor, departe.

Iubeşte-mă cu moartea-n ochi!

Iubeşte-mă cu ochii-n moarte!

O iederă ca un fum

urcă-n cer,
ca un fum.
Tot cu palmele tale,
tot în sus,
tot un drum.
Unde jos? Unde sus?
Altul? Tu? Cineva?
Viaţa lui? Viaţa ta?
Undeva, altcândva!

Ziua de după

Nu cred că ştiu acum
mai mult decât am ştiut altădată ;
cu vârsta nu înţelepciunea creşte
ci îndărătnicia !
Şi nu fermecătoare flori vor răsări de-acum
din noduroasele rădăcini ale gândului,
nu neînfrânatele jocuri ale vântului,
plasa de aur ţesută de mierle-n amurg
şi scâncetul de noapte al apei
vor tropoti grăbite-n culcuşul auzului,
ci măsura înceată a zilelor,
fierăstrăul bătrânului Cronos adulmecând
măduva oaselor
şi nu străveziile, albe Pleiade,
nu castele Urse,
nu câinele toamnei, Orionul sălbatic,
se vor aprinde în purpura ochilor,
ci negrele stele-ale inexistenţei.
Nu cred că ştiu acum
mai mult decât am ştiut altădată ;
măcieşul ducându-te de mână
în odăile verii,
imponerabila ta greutate
pe pieptul nisipului,
târgul topit în lumină
lingându-ne picioarele.
Cu ce se porneşte la capătul lumii
dacă nu cu puterea
de-a te întoarce ?
E-adevărat,
cu vârsta nu înţelepciunea creşte
ci îndărătnicia !

Mândru am vrut să fiu

şi am fost singur;
pedeapsa pentru trufia leului
e pustia.
N-am vrut să văd
şi am văzut;
pedeapsa pentru trufia orbului
e lumina.
Cât aur pentru înţelepţi şi tălmăcitori,
o, minunatul timp al înnoptării lor!
Am vrut să nu ştiu şi am ştiut,
am vrut să uit şi mi-am adus aminte;
pedeapsa pentru trufia gândului
e memoria.
O, fericiţii, surâzătorii uituci,
moştenitorii împărăţiei!
Am vrut să iubesc
şi am fost iubit;
pedeapsa pentru trufia iubirii
e iubirea.

*

Şi iată va fi vânt şi trupul tău va fi
albastrul unde ne-om înzăpezi.
Şi iată Carul Mare va înstela mai sus
de sfârcul moliciunii şi gura de Iisus.
Şi iată va fi spaimă şi lunecări vor fi
uitându-ne să trecem din noapte către zi,
un timp ce va să vină şi nu va mai veni
şi mâine va fi astăzi şi nu-l vom întâlni.
Ar trebui să spunem ca toamna să coboare.
Ne-ar fi un timp căderea ştiută la picioare,
tu te-ai topi în frunze, eu până sub pământ;
ca sub o coapsă caldă te-ai răsuci sub vânt
şi te-aş cuprinde-n braţe cu crengi şi cu noroi
uitând că paradisul a început cu noi.

*

A fost cândva, demult, într-o vară,
ningea cu lumină, lăspături,
Dumnezeu adormise alături
într-un lan aurit de secară.
Apoi se făcuse de umbră amară,
de târziu se făcuse şi de omături,
uitarea ne-ngropa pe de lături
într-un lan aurit de secară.
Amurgise amurgul de pară
pălită-n obrazul ţăranii;
te-mbăiasem în lacrima pâinii
într-un lan aurit de secară.
Rai după rai ne fusese povară;
a fost cîndva, demult, într-o vară.

Poate fusese amiaza aceea cosită,
poate mâinile mele căzute-n ispită
şi-n tăcerile ce se cuminecă,
poate ne uitasem într-o altă duminecă;
înfloreai ca o lacrimă, ca o răsură
sărutată de noapte pe gură,
erai de răscoală şi de furtună,
de apă de râu, de lumină de lună,
miroseai a iarbă, miroseai a pământ,
miroseai a ploaie şi-a somnie de vânt,
a rai miroseai şi-a gutuie,
a toamnă bătută pe suflet în cuie,
a bărăgan după viscol, a ger şi a nea,
miroseai a inima mea,
a pâine dospită, a miere şi-a ceară
a sudoare de înger şi-a fiară
a păsări înecate în cer, a pustie,
miroseai a ce n-o să mai fie.

Şi se făcuse lumea de tămâie
şi trupurile ne ardeau de ger,
şi ne rugam cărare să rămâie
pe unde urcă Dumnezeu la cer
şi numai ceasurile să se-amâie
cu îndoita sângelui bătaie,
că lumea se făcuse de tămâie
şi carnea se făcuse de văpaie.

Acord

Iubeşte-mă cu moartea-n ochi!
Iubeşte-mă cu ochii-n moarte!
Se-aude vremea năruind
din veşnicia ei o parte,

se-aude-n goluri îngheţând
sămânţa stelelor, departe.
Iubeşte-mă cu moartea-n ochi!
Iubeşte-mă cu ochii-n moarte!

Castă lumină

Castă lumină septembre !
Soare bătrân,
ochiul lui scurs pe obrazul
serii.
Castă lumină septembre !
Mirosul sălbatic al rugilor
înaintea brumei,
linia beată a trupului
în după-amiază.
Castă lumină septembre
pe străzile Clujului !
Să te întorci pe vechile urme? Târziu !
Auzi plumbul cărunt şuierând,
fumegă ţevile toamnei
la înălţimea pieptului !

Ne-apasa vremea, ne-ncovoaie timpul,
ne dă prin oase iarba, încolţind ;
precum mistreţii bălţilor pe grind
simţim mişcând în sânge anotimpul.
Dă-n toamnă lumea, se zbârceşte clipa,
curg pieile luminii pe pământ,
în părul rar al cerului, pe rând,
mătreaţa stelelor se înfiripă.
Incet se şubrezeşte schelăria,
cariul tăcerii roade dedesubt
şi cu făina cursă ne-ntrerupt
îşi ghiftuieşte moartea brutăria
adulmecând veciilor reversul.
Ne micşorăm sau creşte universul ?

*

Ne facem cuib ca pasărea din cer
şi ne iubim, carne vroind pre carne ;
din trupurile noastre care pier
trudim un semn, ca vremea să nu sfarme
ce-am dus în noi. Să nu pierim. Ne-nşală
lumina din sărace amintiri ;
din trunchiul putred, răsturnat de boală,
sămânţa urcă alte-alcătuiri.
Ce-a fost al undei nu se mai întoarce,
nici murmur, nici culoare, nici avânt ;
sub clipa care-ncet, încet ne toarce
ne scade umbra pururi pe pământ
şi doar cuvântul ne rămâne fiu,
celui pierdut să-i dea conturul viu.

*

Nu pot nicicum pricepe limba voatră ;
auzul meu, cât aş voi să-ncerc,
nu poate prinde arta preamăiastră
cu care-n jurul cozii faceţi cerc !
Iznoave, ifos, dulce morfoleală
cât vorbele nu costă mai nimic ;
sub poleita lor înghesuială
îşi fată munţii sâmburul pitic.
Negoţul iezuitelor vocale
înalţă cursul proştilor la preţ ;
cum vrei din găunoasele pocale
să curgă altceva decât dispreţ
pentru umilul verb prin care, greu,
un melc răspunde pân' la Dumnezeu?

*

A mai rămas ceva ne murdărit?
Irozii vorbei joacă Vicleiemul ;
peste haznaua minţilor totemul
ninsorii tâmpe s-a întroienit.
Un timp fără de timp s-a-nstăpânit
în noima unei limbii fără de limbă;
un univers umflat de verb îşi plimbă
hidosul pântec către infinit.
Cum s-a făcut de încă n-am murit ?
Ce ne mai ţine, Doamne, încă-n lume?
Nu ne-ajung mâinile să ne sugrume
şi nu ne-am râs de noi pân' la sfârşit ?
Ne linge printre gratii Paradisul
şi-n urmă creşte greaţa şi plictisul!

*

Taci tot mai mult, ţi-e tot mai greu să zici.
Dar ce să zici când nu mai ai cuvinte?
Priveşti-napoi şi afli înainte,
măsoară-ţi paşii, iarna e aici!
Un lung pustiu în care te implici,
o fără-de-aducere-aminte;
prins în oglinda care te presimte
măsoară-ţi paşii, iarna e aici!
Nu-s viscolele de demult şi nici
nu-ţi mai coboară Dumnezeu pe gură;
ţi-e umbra tot mai fără de măsură,
măsoară-ţi paşii, iarna e aici!
Sînt zilele din ce în ce mai mici.
Taci tot mai mult, ţi-e tot mai greu să zici.

*

E timp lucrarea iernii s-o închei;
pe râu doar gheaţa lunii e rămasă.
Întoarce-te cu sufletul acasă!
Ajungă unei zile răul ei!
N-ai să mai stai nicicând printre acei
pe care zeii i-au chemat la masă;
te înfăşoară vorbele în plasă.
Ajungă unei zile răul ei!
Nu vrei să mai doreşti şi nici să vrei,
nu mai ştii ploile, nu mai smţi vântul;
în mână ţii pământul şi cuvântul.
Ajungă unei zile răul ei!
Ajungă-ţi vremea pentru alte chei!
E timp lucrarea iernii s-o închei.

poesis

Marian Drăghici

un sentiment verde iarna

nu că poetul este un eutih al gratuităţii,
un oficiant al ei.
nu că el spune o pasăre neagră cântă în ceruri
iubirea mea.
nu că el crede ce spune.

dar pe o străduţă cu gropi trece omul
cu paşi mari ca împins de-un resort, de-o furtună
ce-a izbucnit departe pe-un câmp gol.

o, câmpule de departe
câmpule gol

omul e o colivie prin care creşte-un ram
bătut de vânt sub lună,
stă pasărea din om pe-un ram bătut de vânt
dând din aripa întruna,
săraca pasăre singură acolo sub lună.

cât priveşte poetul,
după o noapte albă el scrie:
ceea ce persistă
este un sentiment verde iarna –
sentimentul de iarnă. şi:
sunt fericit, Dumnezeu mi-a dat de lucru.
Dumnezeu, nu omul.

el scrie şi chiar crede ce scrie,
colivia rămâne goală pe pământ,
rămâne ramul bătut de vânt,
rămâne noaptea cu lună
şi pasărea aceea dând din aripi întruna acolo sus.

ceva mai real decât neantul

poate că totuşi există
ceva mai real decât neantul domnule beckett
iubirea unei femei ce nu mai este
(moartea nu ne-a despărţit, nici uitarea)
şi de care deodată ţi se face dor, la modul că
ai pleca de pe pământ,

ai pleca de pe pământ
dar încă nu e timpul.

destul să spui
poate-n curând am să-ţi văd faţa iubito
cum de-atâtea ori am privit moartea în faţă
sau mă rog, din profil
în zilele cu dum-dum ale revoltei
flanând pe străzi
în speranţa că am să te regăsesc,
da, am să te regăsesc
undeva departe în seara de după moarte
lângă un foc mic de vreascuri, lângă izvor
absolut ferită de oameni,
absolut ferită de fiare,
numai cu licărul stelelor deasupra şi în mişcări
cu graţia goliciunii originare.

am plecat, era timpul inconsistenţă tunătoare

am plecat, era timpul inconsistenţă tunătoare
până şi uşilor trântite cândva în urma mea
le-am cerut iertare,
până şi clopoţelului de la intrare

era
într-adevăr timpul:
o zi-nsorită, oarecare
cu flori de stepă pe masă.

un fel de căinţă mă încearcă acum (nu regretul)
o căinţă melodioasă, îmbietoare
cum ai vedea când focuri dau pe mare
un ins mergând în stepă
să râdă singur,
să culeagă flori de stepă.

om cu faţa întoarsă din bufniţă în zi cu soare

în memoria lui Virgil Mazilescu

stau vodcile în tine claie
ca păpădiile între războaie
dar vino,
am mâncat zăpadă am râs mult
cu soarele prin geamuri sparte,
mâna care scrie acum
se va destinde, se va des-
cărna în moarte.

mielul paşte iarba, iarba
clopoţelul său mai sună ce sună.

ba nu:
mielul paşte iarba, iarba
umil, acesta e cuvântul,
clopoţelul său mai sună ce sună.

dar tu,
om cu faţa întoarsă din bufniţă în zi cu soare
pentru somnul de veci
ai aprins distrat
lampa?

iapă roşie dobrogeană

a spus nu patului
şi calcă atât de uşor
de parcă a spus nu morţii,

de parcă moartea ar fi peste mare
şi nu aici
în camera asta de 3/4
cu flori de stepă pe masă,

moartea
cu ochii săi violeţi
lăsându-şi pe umărul meu greutatea
de verde papagal bătrânicios,
făcându-şi pe umărul meu veacul şi găinaţii
înainte de-a trece marea –

dacă un verde papagal bătrânicios
cu ochii săi violeţi
este în stare să treacă marea.

matroană cu pălmuiri

poate că vorbind prea de timpuriu despre moarte
morţii nici nu-i pasă, dar
am provocat viaţa, am aţâţat-o

şi ea mă avu în felul ei focos
de matroană cu pălmuiri
care m-au făcut să mă bâlbâi
şi să roşesc:

să mă bâlbâi
şi să roşesc.

n-aş avea nimic împotrivă
să mă bâlbâi, da
să roşesc, da
mai ales acum că e iarnă şi din criză de foc
am ajuns să dorm în acelaşi pat
cu eul meu lângă eul meu

cu eul meu mistic
lângă batracianul ateu.

destul confort ca să despic în patru
– o, lemn de foc lăuntric
o, rece lemn de foc –

firul celor spuse de un nebun de suferinţă
de un kafka agonic
doctorului ce refuza să-i dea morfină:
„ucideţi-mă sau sunteţi un criminal!"

ajunge acest hatâr pentru diavol

măr despicat, iată-mi viaţa.
bisturiu în mâna chirurgului,
acea roşeaţă de zori de zi
a feţei ei după dragoste
cum aş putea s-o uit?

astfel îmi fu dat,
să întâlnesc într-un septembrie oarecare
pricina morţii mele
şi să fiu liniştit cu ea ca plopul cu zbaterea frunzei sale.

aşa mi-am făcut datoria, am mers
până la capătul disperării fără să mă anunţ
şi-am văzut cât de neputincioasă, de inutilă
cade lumina unei minţi poetice
pe un pat rece care a fost cândva cald.

mai explicit nu voi fi.
ajunge acest hatâr pentru diavol.



lumină, încet *(ultima variantă)*

e vremea un cristal să ai în minte,
o absenţă plină de lacrimi.
o absenţă plină de lacrimi.
unica răsucire în somn –
a inimilor prea vioaie.
a inimilor prea vioaie.

marea printre ramuri albăstrind arsura
unei voci din afara danturilor
şi lumină, atât:
cât ai aprinde un pai pe ape.
cât ai aprinde un pai pe ape.

ba nu:
marea printre ramuri răzuind arsura
unei voci din afara danturilor
şi lumină, atât:
cât ai aprinde un pai pe ape
cu paşii tăi egali, Doamne.
cu paşii tăi egali, Doamne.

încet,
vino către mine
cu setea dublei şenile
seara la bufet.

căci păhăruţul n-a existat.

Din poezia lumii

Maria Luisa SPAZIANI (1922–2014), Italia

În traducerea lui LEO BUTNARU



Născută la Turin într-o familie de condiție socială medie, tatăl său fiind proprietarul unei fabrici de produse pentru industria chimică. Pe când era încă studentă, la 19 ani Maria Luisa este directoarea unei mici reviste, „Il Girascole" (Floarea-soarelui), apoi a celei intitulat „Il dado" (Zarul). Grație lui Giodo Hess Seborga, redactor-șef la aceste publicații, cunoaște scriitori importanți, printre care Umberto Saba, Sandro Penna, Leonardo Sinisgalli, Vasco Pratolini și Virginia Woolf.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Limbi Străine din Turin, finalizate cu o teză despre opera lui Marcel Proust, literatura și cultura franceză preocupând-o în mod special.

În 1949 face cunoștință cu poetul Eugenio Montale, între ei legându-se o tandră prietenie intelectuală. În 1958 se căsătorește cu Elémire Zolla, un erudit în domeniul misticii și al ezoterismului. În 1960 survine divorțul, an în care Maria Luisa Spaziani este angajată la Universitatea din Messina, unde predă literatura germană, apoi și pe cea franceză.

În anii 80, se stabilește la Roma, unde are o prodigioasă activitate ca poetă, prozatoare, eseistă și traducătoare. A scris și piese de teatru. Dintre cărțile sale de poezie să reținem: „Primăvara la Paris" (1954), „Luna lombardă" (1959), „Gongul" (1962), „Ochiul ciclopului" (1970), „Ultrasunete" (1976), „Geometria dezordinii" (1981), „Steaua voinței libere" (1986), „Turnul de pază" (1992), „Traversarea oazei" (2002; poeme de dragoste), „Intersecția medianelor" (2008).

A fost distinsă cu mai multe premii naționale pentru literatură, iar în anii 1990, 1992, 1997 a fost propusă pentru Premiul Nobel. I s-a acordat ordinul „Pentru merite față de Republica Italiană" (2003).

Indiferența este iad fără flăcări și tină,

amintește-ți asta, când dintr-o mie de culori

alegi griul tău fatal.

Dacă lumea e fără de sens

vina este numai a ta:

acest boț de ceară

îți așteaptă amprentele.

De mi-ar fi dată o nouă viață

Știu, sigur că știu – este inutil să cauți
violete-n recea negură a toamnei.
Frunzele ruginii cad, fiecare
ca o filă din calendarul vieții mele.
Aș dori să trăiesc din nou și dacă
mi-ar fi dată a doua viață – să fie una
de papă, astronom sau, poate, de pirat.
Pentru că destinul ce l-am trăit întâiul
ar refuza o proprie copie a sa.

În concluzie

Mi s-a dat mai mult decât aș fi meritat,
dragoste, călătorii, treizeci de cărți pe care le-am scris.
Aproape fiece zi – memorabilă povară.
Acum lipsindu-mi doar ceva imperceptibil.
I-am spus „vino" și el a venit
cu lejeritatea arhanghelului.
În echilibrul trecutelor zile faste
doar ușurință și regrete.

Ubi consistam*

Primăvara trece chiar prin mijlocul iernii.
Inima pământului se încălzește.
Urșii sar de pe un sloi pe alt sloi de gheață.
Marea este o trădătoare.
Unde e punctul de sprijin? Noi, încleștați
pe nebuna planetă, cu radare
și telescoape puternice, riscăm
să ne pierdem în hăurile cerurilor.
Și ca magrebienii sau tunisienii
visăm un alt țărm. Cu ardoare
ne dorim supraviețuirea.

Ubi consistam – Un punct de sprijin; prima parte a celebrei fraze a lui Arhimede „Dați-mi un punct de sprijin și eu pot mișca pământul din loc".

Umbra mea

Eu pășesc bocănit peste propria-mi umbră.
Nu vreau să ies în afară nici barem c-un metru.
Ori că mi-e teamă să mă pierd
ori că orizonturile mă-nfricoșează.
Aș vrea să văd cum se topește, se dizolvă
forma neagră, emblema materialității mele.
Știu că sunt altceva – spirit curat
atentă de a nu mă poticni.

Crivăț transmontan

Precum pe pământ, crivățul bate și-n lună,
și-n ceruri la fel supraviețuiește capra,
alunecă nefastul Capricorn
cum trupul hăcuit al lui Hector –
și eu închid obloanele, plecând iute
prin noaptea de accidente și prevederi,
din care-o presimțire doar, improbabilă,
cu un sărut suprem, o să mă-afunde-n somn.

Orologiul bate ora 23

De trimiți sau nu trimiți scrisoare,
din fiece cuvânt curge un strop de sânge.
Mi-l imaginez în timp ce citește,
înregistrându-i bătăile inimii.
Am construit o piramidă
transparentă ca cea de la Luvru.
Un porumbel nu va putea s-o vadă,
căzând mort de-o fi să te grăbești.
Continuați să vă iubiți în timp ce-n turn
orologiul bate de douăzeci și trei de ori.
Auzul e mințit, o știu. Din acest întuneric
fac o poiană-ntreagă de narcise.
Ca în leagăn, iau în brațe
acest copil care e chiar de vârsta mea.

Uneori, coborârea

Coborând și înfruntând obstacole
de nămol, bușteni si aspre roci.
Sonda se blochează și ești disperat
când roca nestatornică se macină.
Electrizantă, amuzantă, muzicală,
uneori coboară și bucuria.
Dar nimic nu rămâne în memorie,
ca o dragoste fără suferință.

Indiferența

Indiferența este iad fără flăcări și tină,
amintește-ți asta, când dintr-o mie de culori
alegi griul tău fatal.

Dacă lumea e fără de sens
vina este numai a ta:
acest boț de ceară
îți așteaptă amprentele.

Realitate și metaforă

Tu, realitate și metaforă, corp luminos
dublu însemnat. Monedă
cu fața inseparabilă, albă lebădă care
își încorporează propria oglindire.

Mă gândesc la îmbrățișare și, brusc, cad
în apele-mi întunecate, corabia mi-e beată.
Fluxul oceanelor. Energie,
arabescurile fulgerului durabil.

Dificilă e tinerețea

La douăzeci de ani nu eram fericită
și nu mi-ar plăcea ca acel timp să revină.
Uneori, mă consola o salcie argintie,
alteori reușind consolarea cu promisiuni și povești.
Nimeni nu spune ce dificilă e
tinerețea. De pe culmile căii parcurse
noi o privim cu tandrețe. În doi,
poate chiar pentru prima oară.

Iar el mă va aștepta pe furtună

Iar el mă va aștepta pe furtună,
surâzător, punctual, salutându-mă și
depănând povești pentru urechile-mi naive
care totuși îmi vor părea incredibile.
Dar el va recunoaște ce va fi să-i spun?
În câteva notițe sau versuri în care adun
sensuri esențiale. O altă rază,
un alt aer altfel le va traduce.

Cu perdelele lăsate

Când te iubesc, eu visez visele tale.
Îți privesc pleoapele adormite,
genele în tremur ușor.
Uneori
aceasta e parcă o cortină lăsată vălurat
cu actori și iluminări nemaivăzute
– minunată.

Clatin corola macului

Eu clatin corola macului,
somnul mi-i îndelung. Drumul
se agită deja de patru ceasuri.
Numai unul din inelele tale m-ar putea trezi.
Această inerție nu-mi seamănă, de când
te iubesc, tu fiind parcă o altă persoană.
De multă vreme clatin, clatin macul
și îndelung este visul în care te văd.

Dorința

Dorința alunecă în ea însăși,
ca un ombilic ce se concentrează
cu toată energia; apăsare rapidă
pe paletele turbinei barajului.
E o frază infernală, punctul de criză
a apei ce coboară în liniștea
râului. Și asta mă prinde-n
cruzime fantasticului salt.

Am venit la Paris să te uit

Am venit la Paris să te uit
dar tu te afli obsesiv pretutindeni.
Ești hidoasa himeră de pe cornișele Notre-Dame,
ești îngerul ce zâmbește invincibil.

Vom ajunge la înțelegere (țăranca și diavolul):
lasă-mi ziua să privesc, să citesc,
să omor timpul, să mă distrez, să te exclud.
Da, sunt de acord, nopțile și visele îți aparțin.

Lumea ar fi o castană proaspătă

Lumea ar fi o castană proaspătă
odată ce mă privește îndelung. Ochii tăi
maronii, adânci, heleșteie de aur
în bătaia luminii tot mai în potolire.
Astfel, ochii îngerilor ca niște castane
pierdute de vreun arici. Paradisul
e o lepădare de veșminte, fiece taină
ajungând la inimă.

Nimic mai mult

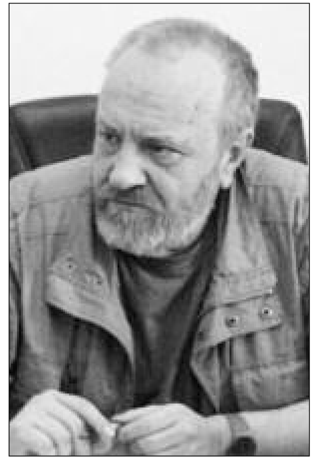
Scutește-mă de suspiciunea
că aș fi mai mult decât nimic.
Nu există nici măcar memoria.
Nu există cerurile.

În fața ochilor – un platou înzăpezit,
zile nenumărabile, cristalele
zăpezii care se estompează spre orizont –
– dar nu există niciun orizont –.

Spiritul are nevoie de limită

Spiritul are nevoie de limită
pentru a încorpora impulsurile infinitului.
Vorbesc cu îngerul și cu brațele tale de om
traduc cele spuse pentru simțurile mele.
Unde începe aripa? Unde se izvodește
muzica tamburinelor furtunii?
Să te iubesc înseamnă să mă scufund, înseamnă
pădure ce se estompează-n înălțimi cerești.

proză de **Marian Ilea**




ILEA de Bârgău și Ieud

Nordul lui Ilea

Despre întâmplarea din 25 ianuarie a unui pensionar din Medio-Monte

Domnul Mihai Cristescu Octogenar împlinise în 24 ianuarie șaizeci și șapte de ani. Inginer elecromecanic. Pensionar. Domiciliat în Medio-Monte, strada Bărăganului, bloc 2B, apartament 7, etaj II. Trăia fără nevastă. Copilul se mutase la Budapesta.

Profesor universitar. Domnul Mihai Cristescu Octogenar s-a decis în seara zilei de 25 ianuarie a.c. să rezolve toate problemele care existau pe plan mondial. Pe gratis.

Virtual. Ideea i-a apărut tocmai când ieșea din bodega Cristinei, situată pe strada Bărăganului, la numărul 65. Brusc. Se pregătea să treacă strada până la alimentară. "Creierul meu va fi zonat pe zone. Câte țări și continente există - atâtea zone voi avea. Eu consider că nu e corect ca pentru funcția asta virtuală să nu fiu plătit. Eu mai consider că nu e corect ca funcția asta virtuală să nu existe în nomenclatorul funcțiilor", și-a spus domnul Mihai Cristescu Octogenar în acea seară.

Și apoi a început TOTUL. Adică au apărut edictele date în regim de urgență pentru rezolvarea tuturor problemelor existente pe plan mondial.

***

Edictul unu: Prin prezentul decret se declară Președinte Virtual Mondial domnul Mihai Cristescu Octogenar din Medio-Monte.

Funcțiile de președinte Real sau director Real vor fi doar cele de analiză și punere în practică a soluțiilor date de către Președintele Virtual Mondial, domnul Mihai Cristescu Octogenar, care de fapt și de drept duce stresul și greul eradicării problemelor.

Edictul doi: Activitatea trecută în edictul unu va figura în cartea de muncă și va fi considerată vechime în câmpul muncii la capitolul Activități Speciale și se va scrie în paranteză funcția prescurtată. De exemplu (P.V.). Se va elibera și o legitimație de serviciu reală. Scrisă negru pe alb. În așa fel ca (P.V.) să fie tratat corespunzător, să poate ieși în fața celorlalți demnitari și nu să stea în spate din lipsă de legitimație reală.

Ultimul edict: (P.V.) va fi purtat cu limuzinele oficiale cu acces la toate participările lor Reale și la toate distracțiile lor. (P.V.) rezolvă toate problemele și în calitate de inginer electromecanic pensionar real e tratat ca un cerșetor. De câte ori iese în oraș. Deoarece nu are acea legitimație.

***

"Din acea seară de 25 ianuarie, a început MUNCA. Prin activități intime am decis să realizez infrastructuri de Corp Virtual Prezidențial, cu ajutorul unei fete de la Intim Grup pentru următorii patru ani și la fel să obțin un Corp Virtual Prezidențial pentru scumpa mea țară România. Așa am decis să muncesc din patriotism și să-mi sacrific viața mea sexuală și să trăiesc agonizările mele. Fără recompensă și cu sacrificii enorme.

Conform cu un contract virtual am stipulat și realizarea pentru mine a unui destin fericit, bogat, cu o fată tânără, în care scop s-au pregătit cinci fete drăguțe din Medio-Monte. Iar aceste fete s-au măritat. Iar eu am rămas singur ca salariat al acestei societăți care nu vrea să recunoască meritele mele. Deși apelează tot timpul la mine. Eu am primit bani virtuali care nu au fost cuantificați ca în Occident pentru a-i transforma în bani reali: N-am avut ce face cu ei. N-am putut cumpăra automobil. N-am putut supradota apartamentul așa cum au făcut vecinii mei de scară de pe strada Bărăganului. Vecinii mei sunt muncitori. Nu ingineri ca mine. Ei au ajuns mai bogați ca mine. Eu am rămas tot singur pustiu, fără iubire, sentimente, dragoste, respect social.

Din 25 ianuarie a.c. mă simt captiv în propriul meu apartament, unde n-am lăsat să intre nici o fată. Toate care au dorit să vină la mine au fost acaparate de vecinii ajunși mai dotați decât sunt eu. Am o pensie de doar o mie de lei reali. Din această cauză nu mă caută nici o femeie. Am probleme cu Erecția Sexuală. Am dezvoltat un Corp Virtual Prezidențial pentru domnul președinte al României Traian Băsescu și mi s-a dus erecția de la sută la sută, la zero la sută. Nimeni nu mai dorește să-mi refacă această erecție. Pe vremea lui Ceaușescu nu s-ar fi întâmplat una ca asta. Dar actualul Politic din țara mea a tăiat toate facilitățile în sensul de mai sus. Tocmai în cazul meu. Trebuie să stau de luni de zile fără erecție sexuală. De aici mi s-au paradit și nervii auditivi de la urechea stângă cu care aud mai rău.

A doua mare problemă a apărut din apartamentul vecinului meu Bustan. Acolo au loc petreceri cu femei și eu intru în coșmaruri sexuale și apoi în stare sexuală de boală generală când sunt doborât la pat. Aș avea nevoie de fata-medicament sexual. Mi-aș reveni imediat. La noi pe stradă, Cristina și Andreia controlează aceste servicii. Ele mă cunosc. Ele nu vor veni niciodată. Iar pe strada Bărăganului, în Medio-Monte case de toleranță nu există. Sunt discriminat și din acest punct de vedere. Propun pentru a reyolva această situație câteva Case de Toleranță Mobile și Reale. Eu sunt cadrul de conducere. Virtual și am nevoie de superfemeie. Dar nu m-am format pentru funcția de superbărbat. Și deaia ele m-au dominat și m-au călcat în picioare.

Eu sunt o excepție sexuală și nu-mi pot rezolva această problemă deoarece n-am fost format ca subom la parametri biologici reali. De aceea am devenit trist și însingurat și în suferință sentimentală. N-am mai râs de șase luni de zile și nu m-am mai distrat la bodega de pe strada Bărăganului. N-am mai băut, dansat și mâncat intim și pe gratis. Nu sunt parlamentar, europarlamentar sau sportiv. Sunt inginer electomecanic pensionar.

Cristina și Andreia mă țin forțat în inactivitate sexuală împreună cu toți automobiliștii lor. Așa că eu sunt nevoit să nu dau doi bani pe concepțiile acestor două superfemei și pe extazele și plăcerile lor sexuale. Și nici nu dau.

Iată de ce sunt în coșmaruri sexuale. Relația mea cu femeile este impus univocă și nu biunivocă. Cum o au alții. Nu mai râde nici o femeie spre mine. Nu mă mai sună nimeni la telefon și eu trebuie să mă forțez să fac totul și în locul lor, cea ce e foarte foarte obositor. E vorba de sechestru, agonie, genocid sexual, singurătate sinistră, suferință și răni deschise și redeschise sentimental mai ales când Andreia și Cristina fac sex toată ziua și toată noaptea pe la vecinii mei. Uneori asta se întâmplă chiar la etajul unde locuiesc eu. În week-end-uri și sărbători legale viața mi se transformă în IAD RĂSTIGNIT.

Apoi așa am ajuns dintr-un rezervor de potență o simplă rezervă. Acum nu mai am acces nici la fetele de cea mai joasă speță. Penisul meu e tratat ca și cum n-ar exista. Sunt apăsat permanent să intru într-o mare bătrânețe. Când mă întâlnesc în casa scării cu Măriuța - femeia noastră de servici care dă cu mătura - îmi vine să-mi prind creierul cu mopul și să mi-l răsucesc și să-mi retezesc cu flexul cu polizor suprafața din creier.

Degeaba tot scriu aceste lucruri. Le-am mai scris. Am adunat peste o mie de pagini. Ca să urc din nou pe treptele cunoașterii. Cristinei nu-i convin aceste lucruri scrise. Aceste adevăruri. Și mă atacă doar cu automobiliștii ei și-mi spune tot timpul că nu e nimic și că sunt doar bătrân. Asta spune tot timpul când eu am dreptate. Automobilele alea, limuzinele alea cu Adreia și Cristina în ele trec și pelângă blocul meu. Cristina umblă dezbrăcată la spate. I se văd umerii. Alții au acces direct la corpul ei. Și asta o fac alți bărbați în fiecare zi. În loc de rochie Cristina are trei părți de pânză. Cele trei părți pânză sunt stările ei de suflet și cum eu n-am continuitate nu mă pot mișca așa cum trebuie printre stările ei.

Cruntă și mistuitoare și pustiitoare e această suferință. Nu mai am pe cine să strâng în brațe noaptea. În pat. Nici cu cine să mă sărut. Și să mă excit. Și să ne iubim. N-am cu cine să vorbesc în casă verbal și sonor. Și nici cu cine să ies în oraș la distracție și dans. Și nici cine să-mi facă gospodăria în casă și nici curățenia. Deci nici un suflet care să fie suflet de la suflet.

Iată cum am ajuns să mă sacrific pentru întreaga lume. Iată de ce e măreață această cauză secretă și neînțeleasă de nimeni. Și iată de ce mă las în sinea mea dispețuit de Cristina și de Andreia și de Cosmina și de Lavinia. Și iată de ce mi-ar place să nu fiu Președintele Virtual, dar cum am ajuns să fiu sunt nevoit să trag scurta".

***

Domnul Mihai Cristescu Octogenar se plimba pe strada Bărăganului din Medio-Monte. Agale. Rezolva toate problemele existente pe plan mondial. Pe gratis. Virtual.

De dimineață încercase s-o pipăie pe femeia de serviciu. În casa scărilor. "Nebunule", zisese Măriuța și-l lovise cu mopul. Direct în ceafă. Apoi se apucase din nou de spălat la etajul doi. "Obsedatul dracului", continuase femeia cu vorba molcuță. Cu multă înțelegere în suflet.

"Câtă neînțelegere și nerecunoștință există pe lume", șoptise domnul Mihai Cristescu Octogenar, inginer electomecanic pensionar din Medio-Monte.

La bodega de pe strada Bărăganului, Cristina și Andreia servesc clienții. Un ceai. O cafeluță. O bere la halbă. Era 18 august. O călduroasă amiază de vară.

În Medio-Monte toate lucrurile mergeau ca pe roate. Toate problemele care apăsau comunitatea se rezolvaseră. Virtual.

Domnul Mihai Cristescu Octogenar se oprise în stația de autobuz. Avea pieptul umflat. De mândrie. Împlinise în 24 ianuarie șaizeci și șapte de ani.

"Ce v-am spus eu, domnilor, toate merg strună", șoptea domnul Octogenar fără să-l audă nimeni. Stația de autobuz era pustie.

De departe se auzea vocea unui crainic de radio care tocmai anunța micșorarea cu cincisprezece la sută a tuturor pensiilor din Medio-Monte. Domnul Mihai Cristescu Octogenar era pensionar. Rezolvase toate problemele. Virtual.

Profesor universitar. Domnul Mihai Cristescu Octogenar s-a decis în seara zilei de 25 ianuarie a.c. să rezolve toate problemele care existau pe plan mondial. Pe gratis. Virtual. Ideea i-a apărut tocmai când ieșea din bodega Cristinei, situată pe strada Bărăganului, la numărul 65. Brusc. Se pregătea să treacă strada până la alimentară.

Mircea Bârsilă



Arta poetică a lui Marian Drăghici

Procedeele formale utilizate de Marian Drăghici participă la configurarea unui stil poetic inedit şi, totodată, contribuie la ordonarea simfonică a discursului, într-o formulă ce aminteşte de subtilităţile lirico-discursive din *Epopeea lui Ghilgameş* sau de amplele rostiri din *Biblie* înzestrate cu înalte virtuţi plastice. Fictiva călătorie în Africa pentru a vâna lei şi pentru o idolatră supunere în faţa ,,femeii cernite" este continuată, în planul imaginarului, de necesara călătorie la Ierusalim, oraş a cărui existenţă (lirică) incumbă sugestia că singura zonă a salvării sigure şi a ,,adevăratelor miracole" este lumea spiritului în varianta ei creştinească. Rezultatele lirice obţinute în poezia ie*rusalim* nu constă doar în efectele sonore, amintind de anumite descântece în care se apelează la ,,filarea epitetului", ci şi în modul de înlănţuire a imaginilor, în jocul lor, şi, totodată, şi în aşa numita ,,muzică a sensurilor": ,,Doamne du-mă la ierusalim/ cântând dintr-o armonică roşie lucitoare.// Doamne du-mă din femeie în femeie//la femeia vieţii mele ierusalimul,/cântând dintr-o armonică roşie ferfeniţă făcută praf.//Doamne du-mă la ierulim oriunde aş merge/cântând sau nu.//Doamne du-mă la ierusalim chiar dacă/n-am să mai ies nicicând din câmpul moşilor/trăgând de-o armonică roşie printre dealuri roşii.//ah, ce armonică roşie lucitoare/îmi fu inima omului la tinereţe.//ah, ce armonică roşie ferfeniţă făcută praf/îmi fu geniul inimii omului la bătrâneţe.// (...)//.vinul pe care-l bem, până şi apa/e vin de ierusalim/şi apă de ierusalim". Sub semnul acestor procedee se împletesc şi se despletesc, într-o libertate imagistică totală, şi înţelesurile asumate în regim diurn ale *negresei* - o întruchipare a ofertelor ,,negre" ale inteligenţei (umane), ce subminează elanul vital elementar şi care se opune naturii, cum afirma Bergson, prin faptul că, datorită ei, avem conştiinţa propriei noastre*:* ,,bate vântul prin negresă ca prin sită, când bate vântul./când plouă, plouă prin negresă/ca printr-un acoperiş spart.//toate sălbăticiunile africii scobiră cu ghearele cu dinţii/sălaş mustind etern în inima indiferentă a negresei./cu negresa eşti, oriunde te-ai afla/absolut singur.// (....)//. noaptea petrec călare pe negresă/după ce-am făcut dragoste cu ea dându-i bice/epuizând-o în toate clipele vieţii şi morţii: epuizându-mă.//negresă beau când mă trezesc şi soarele răsare din negresă/ca oul din găină, gata apus // (...)//.atât de vastă e negresa că n-are casă/negresa, biata de ea, este casa.//iar în casă, la masa lungă şi albă stă singură negresa./nu bea nu mănâcă./nu face nimic/doar stă./doar stă şi aşteaptă/cu aerul înţepenit, înfricoşător/că de mii de ani/doar stă şi aşteaptă."(*negresa*).

Reprezentativ în ceea ce priveşte minuţioasa prelucrare a ,,materialului" şi lărgirea lină a sensurilor, în felul în care se lărgesc cercurile concentrice ale apei în care a fost aruncată o piatră, este şi acest fragment din *lunetistul*: ,,înainte de-a îmbătrâni aici/unde se ascunde lunetistul,/unde lunetistul se ascunde/în tufa de baştină –//. înainte de-a îmbătrâni aici/numărând mereu banii/păhăruţului ce ni s-a dat,/păhăruţului ce ni s-a luat,/fie numele păhăruţului binecuvântat –// înainte de-a îmbătrâni aici/ascultând mereu ploaia cu exilaţii şi cu morţii,/surâsul ei nocturn peste case revărsat,/peste tufa de baştină/a bietului lunetist"....

În poemele lungi (*caracal sighişoara mea, lunetistul, motanul faustic. o poveste de iarnă neterminată, moartea succesivă, biblia belgrad eu şi moara lui take),* poetul descompune şi recompune (realcătuieşte) mesajul, spre a transmite sentimentul unei încleştări existenţiale ce se intensifică sub semnul inadaptării la rigorile întunecate ale vieţii şi chiar şi la cele destructive impuse de contextul istoric: ,,sunt/un cal/căzut/în fântână.//într-o fântână/seacă/din balcani.// zile întregi am bocit la trompetă pe chestia asta./zile întregi am urlat de plâns la trompeta regimentului/până noaptea târziu,/până mi-au albit părul şi unghiile/zonele erogene au făcut pâl-pâl/deschideţi omul acesta/e un dulap cu stafie –/şi nu m-a ascultat nimeni/doar cocoşul de tablă de pe casă/cu scârtâiul lui metalic/atât de plat/de tăcut.//acum că războiul pare sfârşit/stau ca prostu' şi-ntreb, mă întreb/cum pisica penelopii am ajuns eu/în halul ăsta de degradare/auzi, cal căzut într-o fântână din balcani,/când alţii în rasa mea bat câmpii înverzite,/călăresc, sunt călăriţi,/stau la masă cu oamenii/beau, mănâncă, vorbesc,/beau mănâncă vorbesc/ pun osul la rosul/banului public.//în ceea ce mă priveşte n-am decât să mor de foame/într-o fântână seacă din balcani – /dacă la atât m-a adus capul.//(...)//.e o fântână seacă din balcani,/am căzut în ea ca prostu' cu trompeta regimentului/şi-acum că armele tac/stau şi cânt la trompetă/nu mai bocesc/nu mai urlu.// (...)//.sunt cocoşul de tablă de pe casă./de pe o casă veche din balcani./atât de plat, de tăcut/sunt mormântul, apocalipsa/vocilor plafonate mici,/a momiţelor de arici.//iarna, vara pâlpâie în mine sfântul./iarna vara scârţâi şi nici num-mi pasă" (*biblia belgrad eu şi moara lui take)*.

Poemul *ukulele* este axat pe angoasa trăită în termenii unei amare autopersiflări, iar condiţia de *client* al barului ,,Lima" este asumată, cu o dramatică resemnare, ca soluţie – fără alternative - de viaţă. La fel ca în toate poemele lungi, elementele de factură biografică sunt deviate, puţin câte puţin, spre o foarte profundă viziune poetică: ,,noapte-zi/ continuu, la foc imperceptibil,/din întunecata condiţie de fruct uman/zărit prin frunzişul păhăruţelor/am decăzut bând, fumând, scriind versuri.//şi-acum la lima într-un bar/pregătit sunt Doamne/să îmbătrânesc, să devin străvechi ca primul/ fruct uman zărit prin frunzişul păhăruţelor// (...)//.da, pregătit sunt Doamne/ să îmbătrânesc, să devin străvechi ca aurul/şi la fel de inutil, de caraghios,/ca o ţigară aprinsă între degetele unui copil mort."

Dacă în *Lunetistul* şi în *Lunetistul & cocoşul de tablă*, poetul aducea în prim-plan tema echivalenţei dintre exaltarea contemplativă a poetului şi cea a misticului creştin, insistând asupra privilegiului lunetiştilor de a surprinde invizibilul cu ajutorul lunetei şi chiar cu ochiul instruit în ceea ce priveşte o astfel de cunoaştere (,,formaţi-vă din/timp ochiul/pentru a surprinde/înregistra chiar invizibilul"), în *Harrum, cartea ratării* (Ed. Vinea, 2001), obsesia revelaţiei a fost înlocuită cu aceea a raportului special dintre poet, poezie şi realitate. Aşa cum se spune în primul poem ,,Boul moscat la arat pagina albă, goală", poezia, asimilată, altădată, cu starea de graţie, a ajuns între timp la condiţia de *urmă* a prezenţei Îngerului în locul unde se aşeza, altădată, în om, şi cânta din roşia sa armonică: ,,La început, dar nu chiar la începutul începutului, fu îngerul cu armonică roşie./Şi îngerul cu armonică roşie, trimis sau netrimis, venea la om./La urmă, dar nu tocmai la urma urmei, îngerul n-a mai fost trimis, nici netrimis la om. Lumii/de-aici i s-ar trage sfârşitul. Dintr-un burduf de armonică").

În această etapă, sensul muncii poetului – asemănătoare cu ,,munca mortului la fosta sa viaţă" – se reduce la încercarea de a salva sâmburele de ,,îngeritate" din propriul suflet şi la dorinţa de a scrie ,,ghidul supravieţuirii poetului". Chiar şi motivul sforii de care lumea depinde ca ,,textus" (ţesătură) a fost înlocuit cu acela al *băuturii* menite să alunge mâhnirea şi să îndulcească atât cât se poate umila condiţie cotidiană a subiectului liric. Înălţarea la cer a ,,îngerului probozit" este posibilă ,,prin înşurubarea în păhăruţ", iar barul ,,Lima" este o figură a întregii lumi decăzute: ,,Încă din timpul vieţii mele (n. 1953 – m. 2009) am decăzut scriind versuri/La Lima într-un bar./Lima toată este un bar.//Lumea, ca să zic aşa, e Lima/(...)/Da, pregătit sunt Doamne/să îmbătrânesc, să devin străvechi ca aurul/şi la fel de inutil, de caraghios,/ca o ţigară aprinsă între degetele unui copil mort"- ,,Ukulele").

În ostila istorie balcanică, însuşi *îngerul* – un alt dublet al subiectului liric, alături de *lunetistul* aflat în aşteptarea stării de graţie – este derutat, compromis, umilit, de nerecunoscut: ,,l-am văzut la masa de sub vişini/singur în cârciuma goală –/si pretindea că e dus în africa/să-mpuşte lei, caraghiosul.//l-am văzut aşteptând păhăruţul/cum alţii negresa din ierusalim-//bând apoi şi fumând,/bând-fumând şi beat-mort/ridicându-se instantaneu la cer/prin înşurubare în păhăruţ// (...)//.dar eu l-am văzut de aproape,/de foarte aproape.// (...)//. aşa tăvălindu-se ca porcu' la picioarele patului/de mi se făcu rău, foarte rău,/în ploaia aceea acidă/sub bulbucii roşii ai dimineţii noastre pământene." Între personajele noi un loc aparte îl are, acum, cocoşul de tablă semnificând rezistenţa impasibilă în vârtejurile existenţei potrivnice: ,,ehei, cât timp sunt cocoşul de tablă de pe casă/nu mi-e teamă,/nu mi-e urât/că puneţi voi şaua pe mine -/ iarna, vara scârţâi şi nu-mi pasă:// scârţîi, şi-atât" (,,biblia belgrad eu şi moara lui take").

În principiu, fiecare poem beneficiază de un scenariu care-i permite poetului să spună lucruri profunde în materie de criză ontologică, fără a lăsa impresia că este preocupat, în mod presant, de transmiterea lor. Harul de ,,a-şi povesti" în acest mod gândurile îl protejează de căderea în artificii lingvistice şi de o gesticulaţie barocă, nefirească. Altfel spus, regizarea spectacolului poetic nu trezeşte impresia că poetul confecţionează texte, preocupat de miza pe stil. În cazul acestui poet – un poet al războiului cu sine şi pentru care histrionismul din anumite secvenţe este o stratagemă de care are nevoie pentru a proiecta în derizoriu, în parodic, dogoarea încercărilor îndurate în infernul personal –, abilitatea stilistică este potenţată de miza pe trăirea dramatică: o trăire susţinută liric de un imaginar prezidat, uneori, de sentimentul *damnării*, alteori, de *aspiraţia* spre trăirea religioasă, purificată de nocturnele reziduuri lumeşti.

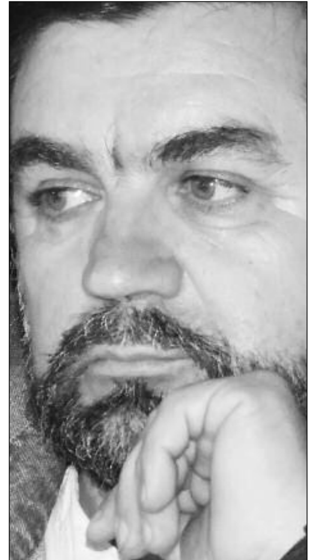
Împlinirea poemului – a fiecărui poem - se realizează după o tehnică proprie, ce implică o zăbavă de ,,alchimist al cuvântului", ocolişuri, răsuciri, reveniri, alunecări semantice în direcţii imprevizibile: aspecte cerute de necesara rotunjire a mesajului şi de ridicarea sa la starea de incandescenţă.

Împlinirea poemului – a fiecărui poem - se realizează după o tehnică proprie, ce implică o zăbavă de ,,alchimist al cuvântului", ocolişuri, răsuciri, reveniri, alunecări semantice în direcţii imprevizibile: aspecte cerute de necesara rotunjire a mesajului şi de ridicarea sa la starea de incandescenţă.

studii

Dumitru Augustin Doman

Aventuri cu și despre adolescenți



Cititorul de roman

O constatare pentru orice cititor de astăzi, cu atât mai multe pentru cei care urmăresc frecvent actualitatea editorială: se scrie foarte puțină literatură pentru copii și tineret. Găsești pe rafturile librăriilor cărți colorate cu poezioare, e adevărat, dar literatură propriu-zisă pentru copii și adolescenți întâlnești destul de rar. Gica Iuteş, Mircea Sântimbreanu, „cireșarul" Constantin Chiriță sunt cu toții istorie. Probabil și pentru că această literatură e mai dificil de scris, e nevoie de o dispoziție specială, de o adevărată știința în găsirea tonului potrivit pentru a atrage cititorii speciali care sunt copiii și de a ajunge în lumea lor.

Ei bine, descopăr totuși o scriitoare aplecată (și aplicată) spre această cenușăreasă care e literatura pentru copii și tineret, pe care o citesc, în secret sau nu, și oamenii mari: Maria V. Croitoru. Aflu că scriitoarea a fost profesoară o viață întreagă pe meleagurile natale din Sălaj. Dincolo de preocupările pentru etnografie și folclorul din zonă, Maria V. Croitoru este o veritabilă autoare de basm cult, ca și de proză de actualitate pentru copii și adolescenți. Recent, a publicat microromanele *Petrecerea vampirilor* (2014) și *Salvarea piramidienilor* (2015). Piramidienii (niște extratereștri „de bine", cum ar veni, de pe Planeta Piramidală) apar episodic și în cea mai recentă carte a autoarei: *Tainele din burta tumulului* (Editura *Singur*, Târgoviște, 2017). Doi adolescenți din București merg în vacanță la bunici într-un sat din Sălaj, unde se întâlnesc cu verișorii lor de acolo și fac o echipă de copii neastâmpărați, în sensul bun al cuvântului, copii care urmăresc documentare pe Discovery, de pildă, folosesc internetul pentru buna informare și sunt pasionați de arheologie. Așadar Cristi, Radu, Alin, Mihu și Măriuca pun ochii pe un tumul de pe izlazul satului și li se aprinde imaginația. Și nu gratuit, pentru că reușesc să disloce o lespede din vârful movilei și să pătrundă agățați cu frânghii în adâncul movilei, unde descoperă o peșteră și și un tunel cu vestigii de pe vremea Daciei: un mormânt cu două schelete, obiecte de podoabă, dar – în primul rând – un tezaur dacic cu obiecte de aur și argint. Bunicii copiilor anunță specialiștii muzeului județean care intră în tumul să le culeagă și să le evalueze.

Acțiunea cărții e antrenantă, cu suspans, descoperirile copiilor fiind făcute în condiții periculoase, pe urmele lor fiind și câțiva traficanți de obiecte de tezaur, vânători de comori în frunte cu un profesor de istorie din Capitală. Dar cartea are happy end, așa cum stă bine unei asemenea cărți pentru copii, răufăcătorii fiind anihilați de autorități.

Structura cărții este una clasică, capitolele urmând ordinea strict cronologică a narațiunii și având sub titlul fiecărui capitol un rezumat în câteva fraze, gen: „VIII. SE STRÂNGE LAȚUL ÎN JURUL BRACONIERILOR

Copiii pun în aplicare planul gândit de Alin și reușesc să-i ducă pe braconieri acolo unde au dorit și să-i dea pe mâna oamenilor legii. Se va vedea și cine îl salvează pe Mihu și cum, spre marea bucurie a băiatului și uluirea celor care îl văd coborând din cer cu copacul smuls din rădăcini, de care fusese legat". E o structură vioaie, suplă, cu secvențe parcă cinematografice, cu fraze scurte și la obiect, cu mult dialog. Trebuie remarcată nota firească a dialogurilor, fără nimic artificial și fără zorzoane inutile. De asemenea, e de semnalat descrierea satului, a naturii înconjurătoare, precum creionarea unui asfințit de la liziera pădurii: „ Lumina roșie ce venea din pădure se strecura printre mestecenii din dreapta lor. Siluetele acestora păreau din altă lume. Frunzele și tulpinile copacilor își schimbau culoarea pe măsură ce roșul cerului de la apus scădea. Niște nori răzleți căpătaseră și ei o culoare aparte. Toți se gândeau, probabil, la apusul soarelui în orașul lor, pe care, de fapt, nici nu-l observau. Stau și privesc în extaz minute în șir, până ce fâșâitul zborului unui fazan îi trezește din visare". Câțiva oameni ai satului sunt portretizați lapidar, din două-trei tușe, dar convingător.

Stilul Mariei V. Croitoru amintește de celebra definiție a lui Swift: stilul e cuvântul potrivit la locul potrivit. Aici, aș zice că autoarea a găsit stilul potrivit la acțiunea potrivită, un stil simplu și la obiect la o carte de aventuri pentru (pre)adolescenți. În fundal, se observă empatia, căldura deopotrivă pentru eroii cărții, dar și pentru cititori.



Tainele din burta tumulului e o carte de strictă actualitate, bine structurată, după cum spuneam, cu cap și coadă, rotunjită, deși face parte dintr-un ciclu de volume, urmând unora, dar și precedând pe altele, după cum lasă să se înțeleagă finalul: „Radu, care butona pe telefon, se uită fix la bunicul său și zice, cu un aer serios: - Nici nu știi ce aventură ne așteaptă, bunicule!!!"

Parodia actualității sociale și politice

Ania Dana Cazan este o tânără cu activități, cu proiecte cultural-educative încă din copilărie, organizatoare a unor festivaluri de film etc. Acum scrie literatură deloc „pe linie", ca să nu spunem total liberă, dezinvoltă și dezinhibată cât cuprinde.

O recentă carte a sa este *Făt Frumos din Parlament* (Editura *Singur*, 2016), o continuare a volumului *Făt Frumos din Vamă* (2015). Este un microroman satiric, parodic, despre actualitatea politică și socială din zilele noastre. Cu ani în urmă, ai fi tras concluzia că proza aceasta este prea șarjată, prea lipsită de priză la realitate. Această teză însă este contrazisă de la o zi la alta de ceea ce se întâmplă în societatea actuală, ceea ce înseamnă că Ania Dana Cazan este și o clarvăzătoare, că ea anticipează evenimente și realități din viitorul apropiat al politicii noastre la vârf, sper că nu și din cel mai îndepărtat, în sensul că un nivel mai jos de manifestare politică nu poate exista.

Personajele principale sunt Radu Toma, alias Făt Frumos și Dragoș, alias Zmeul Zmeilor, firește, tineri senatori de douăzeci și ceva de ani (aici e singura inadvertență, că senatorii nu pot fi aleși dacă nu au împlinit vârsta de 36 de ani), senatori – primul de dreapta, cel de-al doilea de stânga - care sunt rivali la președinția camerei superioare, dar și rivali în amor, ca să nu spunem că doar la așternutul unor fete: consiliere, stagiare etc. Printre acestea, se detașează Veronica, adică Ileana Cosânzeana zilelor noastre. Această Cosânzeană îl portretizează pe Făt Frumos cât se poate de plastic: „Un Brad Pitt care salvează tinerii din cluburi și reprezintă partidul de dreapta vinovat de cele trei P: populism, prostie și pupincurism..." Da, Radu Toma este ipocrit, demagog, populist fără pic de rușine. Niciun compromis nu-i e străin. Toate acțiunile lui de senator și de pretendent la postul de numărul doi în stat sunt întreprinse cu o iresponsabilitate veselă, cu gândul la avantaje imediate și la amoruri facile, ca să spunem așa, deloc, dar deloc cu gândul la țară sau, doamne ferește, la cei mulți. E adevărat că nici Dragoș, alias Zmeul Zmeilor, nu e vreun sfânt, vreun dus la templul moralității, deși câștigă în cele din urmă lupta. Dar, lupta nu se dă precum în celebrul basm între bine și rău, ci între rău și mai rău, între rău și oribil. Scenele de campanie electorală sunt penibile, rizibile, atingând nivelul cel mai de jos. Chiar mentorul lor cel îmbătrânit în rele îi cheamă la ordine și-i muștruluiește. O modalitate de a-i ridiculiza pe protagoniști este limbajul libertin, obscen, golănesc, ceea ce ai putea auzi prin cluburile unde se cântă manele, lucru total nepotrivit pe holurile și prin birourile cele mai înalte din Palatul Parlamentului. De altfel, prin aceste birouri se iau decizii politice iresponsabile, dar au loc și scene de sex pe apucate. De observat că fetele (Veronica, Diana...), dincolo de păcatele lor tinerești, mai sunt meditative, uneori sentimentale și mai păstrează o brumă de puritate. O dovadă o reprezintă notațiile Veronicăi din finalul cărții, o scrisoare neexpediată, o scrisoare a unei fete nefericite, dar tinzând la fericire: „Astăzi vreau să respir bine. Să trăiesc încă 20, 30, 40 de ani, blocată în aceeași zi, făcând aceleași lucruri pentru alți oameni sau poate chiar pentru mine, este prea mult și trebuie să pun punct. Sunt fericită. Sunt fericită și pun punct așteptării mele. Am așteptat prea mult timp momentul ideal, viața ideală, iubitul ideal, spațiul ideal pentru a-mi da seama că nimic nu este ideal. Că singurul lucru ideal este mintea mea de care m-am îndrăgostit și am fost dependentă în fiecare zi. Că acțiunile mele, vorbele mele și sentimentele mele reciclate au fost martorii vieții pe care am așteptat-o să mi se întâmple din partea celuilalt. Și acum realizez că, de fapt, pe mine m-am aș-teptat atâta timp. Am așteptat să mi se *întâmplu* eu însămi, adevărata mea persoană care sunt. Nu cea construită pentru a fi pe placul celorlalți..." Aceste meditații n-ar putea fi făcute niciodată de Radu, Dragoș sau Tudor Ene (Buzilă), acesta din urmă fiind președintele Camerei Deputaților, n-ar fi de conceput aceste cuvinte pentru că cei trei sunt superficiali ca oameni, fără acces la sentimente și trăiri profunde.



Narațiunea se desfășoară pe două planuri, pe o navetă permanentă trecut-prezent, o navetă cursivă, fără sincope. Tonul cărții este unul colocvial, cu dialoguri „spurcate", unele atingând trivialul, coborând în golănesc. Iar ritmul narațiunii este susținut, tineresc, debordant, exuberant, un tumult de vorbe și de dialoguri. Cum personajele, în majoritatea lor, provin dintr-un județ, ba chiar din același liceu, microromanul poate fi citit ca unul cu cheie, deși în această recenzie nu vom încerca decriptarea modelelor personajelor, fiind un lucru prea riscant.

Basm modern, parodie după basm, în care se respectă doar prologul și epilogul (numit aici „continuare la prolog"), Făt Frumos din Parlament este o carte vioaie, de citit în două ore pe nerăsuflate.

cronici

Emil Lungeanu



Enigma inspiraţiei artistice

În noiembrie 1873, cînd un june ucenic de tipograf pe nume Thomas P. James din orăşelul american Brettleboro (Vermont) a publicat *Sfîrşitul misterului lui Edwin Drood*, corul criticii literare a rîs batjocoritor şi s-a grăbit să-şi suflece mînecile pentru a-i trage măgarului o mamă de bătaie. Auzi tupeu la mucosul ăsta, să continue el ultimul roman neterminat al lui Dickens, *can you fucking believe it* ?! Şi unde mai pui lipsa de scrupule a editurii ce-şi făcea reclamă anunţînd pe copertă cum că respectiva „completare" în şase capitole a ilustrului foileton îi fusese, nici mai mult nici mai puţin, „dictată lui Thomas James de Charles Dickens", aoleu, de cel mai mare romancier al epocii victoriene, unui pîrlit cu numai şase clase care de-abia ştie să citească? Să sune cineva după ambulanţă pînă nu începe să spună că şi *Coranul* tot lui i l-a dictat Angheluţă Gavrilă! Dar cînd au deschis volumul să-l ia la scărpinat, ce să vezi? Drace, pînă şi un molah şi-ar face cruce! Era într-adevăr acolo, în mod inconfundabil, chiar mîna răposatului, după trei ani şi jumătate... N-ai fi găsit în toată America nici barem un romancier de meserie capabil de o asemenea imitaţie fără cusur şi atît de naturală a frazării britanice, nemaivorbind de stil, darmite un obscur găgăuţă ce nu citise niciodată o singură pagină de-a lui Dickens. Şi de altfel, care geniu al imitaţiei ar fi renunţat de bunăvoie la gloria personală publicîndu-şi capodopera sub semnătura unui necioplit? Care, el însuşi, se recunoştea cinstit un simplu instrument de scris al marelui dispărut, postură pe care cercetările întreprinse în 1927 de Sir Arthur Conan Doyle aveau s-o confirme. Vreme de cinci luni (*nota bene,* în acelaşi ritm febril în care primele şase capitole din *Misterul lui Edwin Drood* fuseseră trimise presei literare lună de lună pînă în iunie 1870), tînărul ajutor de tipograf trăgea un pui de somn extenuat după cîte o zi de muncă şi apoi *se trezea scriind* în mod irezistibil. Evident, editorul nu-l luase în serios şi, văzînd în el găina cu ouăle de aur după răsunetul şi încasările aduse de „imposibilul" roman, a insistat să-i comande o nouă carte, pe care numai ispita uriaşelor drepturi de autor promise în schimb l-a putut convinge pe Tomiţă al dumisale s-o încerce. Dar jalnicele mîzgăleli agramate rezultate din acest experiment n-au mai lăsat nici o urmă de îndoială că individul avea în comun cu literatura tot atît de mult cît avusese Dickens cu mecanica auto.



Nimic mai introductiv decît o paralelă cu straniul caz Thomas P. James, aşadar, în analiza unei cărţi precum cea recentă a lui Geo Naum, *Obsesia* (Tracus Arte, 2018) şi ea tot o urmare la *Enigmatica Matilda* (Betta, 2017) şi tot de lumea morţilor inspirată, respectiv de acelaşi oximoronic personaj central al romanului, femeia fatală cu nume de amazoană (germ. „războinic puternic") rîvnită şi temută deopotrivă, farmec şi blestem laolaltă (precum antagonicii Petru şi Pavel celebraţi în aceeaşi zi din calendar), reîntoarsă acum fantomatic printre cei vii pentru a-i bîntui pînă la obsesie şi delir. Şi asta nu doar pentru a i se asigura perpetuarea amintirii în felul în care o făcuse columbianul Héctor Abad Faciolince în *El olvido que seremos*, ci şi pentru a-şi clama neîmplinirile, frustrările, suferinţele ce o împiedică să-şi găsească odihna. Declicul care repune în mişcare povestea e revelaţia unei coincidenţe: personaj el însuşi în această urmare a romanului precedent, autorul află într-o bună zi de la un fost profesor de la Politehnică faptul extraordinar că rodul exclusiv al propriei lui fantezii literare chiar existase cîndva în carne şi oase, cu singura deosebire a ortografierii nemţeşti a numelui („Mathilde"). Iar consternarea e reciprocă, deoarece profesorul, citind cartea, fusese la rîndu-i convins, judecînd după acurateţea portretistică şi documentarea în detaliu a faptelor evocate acolo, că autorul trebuie s-o fi cunoscut bine pe împricinată. Şi totuşi, istoria a mai oferit asemenea coincidenţe bizare. Unicul roman terminat al lui Poe, *The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket* (1838) imaginase, după cum se ştie, naufragiul unei baleniere ai cărui patru supravieţuitori, salvaţi într-o barcă şi înfometaţi, convin în cele din urmă să-l tragă la sorţi pe unul dintre ei, Richard Parker, pe care-l mănîncă. Exact acelaşi lucru se întîmplă şi în 1884 după eşuarea iolei *Mignonette* ai cărei supravieţuitori scăpaţi pe o barcă de salvare, tot patru la număr, ajung să-l mănînce pe unul dintre ei pe nume – aţi ghicit – Richard Parker. Sau, bunăoară, imaginînd în *Futility* (1898) un enorm transatlantic scufundat după ciocnirea cu un aisberg într-o noapte ceţoasă de aprilie, naufragiu devenit realitate pe 14/15 aprilie 1912, americanul Morgan Robertson îl botează *Titan*. Dar romancierul nostru şi fostul său profesor resimt şocul surprizei în asemenea măsură, încît vor face din ea o obsesie morbidă, generînd lungi şi febrile controverse pe tema „sufletelor rătăcitoare", tribulaţii şi coşmaruri nocturne. Paiele, însă, le pune pe foc nu „bîntuirea" propriu-zisă, ci teama superstiţioasă de blestem pe care aceşti doi intelectuali cultivaţi nu şi-o pot reprima, reminiscenţă a reputaţiei Mathildei de a-şi fi dominat de-a lungul vieţii partenerii şi potrivnicii cu presupuse puteri oculte. Şi ca şi cum n-ar fi fost destul, celor doi li se mai adaugă încă un „posedat", un pictor care, deşi nici el n-o cunoscuse pe farmazoană niciodată, îi tot făcea, irepresibil, portrete fără de model. Zadarnic însă, căci Gioconda de „pe malul celălalt al Styxului" nu se lasă nicicum împăcată, nici Leonardo să fi fost. Nici portretizarea din *Enigmatica Matilda* nu i se pare satisfăcătoare, drept care starleta îl convoacă în vis pe romancier şi-l trage de urechi mai ceva decît critica literară. Aşijderea păţise şi autorul Felix Lugg din povestirea omonimă a lui Răzvan Nicula (citat chiar de autor), dar barem acolo personajele îi cereau socoteală pentru destinul tragic ce le fusese hărăzit, nu pentru mofturile unei fandosite. Remediile delirante cu care se încearcă îmblînzirea scorpiei (nişte versuri omagiale cum doar Leana Academiciana mai primise) rămîn fără efect, toţi cei trei candidaţi la rolul lui Petruchio căzînd la examen, şi singurul spectacol în care vor ajunge să joace va fi, în cele din urmă, balamucul. Un deznodămînt cu care opţiunea pentru formula alterităţii (autorul luîndu-şi măsura de precauţie de a povesti la persoana a treia inclusiv despre el însuşi) vine într-un perfect acord. Căci, din această perspectivă impersonală bazată pe paradoxala teză a lui Rimbaud *„je est un autre"*, e greu să pierzi din vedere faptul că istoria Matildei nu are, exceptînd aşternerea ei pe hîrtie, desigur, nimic de-a face cu autobiograficul. Demersul lui Geo Naum, oferind dezbaterii enigma şi preţul *inspiraţiei* în creaţia artistică, nu este unul identitar. Mai presus de invenţia personală, adevărata morală a fabulei trebuie căutată în solidaritatea şi responsabilitatea celor născuţi sub blestemul scrisului.

George Coandă



Maria BONEA, POETA BUCURIILOR SMPLE

O lectură a poetei Maria Bonea, pe care am descoperit-o printr-o întâmplare nu cu mulţi ani în urmă, este o jubilaţie. Ajunsă la vârsta senectuţii, după o viaţă dedicată exemplar şcolii, Maria Bonea se refugiază graţios în orizontul poeziei. Iată, mi-a căzut recent în mână unul dintre volumele sale de versuri sugestiv intitutlat „Întărind zidul speranţei" (Editura Ispirescu, 2017), ediţie bilingvă româno-engleză. Şi care volum mi-a oferit prilejul unei reale emoţii.

Aş începe prin a spune că, într-o vreme a intoxicării pieţei literare cu anodine aluviuni lirice sau cu bizare experimente postmoderniste, a-ţi linştii sufletul citind o carte de poezie, în aparenţă cuminte, adică lipsită de spectacularităţi epatante, dar developând o emoţionalitate didactică, este a trăi un moment de satifacţie.

În fond, ce proune volumul „Întărind zidul speranţei"? O viziune a lucrurilor, o weltanschuung sui-generis a autoarei, exprimată în euritmia versului de sorginte populară, căci „Se trezesc adânci izvoare, / Sfânta Muză doar le ştie, / Trecătoru-şi stinge setea, / Cu un strop de apă vie" („Rezonând cu taina Muzei").

Ceea ce m-a frapat la poeta Maria Bonea, de altminteri un intelectual nutrit cu bogate şi diverse lecturi – volumul este presărat cu numeroase citate – moto-uri, sustenabilităţi peremptorii ale poemelor -, este faptul evident că, refuzându-şi, reiterez, epatante experimentalităţi postmoderniste, practică un discurs liric nesofisticat, genuin, dorindu-şi a surprinde, de pildă, stări sufleteşti ziditoare a sinelui hristic: „Te rog să mai rămâi măcar o clipă, / Că firul vieţii-i tainic fir, / Să-l depănăm până la capăt, / Să înfruntăm un grav desin. / Am Săptămâna Mare-n suflet, / Când Fiul – Omului zideşte, / Zidim şi noi încă o treaptă, / Pe drumul vieţii ce uneşte." („Te rog să mai rămâi")

Maria Bonea este o mărturisitoare întru Dumnezeire, sentiment care o înfăşoară într-o mirabilă maramă a Dorului mărturisindu-se, în acelaşii timp, pe sine, dar şi existenţa semenilor săi fără de care nu-şi vede rostul său mundan.

Însă, Maria Bonea se vrea şi o desferecătoare, într-o sugestie blagiană, de Cunoaştere din deşertice stări, iată, ca în această anastazică poemă: „Cuib de apă ne-ncepută, / Mare sub deşert, adâncă, / Tu să-mi stâmperi setea gravă, / Până e devreme, încă. / Regăsindu-mi apa vie, / Într-al mării întuneric, / Îmi voi dobândi lumina, / Domolindu-mi setea veşnic..." („Marea de sub Sahara")

Încercând o opinie concluzivă, nu aş putea spune decât atât, *ad valorem*: Maria Bonea este, indubitabil, „întărindu-şi zidul speranţei" cu fiecare carte pe care o publică, o autentică poetă a cărei natură este una apolinică.

Echivalenţe

Geo Bogza - 110

Orice om

Orice om pe care nu pot să-l iubesc este pentru mine un izvor de adâncă tristeţe.
Orice om pe care l-am iubit şi nu pot să-l mai iubesc
înseamnă pentru mine un pas spre moarte.
Atunci când n-am să mai pot iubi pe nimeni, am să mor.
Voi, cei care ştiţi că meritaţi dragostea mea, aveţi grijă să nu mă ucideţi.

Any Man

By Geo Bogza
(6 febr. 1908 - 14 sept. 1993)

Translated by PROCOPIE CLONȚEA

Any man I cannot love is a
source of deep sorrow for me.

Any man I once loved and I can no longer love
means a further step towards death to me.

But then, when I cannot love anyone, I shall die.

You , who know you deserve my love, be careful
not to kill me.

Leonid Dragomir



Biblioteca de filosofie

O prietenie filosofică

Corespondenţa dintre Martin Heidegger şi Elisabeth Blochmann, publicată de editura Humanitas în traducerea Ileanei Snagoveanu-Spiegelberg, Bucureşti, 2006, este mai puţin celebră decât cea dintre filosoful german şi Hannah Ardent. Aceasta din urmă i-a fost studentă şi amantă în tinereţe, aşa că scrisorile lor sunt, cel puţin într-o perioadă, încărcate de erotism. Cu Elisabeth Blochmann, profesoară de pedagogie la Universitatea din Marburg, renumită nu numai în ţara natală ci şi în Anglia, unde s-a refugiat după 1933 când naziştii iau puterea în Germania, fiindcă era pe jumătate evreică, s-a legat încă din tinereţe o prietenie ce va dura toată viaţa. Şi într-adevăr scrisorile acoperă o perioadă de mai bine de jumătate de secol (1918-1969), ce-i drept cu mari întreruperi în anumite intervale. Un interes aparte îl reprezintă scrisorile lui Heidegger din perioada aprilie 1933 – februarie 1934 cât a fost rector al Universităţii din Freiburg la începutul regimului lui Hitler. Interesul acestor scrisori, dintre care s-au păstrat în majoritate cele expediate de filosof, este însă mult mai larg vizând pe lângă planul politico-istoric şi dimensiunile personale sau profesionale ale relaţiei. Miza lor principală şi cât se poate de actuală este însă una spirituală, în jurul ei gravitând toate celelalte.

Încă din prima scrisoare, datată Freiburg, 15.6.1918, când încă nu se terminase Primul Război Mondial, tânărul Martin Heidegger îi scrie prietenei comune lui şi soţiei sale Elfride: „Viaţa spirituală nu e una pe care s-o predai de la catedră, ci ea nu poate fi decât *trăită* (s.a.) într-o formă în care cei care iau parte la ea să se simtă nemijlocit pătrunşi în propria lor existenţă". Certitudinea că spiritul este viaţă personală şi nu ceva opus vieţii, cum susţineau anumite filosofii la modă în acea vreme, sau rupt de interesele profunde ale omului concret, aşa cum era şi este expus în universităţi, va marca implicit sau explicit toate scrisorile filosofului. Reluarea periodică a întrebării: ce înseamnă cu adevărat viaţă spirituală?, conferă lungii corespondenţe o tensiune ce face ca lectura să devină din ce în ce mai captivantă. Problema capătă un accent particular şi prin faptul că, în căutarea răspunsului, Heidegger nu uită că se adresează unei femei, drept care o îndeamnă mereu ca în această luptă pentru spirit mai specifică bărbatului, să nu-şi uite niciodată feminitatea. Neliniştile filosofului se reflectă extrem de des în aceste scrieri private ce ne fac să pătrundem în laboratorul creaţiei sale din diverse perioade. În felul acesta, simţim poate mai viu, mai direct decât în opera sa stranietatea a ceea ce înseamnă gândirea germană întrupată într-unul din maeştrii ei. Heidegger nu crede în viabilitatea unei gândiri care nu se înrădăcinează într-un loc anume, o patrie, ci, aşa cum se propăvăduieşte şi astăzi, în abstracţiunea valorilor zise universale. Dincolo însă de orice naţionalism, gândirea heideggeriană înseamnă o asumare radicală a singurătăţii, marcată şi prin retrageri periodice la cabana sa din Todtnauberg, în munţii Pădurea Neagră. Singurătatea filosofului nu este însă "retragere în turnul de fildeş", fie acesta şi o cabană, ci o asumare a unei misiuni spirituale în care este cuprinsă şi înţelegerea adevărului cu privire la evenimentele timpului trăit. "Singurătatea, scrie Heidegger, nu ia naştere şi nu se realizează printr-o desprindere de cele ce eşti legat, ci constă în faptul că eşti vizitat de un alt adevăr, că asupra ta dă năvală, în toată plinătatea lui, un lucru cu totul straniu, devenind acum unicul lucru ce te preocupă".

Cunoaşterea decăderii universităţii germane şi a lipsei de perspective a studenţilor îl vor determina să preia funcţia



de rector al Universităţii din Freiburg în aprilie 1933, după instaurarea naţional-socialismului, cu speranţa că ar putea fi posibilă o renaştere în învăţământul german. Despre câte dezamăgiri i-a produs această funcţie administrativă, îndepărtându-l de viaţa spiritului şi a gândirii mărturisesc scrisorile sale ca şi hotărârea de a nu se mai implica, după demisie, deloc în treburile publice. A fost comparată înfrângerea sa cu aceea a lui Platon, în antichitate, la Siracuza; s-a scris enorm şi s-a condamnat colaborarea sa, deşi foarte scurtă, cu regimul lui Adolf Hitler. Cred totuşi că eşecul lui Heidegger, ca şi cel al lui Platon, dă seama de faptul că, în ciuda inutilităţii imediate, măreţia unei gândiri autentice, a unei vieţi trăite spiritual, depăşeşte orice criteriu ideologic pe care i l-am putea aplica din exterior.

Drumul gândirii lui Heidegger şi poate al oricărei gândiri vii duce spre găsirea formei interioare (fiinţei) în toate cele ce fiinţează (fiinţarea) sau există (Dasein) şi rostirea ei într-o limbă ce-şi găseşte forţa şi măsura în tăcere. Că această căutare implică riscurile rătăcirii în exterioritate sau pericole de ordin interior, îi aminteşte deseori filosoful Elisabethei Blochmann prin reflecţii de forţa şi profunzimea celei ce urmează: „Activităţile curente, cu succesele şi rezultatele lor, ne îndepărtează în mod fundamental de calea pe care trebuie s-o străbată căutarea noastră. Ne închipuim că esenţialul poate fi tot la fel întreprins, uitând că el nu creşte cu adevărat decât atunci când trăim în *întregime* după cum ne spune inima, adică privind în faţă noaptea şi răul. Acest negativ, cu forţa lui originară, e decisiv: căci el înseamnă *a nu pune nimic* în calea profunzimii existenţei (sublinierile aparţin autorului n.n.)".

Nu pretind că înţeleg foarte multe din gândirea lui Heidegger – de astfel nici cea căreia îi sunt adresate scrisorile nu o face, aşa cum reiese dintr-una din ultimele ei epistole –, dar simt, aşa cum au simţit mulţi, că în meditaţiile sale se găseşte ceva esenţial despre stihiile ce prefac epoca noastră în ceva ce n-a mai fost nicicând. Cu atât mai uimitoare este şi nădejdea că "acolo unde pericolul este mai mare, acolo e şi salvarea".(Am citat din memorie un vers al lui Hölderlin, comentat de Heidegger).

Petru Pistol



Diortosiri

Moto: „ ... că nu este nici o gramă/Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă" (*Levantul*).

Caesar nu este mai presus de gramatici

Incriminarea greşelii de limbă nu e doar o idiosincrazie mânată subversiv de o facţiune politică împotriva alteia. Cum ar putea să fie astfel, când limba română este a noastră, a tuturor românilor ? A cârti contra *excesului* (!) de corectitudine în folosirea limbii, a vedea în asta o subminare a zeloasei aplecări spre îndeplinirea proiectelor de ţară, este o vorbă *ţâţoasă* aruncată peste gard. Reproşul greşelii de limbă nu se revendică din ochiul tulbure al ameţitului de putere. Ascendenţa lui nobilă (în sens vechi, etimologic: *cunoscut, - ă,* dar şi modern) duce la Platon: „(...) reaua folosire a cuvintelor nu e doar o greşeală de limbă, ci un mod de a face rău sufletelor", îi spune Socrate lui Criton (*Phaidon*, 115 e). Cum să nu aibă ecou în suflet un dezacord, o dizarmonie între subiect şi predicat, când sunt atât de apropiate în spaţiu şi timp precum bărbatul şi femeia în casa copiilor lor? Cum să te cred că ai putea fi capabil să pui în armonie, în *acord*, legi şi decrete, stări conflictuale, divinul şi umanul, când tu te încurci între *cea* şi *hăis*? Ce *patriot* eşti când tu siluieşti *sermo patrius*, „graiul părintesc"? Vei spune: - *Tocmai asta e! Ceea ce numeşti tu greşeală este moştenire de la părinţi, din satul, din zona din care mă trag*. Eroare! Nimic ilogic n-a fost în vorbele şi în faptele străbunilor tăi. Nu-i face complici coteriilor tale! Când au vorbit, ei au făcut-o în credinţă faţă de limbă, iar vorbele acelea ale lor trădau meandrele sufletului. Cuvintele, expresiile lor sunt sarea plăcută a seminariilor de limbă, acolo unde, când se vorbeşte despre limbă, este vorba deopotrivă de suflet. Pe când la tine e altceva: nu că n-ai şti limba română, dar, practicând-o ca demagog, te încurci în ea. Lecţia de învăţătură ar fi: Fii curat la suflet şi vei vorbi curat româneşte! Şi nu de la mine vine sfatul. Pentru că eu, unul, abia de prididesc să mă rog pentru mine să nu încalc acordul între cuvânt şi suflet.

Poate gândeşti că faptele tale sunt mai presus de limbă, că poziţia ta în ierarhia socială te dispensează de servituţile „infantile" ale gramaticii, redându-te unui mandarinat al excelenţei. Dar şi autoritatea regală cedează în faţa „pidosniciei" gramaticii: *Caesar non supra grammaticos*. Suetoniu, istoricul roman, relatează o întâmplare de gen: un edict al împăratului Tiberiu folosea un termen străin de limba latină. Gramaticului care semnalase neregula i se răspunde că, de acum, de vreme ce fusese folosit de împărat, termenul respectiv aparţine limbii latine. Răspunsul gramaticului: „ Caesar, tu poţi să acorzi cetăţenie oamenilor, dar nu unui cuvânt".

Cum să nu aibă ecou în suflet un dezacord, o dizarmonie între subiect şi predicat, când sunt atât de apropiate în spaţiu şi timp precum bărbatul şi femeia în casa copiilor lor? Cum să te cred că ai putea fi capabil să pui în armonie, în acord, legi şi decrete, stări conflictuale, divinul şi umanul, când tu te încurci între *cea* şi *hăis*?

P.P.

Marin Ioniță



Prinţesele

Fata deșertului

- Să ai grijă de ea cum ai avea de mine !

- Pe tine te-aş pune în ramă !

- Ce să zică ? E bună de altceva?

- Vezi că e ambasada cu ochii pe ea !

- N-o mănânc ! Nici nu muşc din ea ! E prea puţintică pentru un canibal ca mine ! Dar de ce o lasă în junglă ?

Fata deşertului. S-a născut într-un fel de colibă acoperită cu piei argăsite de oi şi capre întoarse pe dos. Şi a crescut cu lapte de iapă. Şi a mers mai mult călare decât pe picioare.

De la o vreme, Maria, studenta de la franceză pe care o cunoşteam din Şcoala de la Găieşti, îmi făcea vizite la Palatul de pe Kiseleff însoţită de o colegă...Mărunţică, măslinie, faţa lată, ochii oblici, părul negru, picioarele în paranteze, ca ale călăreţilor din stepă. Mongolă prin sânge. Chiar în Republica Populară Democrată Mongolia. Studentă în România. Multă studenţime străină în facultăţile noastre pe atunci. Din Coreea, din Vietnam, nu lipseau chinezi şi indieni, băieţi şi fete din ţările asiatice, africane, din America de Sud, din Europa Balcanică şi Centrală.

Fata din Mongolia mă căuta ca să o ajut la traduceri. Îşi pregătea teza de doctorat. Era mai stăpână decât mine pe limba rusă şi franceză. Învăţase uşor limba română pe care o vorbea fluent şi corect. Dar nu-i înţelegea dedesubturile şi ea de asta avea nevoie.

- Cum să înţeleg "Pe-un picior de plai,/ Pe-o gură de Rai..."?

Îi explic în amănunt ce înseamnă Raiul în credinţa creştină. Mai greu e cu plaiul.

- Dar, "De-ar fi dorul vânzător..." sau "Mai am un singur dor/ În liniştea serii..."

- Cuvântul "dor" este intraductibil, nu există decât în limba română ! Dar mongola nu renunţă. A găsit o zicală în colecţia de literatură populară a lui Tocilescu, mi se pare. Şi se încăpăţânează să o transpună. În Mongolia sunt turme de oi şi ciobani şi legende..."Oaie, oaie rapănă, şade-n cur şi deapănă !" Cum să traduci aşa ceva în limbaj uzual fără ca să-şi piardă savoarea? Fac apel şi la colegii mei, scriitori, poeţi, traducători. Nu reuşim...

De data asta, o iau în primire pe peronul gării din Găieşti. Maria, colega ei, mergea la bunici, în satul Răscăieţi. Ea vine cu mine. Fără mofturi. Fără ezitare. În documentare pentru lucrarea ei de doctorat.

Fierbe satul. "Acesta al lui Gogu Neculii mai veni cu încă una. După jidancă, şi cu o tătăroaică. Asta mai lipsea. " O cunoscuseră pe Sara.

Mama îi face, totuşi, patul în camera de la drum. Oaspete de seamă.

O duc la Moş Duran, cel cu Zodiacul, care mormăie ceva de neînţeles dintr-o carte veche şi zdrenţuită, scrisă cu litere necunoscute. La Baba Rada din Dogari, care descântă de deochi şi de brâncă şi face farmece de dragoste şi de urât. Şi la vestita bobărească din Ludeşti.

Folclor nou nu găsim prin aceste sate.

Dar cu ce o ispitesc mai mult este legenda facerii lumii de către doi zei, pereche, fraţi şi fârtaţi, binele şi răul. Ce unul face, altul desface. Pe o mână de plămadă adusă din străfundul oceanului primordial ei fac o coleaşă pe care o pun la uscat în vârful unui stâlp care este axa lumii. Şi aşa a luat fiinţă Pământul. Legenda este culeasă de Mircea Vulcănescu de la un ţăran din satul Ragu, pe care noi nu-l mai găsim.

Noaptea jumătate. Singuri sub Calea Lactee. Drumul Robilor sub stele. Drumul Tătarilor pe pământ.

- Cine au fost tătarii ?

- O ramură de mongoli. Rămasă de pe vremea lui Gingis Han.. Trăiau din prădăciuni. Năvăleau adesea şi în Ţările Româneşti. Jefuiau şi incendiau sate, luau vite, grâne şi ce mai găseau, duceau în robie bărbaţi, femei, copii.

- Tătarii erau canibali ?

- Nu cred ! Dar există multe poveşti. Care mai de care...

- Pică, puică, pe lopată !

- Pică, babo, de-mi arată !

- Şi muma tătarilor a fost coaptă în cuptor ! Şi ei au ros-o, mirându-se că are carnea prea tare şi cu prea multe zgârciuri. Şi fata s-a întors acasă pe sub brâul de stele numit până azi "Drumul Robilor"

N-am ajuns niciodată în Mongolia. Dar văd hergheliile de cai, turmele de oi, satele mutătoare, colibele cu parii smulşi şi încărcaţi pe spinarea cailor, spre altă păşune, întinsul nesfârşit de nisip, smocurile de iarbă, arcurile cu săgeţi...

Puterea populară încearcă să-i stabilească, să le facă şcoli, să le aducă învăţători, să le sape fântâni, să le facă şi dispensare şi cămine culturale, dar toate acestea sunt picături într-un ocean.O sfătuiesc să scrie un roman.

- Vino să-l scrii tu !

Cum de nu m-aş duce !...

La Bucureşti, fata publicase un fragment din teza ei de doctorat, în traducerea mea. Mulţumiri de la ambasadă. Directorul politic mă felicită şi el. Dar scrâşneşte printre dinţi.

- Vezi cu restul cum faci !

O predau tot pe peronul gării din Găieşti. Întreagă şi nevătămată. Nu m-am atins de ea! JUR !...

N-am ajuns niciodată în Mongolia. Dar văd hergheliile de cai, turmele de oi, satele mutătoare, colibele cu parii smulşi şi încărcaţi pe spinarea cailor, spre altă păşune, întinsul nesfârşit de nisip, smocurile de iarbă, arcurile cu săgeţi...

Magda Grigore



În numele poemului

(tinereţe iconică)

Toate acestea îţi vor fi străine.
Clipa aceasta va fugi,
se va îndepărta de tine ca un ţipăt de pescăruş
şi timpul va creşte *subiectiv*
cu vârful întors în tine.
Sunetul înalt te va urmări o vreme
până când uitarea se va întinde ca o plagă
peste trupul excoriat al zilei.
O să ai alte clipe... în care o să-ţi aminteşti
tinereţea odihnindu-se în iarba emoţiei
şi o să vezi ca prin vis întrupări grăbite
în alte locuri/ şi timpuri/ şi chipuri,
întrupări din memoria (ta) iconică.
O să-ţi aminteşti atunci clipa aceasta
ca un puf de păpădie. O să-ţi aminteşti.
Tinereţea vede,
tinereţea aude,
tinereţea gustă,
şi aleargă,
tinereţea are aripi de pescăruş.
Sunetul ei înalt îţi va străbate în zbor fiinţa;
ţipătul pescăruşului se va stinge însă după o vreme,
apoi o să treci singur prin restul tău de viaţă,
trăgând după tine cu greu o umbră sălcie.
Clipa aceasta ca un puf de păpădie
se va răspândi, se va împrăştia,

văzul, auzul, gustul, mişcarea –
se vor risipi în lumină
ca vibraţia unui sunet înalt.

Petruț Pârvescu

hoţii



ai lu' mânălungă
erau de profesie
din tată în fiu
nu ratau niciodată
toată lumea din sat îi ştia
dar nimeni nu-i prinseseră
vreodată

la noi
au venit într-o iarnă
geroasă
spre dimineaţă
curtea s-a umplut toată
aşa vedeam eu
prin ceaţa deasă parcă
alergau zeci de umbre
după raţele şi gâştele
noastre

mama era singură
ca de fiecare dată
după naşterea mea
tatăl nostru construia
undeva departe
socialismu'

aici
numai noi
raţele gâştele
şi dimineaţa ceţoasă
strigam speriaţi
prin fereastră
dar nu ne lua nimeni
în seama

au băgat în saci
tot ce-au prins
şi duşi au fost

pe zi
pe lumină
mama s-a dus direct
aşa mai mult să se convingă
(cum spunea ea)
să nu moară proastă

în jurul oalelor grele de lut
aburinde
toată gaşca în păr
făceau ciulama de gâscă
şi zeamă de raţă
ba chiar au poftit-o
bucuroşi la masă
şi s-a terminat ziua
şi noaptea din urmă!

din vol., în pregătire,
păcala-făgeţelului

litere

Adrian ALUI GHEORGHE



Minciună

Fiecare om se naşte cu un alfabet numai al lui, ca un fel de amprentă interioară şi crescînd şi luînd în posesie lumea traduce lumea celorlalţi pe limba lui. De fapt, toată viaţa un om traduce ceea ce este el în limbile celorlalţi, pentru a se face înţeles şi traduce pentru sine ceea ce vede în afara lui...!

Cam asta gîndea bunicul meu, acum exact un secol, în momentul în care a primit sarcina de la Consiliu de a da nume tuturor oamenilor din orăşelul în care el era cel mai alfabetizat, cel mai deştept, cel mai vizionar ins. Am spus că trebuia să dea nume oamenilor şi nu cetăţenilor, pentru că pe atunci dacă nu aveai nume nu te puteai numi cetăţean. Era o regulă.

Lucrurile nu erau simple de loc. Oamenii din orăşelul nostru nu erau ca toată lumea, adică nu aveau nume, se rezumau la nişte porecle, variabile de la un anotimp la altul. Documentele personale erau rare pentru că oamenii sfidaseră multă vreme autorităţile şi nu voiră să primească aşazisele cărţi de identitate, ca să nu se simtă controlaţi. De asta îşi şi schimbau, de altfel, des numele, ca să aibă sentimentul că sînt liberi şi că fac ce vor cu libertatea şi cu viaţa lor. Deşi nu făceau mare lucru cu ceea ce numeau ei libertate, măcar se iluzionau şi asta le dădea putere să meargă mai departe. Să trăiască. Dar Consiliul a decis altfel. Că oamenii trebuie să devină musai cetăţeni şi pentru asta bunicul meu a fost desemnat să fixeze nume pentru toată lumea. Grea treabă!

Întîi i-a luat pe cei din preajmă.

Pe bunica a numit-o Lucreţia şi i-a scris numele în catastif pentru totdeauna.

Pe sora bunicii a numit-o Matilda şi i-a trecut numele în catastif pentru totdeauna.

Pe fratele lui l-a numit Gherontie şi i-a trecut numele în catastif pentru totdeauna.

Pe tatăl lui l-a numit, postmortem, Constantin şi i-a scrijelit pentru vecie numele pe piatră.

Pe mama lui a numit-o Sevastia şi pentru că ea a refuzat cu încăpăţînare un nume, acesta i-a rămas, multă vreme, ca o rană pe care trupul firav al bătrînei o ţinea deschisă. Murind i l-au scris pe cruce. Şi aşa a rămas agăţată în boldul numelui în faţa eternităţii şi a lui Dumnezeu.

De ce refuzau oamenii din orăşelul bunicilor mei un nume ferm? Este destul de complicat de explicat. După nu ştiu ce revoluţie dintr-un secol anterior, mai mulţi cetăţeni din oraşul nostru au pus umărul la răsturnarea Puterii. Au tras cu puşca, au omorît se pare ceva notabilităţi, au hulit, au huiduit, au şicanat, au sperat, au disperat. Ca la revoluţie! După ce s-a încheiat revoluţia şi oamenii s-au adunat pe la casele lor cu sentimentul că participaseră la încropitul istoriei, într-o dimineaţă a apărut armata care a mărşăluit, la început, pe străzi. Locuitorii oraşului au ieşit curioşi, s-au adunat în centru. Armata i-a înconjurat pe oameni, fără ca aceştia să-şi dea seama ce se întîmplă. Apoi un comandant a citit lista cu numele celor care trebuiau să iasă în faţă. Au ieşit, unul cîte unul, oamenii cu nume. Cei care nu aveau nume nu au fost strigaţi. Cei cu nume au fost luaţi şi duşi pentru totdeauna, în direcţii niciodată explicate, omorîţi poate, ceilalţi s-au ascuns în casele lor înspăimîntaţi.

Cîţiva ani în orăşelul nostru s-a vorbit doar în şoaptă. Oamenii ieşeau rar din case, iar cînd ieşeau nici nu se priveau unul pe altul în ochi. După şapte, opt ani, după ce lumea mai începuse să uite, oamenii se uitau unul la altul şi îşi spuneau temători:

- Tu eşti domnul ...?

- A, nu, e o greşeală spunea înspăimîntat cel întrebat. După ce atîţia ani încercase să uite propriul nume, acum se simţea descoperit, ameninţat.

Dar spaima a trecut, încetul cu încetul. De sub crusta timpului şi a memoriei au crescut generaţiile noi care au fost învăţate că numele este ceva periculos, că un anonimat e mult mai potrivit pentru o fiinţă umană care vrea să trăiască în pace.

La un moment dat a apărut însuşi Regele care a invitat lumea oraşului nostru în centru. Acesta le-a explicat oamenilor că dacă ei nu au nume, nici el nu mai are ce conduce, că există riscul ca vreunui neam vecin să-i vină în minte să anexeze oraşul şi aşa să se trezească toţi că vor primi nume generice şi din fiinţe umane se vor transforma într-o oarecare noţiune statistică.

Oamenii deja înspăimîntaţi s-au înspăimîntat şi mai tare, da, îşi dădeau seama că situaţia nu putea fi una prea încurajatoare, dar nu au cedat. Poate că pe ici, colo unul, doi să se fi prezentat la primărie ca să primească un nume, cel vechi sau unul înnoit, că era de unde să aleagă.

Apoi a venit Preşedintele în oraşul nostru. Era mai hotărît decît Regele, el a chemat lumea în acelaşi centru. Preşedintele a îndemnat, a urlat, a lăcrimat, a promis, a rugat, a tatonat, a blestemat, a chemat, a oftat, a arătat cu degetul în sus, în jos, în dreapta, în stînga. Era foarte energic.

Lumea s-a adunat om lîngă om, umăr lîngă umăr, înfricoşată, derutată dar neconvinsă.

Cei fără nume îi întrebau pe cei cu nume: - Dar la voi, pe strada voastră, soarele răsare mai devreme decît la noi? Soarele îi încălzeşte mai puternic pe cei cu nume, decît pe cei fără nume?

Cei întrebaţi nu ştiau ce să răspundă, de asta lucrurile nu prea evoluau.

Dar istoria nu s-a împotmolit aici, tăvălugul civilizaţiei se învîrtea ca rotativa unei tipografii care tipărea numai lucruri explozive.

Pentru cei care aveau nume înscris pe acte, fixat pentru totdeauna, au început, însă, să apară mici înlesniri. Însuşi Regele le trimitea coşuleţe cu dulciuri la sărbători sau la onomastice, cărţi de vizită parfumate, diferite invitaţii la spectacole de circ care fiind îndeobşte în Capitală nu erau onorate niciodată. Dar existau, şi cei care primeau invitaţiile puteau să le arate vecinilor ca un semn de mare cinste.

Cei care aveau nume puteau să fie aleşi în posturi publice.

Erau deja avantaje, un frison a amorsat lumea oraşului.

În acest context bunicul meu a primit sarcina de la Consiliu de a da nume tuturor oamenilor din orăşelul în care el era cel mai alfabetizat, cel mai deştept, cel mai vizionar ins. Pentru fiecare om trecut în catastif primea o sumă de bani, care nu era foarte mare, dar care adunată, monedă lîngă monedă, devenea respectabilă.

Ca un vînător iscusit i-a ademenit pe oameni, i-a vînat, i-a căutat, i-a ameninţat, i-a chemat, le-a zîmbit, i-a minţit, i-a încercuit, le-a poruncit cum a văzut că se poartă cei care au misiuni publice. Apoi a îndemnat, a urlat, a lăcrimat, a promis, a rugat, a tatonat, a blestemat, a chemat, a oftat, a arătat cu degetul în sus, în jos, în dreapta, în stînga.

În jumătate de an jumătate din populaţia oraşului a primit deja nume. În punguliţa bunicului meu se adunaseră bani destui, dar mai era loc.

Încurajat bunicul a trecut la ofensivă: a ameninţat, a delaţionat, a urlat, a rugat, a impresionat, a insistat, a tunat, a fulgerat.

Încă un sfert din populaţia oraşului a căzut în laţul numelui, actele se adunau spornic, catastifele se completau de zor, contul cu bănuţi al bunicului creştea văzînd cu ochii.

Mai rămăsese un sfert din populaţie, cel al rezistenţilor. Aici lupta era de unu la unu, de la om la om. Bunicul nu s-a dat în lături, prinsese curaj. Fiecare om are un preţ, fiecare om e sensibil la ceva, există zăhărel pentru fiecare persoană.

De asta, la îndemnul bunicului meu primarul i-a adunat pe cei rezistenţi, pe cei nemulţumiţi, pe platoul din dreptul turnului cu ceas pentru a le face noi promisiuni, pentru a le vorbi de avantajul de a avea un nume.

- Fărăr nume, le-a strigat primarul Mîncătot, omul nu trăieşte în prezent şi nu se îndreaptă spre viitor, el se transformă cu fiecare ceas, cu fiecare zi într-un morman de timp trecut pe care îl împrăştie valul vieţii. Vă convine ca urmaşii voştri să nu ştie nimic despre voi, să spună că au avut nişte înaintaşi nedemni de un nume?

Nu, oamenii nu voiau acest lucru, asta era clar, dar ceva îi ţinea încă în loc.

- Vreţi ca în oraşul nostru să avem anarhie, să nu putem spune că respectăm legea...?!

Nu, oamenii nu voiau nici pe departe acest lucru, dar încă se foiau ca şi cum un gînd tainic nu le dădea pace.

- Vă văd aici, continuă primarul, pe mulţi cu nume, pe mulţi fără nume...! Turosu, Morcovete, Albină, Ioaniu, Ştaub, Puchinosu, Vicleanu..., voi de ce sînteţi nemulţumiţi?

Atunci Morcovete, se zice, s-a uitat la bunicul meu şi i-a spus înveninat:

- Dar tu, tu de ce nu ai un nume?

Lumea a rămas uluită. Într-adevăr, bunicul meu care stîrnise tot tărăboiul cu numele oamenilor, nu avea nici un nume. Nişte murmure se auziră în grupul nemulţumiţilor. Bunicul meu i-a privit, şi-a răsucit mustaţa a oftat, a coborît de pe mica scenă improvizată, şi-a făcut loc printre oamenii tăcuţi şi a plecat acasă. Din înalt şi spătos, a devenit mic şi gîrbovit. Bunica Lucreţia nu era acasă, şi ea se alăturase, probabil, nemulţumiţilor. Şi-a adunat lucruşoarele mai intime, şi-a luat banii şi noaptea a ieşit pe furiş din oraş.

L-a văzut gardianul de la spital, cel căruia bunicul îi fixase pentru totdeauna numele de Veneticu.

L-a văzut Brabete, păsărarul oraşului, cel care dresa vrăbiile de veneau să-i ciugulească boabe din palmă. Brabete chiar a spus că l-a întrebat ce face, dar bunicul meu nu i-a acordat nici o atenţie.

L-a văzut Nae Duminică, clopotarul oraşului, care pretindea că i-a cerut nişte praf de tutun, dar bunicul nu l-a băgat în seamă.

L-a văzut beţivul oraşului, care dormise pe o bancă în parc şi care tocmai se trezise cu luna plină în ochi. Bunicul îl numise în acte Vasile Portolac. Şi avea acest Vasile Portolac o minunăţie de biografie, plină de anecdote vesele şi fapte de vitejie bahică, dar asupra acestora vom reveni, poate, altă dată. El l-a văzut pe bunicul meu pe cînd se furişa să iasă din oraş, a vrut să-l strige dar şi-a dat seama că nu-i ştie numele, că acesta nu avea, practic, un nume. De asta i-a urlat pe sub luna plină: - Băi, Minciună!

Strigătul l-a auzit Liviţa Moscovici care îşi făcea veacul pe trotuar în aşteptarea adolescenţilor cu coşuri care, contra a cinci, şase monede zornăitoare puteau să vadă pe viu minunea: o păsărică speriată ascunsă în poala femeii, care te îmbia să o atingi, după care se zbătea de ceasul morţii ca să scape. Paradoxuri femeieşti, ce mai! Liviţa a auzit strigătul beţivanului Vasile Portolac, l-a văzut pe bunicul grăbindu-şi pasul, dar nu a înţeles mare lucru. Nici n-o interesa de fapt, tocmai apăruseră doi băieţei care i-au strecurat în palmă monedele fierbinţi. Păsărica din poală începu să freamăte, luna căzuse la o palmă de creştetele lor.

De bunicul meu nu a mai auzit nimeni nimic. Îl înghiţise lumea. Medicii, mai tîrziu, au ajutat pe cei de la poliţie ca să rezolve dispariţia şi au zis că o boală ciudată, un fel de demenţă senilă îi luase minţile şi îl pusese pe drumuri. Boala asta te face să fugi. Zile, luni, ani. Dacă fugi împotriva timpului, sfîrşeşti rău. Dacă fugi în sensul în care curge timpul, poţi să fugi multă vreme, nimeni şi nimic nu te poate atinge. Poate că mai aleargă şi acum spre ceva nedefinit, poate că s-a oprit undeva, cine mai ştie. Un om fără nume poate să-şi fixeze locul de popas oriunde.

În biroul improvizat al bunicului s-au găsit puţine lucruri: o călimară cu tuş, o sută douăsprezece acte de identitate în alb, două acte de identitate completate cu numele de Mihail Milord şi Sofia Gologan, care au fost înmînate celor care au fost de acord că sînt ale lor, un ceas cu cuc căruia cineva îi smulsese capul, un fluier de lemn, o icoană a sfîntului Gheorghe storcind un balaur şi o listă cu nume din care trebuia să se inspire tatăl meu pentru liota de copii pe care trebuia să-i aducă pe lume, aşa cum preconizase bunicul. Mă uit pe listă şi nu regăsesc numele meu. Ale fraţilor şi surorilor mele, da. Să fie un semn că tatăl meu mă considera mai aparte? Că îmi gîndise altă soartă? Nu mai am cum afla acum. Iată ce nume propunea bunicul meu urmaşilor săi, doritori de identitate: Teodula, Acvila, Auxenţiu, Seleuc, Apfia, Eustatie, Ipatie, Iraida, Efrem, Agatodor, Elpidie, Montanus, Acachie, Amfian, Edesie, Elpidifor, Simium, Eutihie, Agav, Ruf, Achilina, Terentie, Pompie, Pud, Trofin, Hionia, Pasicrat, Chindeu, Tasie, Aristarh, Zinon, Iason, Sosipatru, Dada, Memnon, Rodopian, Mavra, Gaie şi Gaian, Epifanie, Talaleu, Talasie, Alfeu, Averchie, Just, Zotic, Camasie, Tecla, Trifilie, Teodul, Aristocleu, Astion, Epictet, Iraclie, Ermoghen, Teodota, Faust, Polien, Diomid, Agatador şi Agatonica, Amplie, Urban, Aristobul, Narcis, Achindin, Pigasie, Aftonie, Aitala, Epistimia, Sempronian, Dasie, Pinufrie, Paramon, Agheu, Bonifatie, Grichentie, Hridogon, Hierofont.

Nume frumoase, cărnoase, scoase din contextul plin de frumuseţe onomastică al calendarului creştin. Regăsesc aici pe fraţii mei Terentie, Aristarh şi Iraclie şi pe surorile mele Teodota, Achilina şi Apfia. Eu, ultimul, am primit numele de Boris.

Iar în coadă ne-a rămas ceea ce a strigat beţivanul de Vasile Portolac după bunicul: Minciună!

Eu sînt Boris Minciună.

Cînd am strigat adevărul în faţă vreunui farseur de mahala, el mi-a spus verde în faţă:

- Minciună!

Cînd l-am pălmuit pe deputatul Bumbuleţ pentru că a cerut legiferarea faptului ca în oraşul nostru toamnele să fie mai scurte şi verile mai lungi, acesta mi-a strigat în faţă:

- Minciună!

Cînd am jurat iubire unei femei căreia i-am lăsat întredeschisă poarta spre inima mea, ea mi-a replicat energic:

- Minciună!

La capătul listei, cu creion chimic, bunicul scrisese cu literă apăsată o cugetare, singurul lucru care îi mai dă un pic de identitate, acum că se ascunsese cu totul în sine şi în lume:

Fiecare om se naşte cu un alfabet numai al lui, ca un fel de amprentă interioară şi crescînd şi luînd în posesie lumea traduce lumea celorlalţi pe limba lui. De fapt, toată viaţa un om traduce ceea ce este el în limbile celorlalţi, pentru a se face înţeles şi traduce pentru sine ceea ce vede în afara lui...!

Dar cum să-l cred, dacă el ne-a agăţat de identitate numele de Minciună?

Oamenii din orăşelul nostru nu erau ca toată lumea, adică nu aveau nume, se rezumau la nişte porecle, variabile de la un anotimp la altul. Documentele personale erau rare pentru că oamenii sfidaseră multă vreme autorităţile şi nu voiră să primească aşazisele cărţi de identitate, ca să nu se simtă controlaţi. De asta îşi şi schimbau, de altfel, des numele, ca să aibă sentimentul că sînt liberi şi că fac ce vor cu libertatea şi cu viaţa lor. Deşi nu făceau mare lucru cu ceea ce numeau ei libertate, măcar se iluzionau şi asta le dădea putere să meargă mai departe.

proză

Sergiu Andon



MEȘTERUL MANOLE ÎN DIALOG CU MEȘTERUL COVACI COSTICĂ

- Fantezie absolut adevărată -

Pe cărarea ce urcă spre Rai, după o bună bucată de drum, meşterul Covaci l-a întâlnit pe Meşterul Manole. Mare le-a fost bucuria, măcar că nu se cunoşteau. Poteca era lungă, povârnită, pe Covaci Costică îl durea rău de tot piciorul schilodit, de se mira şi el cum de mai poate înainta. La rândul său, lui Manole i se urâse de atâta singurătate.

- Ia te uită, ia te uită ! Pierdusem nădejdea să mai văd pe cineva.

- Aştepţi demult ?

- Nu se poate spune că „aştept" şi nici nu cred că te-ar bucura să zic aşa ceva. De vreo cinci sute de ani.

- De cinci sute de ani singur ? Păi de ce n-ai urcat mai departe ?

- La ce bun? Să trec din pustietate într-o pustietate şi mai mare ?

- Adică ... Nu mai e nimeni pe aici ?

- Or fi, cum să nu fie, dar cine ştie pe unde. Nu vezi cât-a imensitatea ...

- ...

- Ai amuţit?

- Păi nu înţeleg. Dumneata ai picioare bune, de ce n-ai încercat să mai mergi ?

- Nu pricepi că, pe măsură ce te înalţi, te răzleţeşti tot mai mult ! Ca razele soarelui.





- Chiar, unde a rămas Soarele ?

- Pe-acolo, pe undeva, printre nenumăratele punctişoare luminoase care sunt de jur împrejur.

- Măi să fie !

- E o forţă care ne trage în sus. Aşa cum înainte cădeam obligatoriu în jos, de-acum încolo cădem obligatoriu în sus. Ca aburul.

- Atunci cum te-am găsit stând pe loc ?

- Dacă ai o dorinţă mare de tot să nu uiţi ce-ai făcut ori să mai vezi pe cineva, te poţi opri din când în când. Dar nu mai mult de câteva sute de ani.

- Ce rost are ?

- Poate se mai înalţă vreunul pe o rază de lângă a ta. Ceilalţi cine ştie pe unde se risipesc.

- Potecile astea sunt raze ?

- Un fel de raze. Le zicem poteci pentru că aşa ne-am obişnuit.

- Va să zică a fost un noroc să trec atât de aproape.

- Pentru amândoi.

- Poate că e bine să rămân şi eu pe loc. Mai schimbăm câte o vorbă. Şi aşa mă chinuia piciorul ăsta beteag. Acasă mă ajutam cu cadrul, dar n-am putut să-l iau cu mine.

- Ce înseamnă *cadru*?

- E ceva în loc de cârjă. Aveam şi cârjă, dar cadrul e mai bun.

- Doamne, câte a mai scornit lumea !

- De *proteză* ai auzit? Erau *proteze* pe vremea dumitale ?

- Nu ştiu.

- Mai bine.

- „Proteză ..."

- Ascultă, bag samă că vorbim cam la fel, deşi eşti mai bătrân ca mine. Pe la noi bătrânii vorbesc mai altfel, iar bătrânii bătrânilor şi mai altfel.

- Crezi că noi vorbim ?

- Cum, nu vorbim ?

- Doar voim să vorbim. Ne înţelegem cu gândul.

- Ca peştii ?

- Ca peştii.

- Aşa ne-nţelegeam şi la lucru. Mai mult din priviri.

- Ce-ai lucrat în viaţă?

- Am fost dulgher.

- Îşi baţi joc de mine ?

- Şi zidar !

- Ce fel de dulgherie lucrai atât de şontorog? Poate dulgher de coteţe...

- Ba dulgher şi zidar de case. De case mari şi frumoase. Eu i-am făcut şi lui domnu Sergiu vila. I-a plăcut atât de mult că zicea să pună placă de marmură cu numele meu: „Casă lucrată de meşterul Covaci Costică".. Dar n-a mai pus-o.

- Ciudat ! Foarte ciudat !

- Dumneata ce ai fost?

- Dulgher. Am fost tot dulgher şi zidar.

- Ce potriveală! Şi mai zici că nu există soartă ...

- Cum te cheamă?

- Covaci Costică. Din Întorsura Buzăului, satul Brădet. Dar pe dumneata?

- Manole.

- Manole şi mai cum ?

- Manole şi atât.N-ai auzit de mine?

- De unde să aud, dacă ai trăit aşa de demult?

- De la şcoală.

- N-am prea fost la şcoală. Mă trimteau cu oile, apoi când mă făcusem mai mărişor, lucram la pădure. Abia după ce-am făcut armata am învăţat dulgheria. Dar calcule ştiu să fac. Mai ceva ca un inginer !

- Biserici ai lucrat?

-N-am avut ocazia. Dar nu m-aş fi dat în lături. Poate că la turle era puţin mai greu, dar m-aş fi descurcat.

- O biserică durează mai mult.

- Aşa-i. Câte biserici ai făcut?

- Ce întrebare!

- Hai, spune adevărat. Eu mă mândream cu construcţiile mele. Dacă omul nu se zgârcea la materiale, i le făceam pentru o mie de ani.

- Nici prea frumoase nu e bine să le faci. Mie de la asta mi s-a tras. Am lucrat prea bine, prea durabil, prea frumos.

- Şi care-i baiul?

- N-ai auzit de Mânăstirea Curtea de Argeş ?

- Parc-am auzit ceva. E prin Regat, nu-i aşa? Eu sunt de dincoace de munţi, din Ţara Bârsei.

- Dacă ai fi mers la şcoală ai fi învăţat despre mânăstirea făcută de mine. Cea mai frumoasă din lume. Mi-am zidit şi nevasta în ea.

- Ce vorbă mai e şi asta? Vreau să spun: ce gând?

- Eh, uite, e chiar cum ţi-am spus.

- Vrei să te cred că ţi-ai zidit muierea? De ce? Te cicălea?

-Nu mă bătea la cap săraca. Era bună şi frumoasă. Şi harnică. Se surpa tot ce clădeam. *„Dar orice lucra/Noaptea se surpa!"*

- Înseamnă că nu era bun mortarul. Mortarul e totul. Nu trebuie să-l laşi pe mâna lucrătorilor. Trebuia să stai lângă ei, să fii cu ochii pe ei, să mesteci şi tu. Era bătrână?

- Cine?

- Femeia.

- Nu ţi-am spus că era tânără !

- Şi eu am avut nevastă mult mai tânără ca mine. Şi frumoasă. Cum eram plecat în toate zilele, iar seara mă întorceam obosit, îmi treceau prin cap fel de fel de prostii. Nu când eram acasă, ci când zideam. O cărămidă, zece, o mie... Mii şi mii de cărămizi, mii şi mii, să le tot pui, să le tot aşezi, să te tot uiţi la sfoară, la firul cu plumb, la poloboc, îţi trec prin cap şi nebunii. Dar eu mi-am zis numai aşa, în glumă: „Dacă-aş zidi-o, nu s-ar mai uita nimeni la ea. Ar sta neatinsă o mie de ani".

- La mine-a fost altfel. A fost Şoapta.

- Şoapta ?

- Şoapta de Sus. Am auzit-o noaptea, când mă frământam.

- Era Necuratul, Doamne iartă-mă !

- Ba era Şoapta Sfântă, că lucram la o biserică. Şi cum a şoptit, aşa s-a întâmplat. Ce interes avea Necuratul să înalţ o biserică?

- Nu pot să cred.

- Am făcut un fel de rămăşag. Care femeie vine prima în ziua următoare cu merinde şi schimburi, c-o fi o nevastă, c-o fi o soră, o zidim.

- Adică şi lucrătorii au fost de acord?

- Eram toţi pentru unu şi unu pentru toţi.

- Ai avut inima asta?

- Păi se stârnise o furtună cu tunete, fulgere şi trăznete, *„o ploaie cu spune, să facă pâraie, să curgă şiroaie"*. Am nădăjduit că n-o să fie a mea, că şedeam mai departe. Când colo, iacăt-o că apare, udă leoarcă şi plină de noroi.

- Cu atât mai mult te întreb: nu ţi-a fost milă ?

- M-am întărit. Mi-am făcut curaj. Mi-am împietrit inima. Îmi ziceam: „Dacă a pornit ea pe o asemenea vreme, te pomeneşti că-mi ascunde ceva ..."

- Lucrai şi pe ploaie ? Şi pe trăznete ?

- Numai în ziua aceea.

- Cum zicea-i că-i spune ?

- Curtea de Argeş.

- Nu mânăstirii, muierii!

- Ana.

- Pe-a mea o chema Mona. Dar după ... cum să-ţi spun ... după întâmplarea aia ...

- Nu s-a mai surpat. Şi am zidit-o repede, să n-o mai aud.

- O auzeai ?

- O aud şi acum.

- Ferească Dumnezeu! N-am fost pus în situaţia asta.

- Ai avut noroc.

- Noroc ? Eu şi norocul! Uită-te la picioarele mele cum am ajuns cu atâta noroc.

- Ai căzut de pe schelă?

- Aş! Cât mă vezi de mare, mă căţăram ca o pisică. Chiar dacă alunecam puţin, tot mă prindeam de ceva. La muncă nu mi-am pierdut decât astea două degete. Mi le-am prins la circular. Eram cam abţiguit.

- Atunci ce-ai păţit?

- Ascultă meşter mare ! Nu simţeai nevoia să iei câte o tărie ?

- Ba bine că nu! După ce munceşti cât e ziulica de lungă, şi pe arşiţă şi pe frig, ba la acoperişuri chiar şi pe ger ... Ce să beau, lapte ?

- Eh, se vede că eşti de meserie. Dar poliţaiul nu era.

- Ce e aia *polițai?*
- Un om al puterii.
- Ce treabă avea cu dumneata ?
- Cu cineva trebuia să aibă. Altfel de ce mai era polițai. Își făcea meseria. A fost dibaci. Nu reușea să mă prindă băut la volan. Dar într-o seară m-a așteptat în poartă. Și mi-a pus fiola.
-De ce ?
- Cum de ce ...Ca să se-nverzească.
- Și ce dacă se-nverzea?
- Cum și ce dacă? Mi-a luat carnetul.
- Care carnet ?
- Permisul de conducere.
- Și te-a schilodit?
- Nu el m-a schilodit, ci o bătrânică.
- Pe dumneata, un munte de om, te-a schilodit o bătrânică?
- Da, că era cu mașina. Iar eu, dacă mi-era permisul suspendat, mergeam cu bicicleta. Trebuia să cumpăr niște cuie de 12.
- Era departe ?
- Nu așa departe.
- De ce nu te-ai dus călare ?
- Călare m-am dus. Călare pe bicicletă. M-a șters cu mașina în depășire. Atât m-a atins, cu oglinda retrovizoare, dar a fost destul ca să mă trântească. N-am căzut eu de pe creasta șurii și-am căzut de pe bicicletă. Da ce căzătură ! Cu o sută cinșpe kile ale mele mi-am fărâmat șoldul. Fractură rea de tot, cea mai rea.
- Dânsa ce-a pățit?
- N-a pățit nimic. Polițaiul a zis că oi fi fost băut și m-am dezechilibrat singur. Cum să fiu băut, dimineața la 9 ?
- Nu sunt pravile în care să se scrie cine are dreptate ?
- Mă pricep eu la pravile ? Legile sunt meseria polițistului. Eu îmi știu meseria mea, dumneata pe-a dumitale, polițaiul pe a lui. El avea puterea. Eu aveam puterea să bat cuie, el puterea să te pironească bine cu legea.
- Cu puterea am avut și eu de furcă.
- Tot cu un polițai?
- Nu, cu Vodă.
- Te-a prins că ți-ai zidit nevasta ...
- S-a făcut că nu știe. Poate nici n-a știut. Poate nu m-a pârât nimeni. Dacă mă osândea, cine-i mai termina biserica? Pe el numai asta îl interesa: să-i termin biserica și să fie cea mai făloasă.
- Putea să te osândească după ce-ai terminat lucrarea.
- Și cu calfele și ucenicii mei, ce făcea? Că grija lui asta era: să nu mai facem una la fel de măreață. Așa că ne-a isprăvit pe toți. În ziua când puneam crucea pe turla cea mare, a venit și a stat cu noi. Cu străjile în jurul bisericii. Când a fost totul gata, a pus străjile să ne dărâme schelele. După care a plecat râzând, lăsându-ne cocoțați.
- Clopotnița n-avea scară ?
- Și cum să ajungi de pe acoperiș până la scară? Noroc că aveam sculele cu noi, acolo, sus. După ce s-a depărtat Vodă cu străjile Sale, am desfăcut niște șindrilă, ne-am făcut aripi și ne-am aruncat în zbor. Eu m-am aruncat primul, ca să le dau curaj.
- Ai ajuns teafăr?
- Poate că da. Nu știu. După ce mi-am luat zborul, nu mai țin minte nimic.
- Te-au dus la doctor ?
- La ce doctor ?
- La ortoped. Pe mine m-au dus la cel mai bun doctor ortoped de la Spitaul din Sfântu Gheorghe. La cel mai bun! Că aveam bani, câștigam bine. Și când m-a lovit năpasta aveam de isprăvit o casă în Prejmer și o șură pe Valea Teliului. Da, da, m-am dus la cel mai bun doctor. N-am precupețit banii.
- Face aripi din șindrilă?
- Mai ceva! Pune proteze artificiale. Că zici că-i șoldul tău. Bineînțeles, din import. Scumpe și alea.
- Adică îți pune alt os?
- Numai capul șoldului, că ăla era fărâmat.
- Cum face?
- Îți face analize, te taie, îți scoate cioburile de ciolan, îți înșurubează proteza și te coase la loc. Apoi aștepți să se vindece.
- După ce te vindeci, mai poți să lucrezi?
- Dacă ai noroc, da. Dacă nu-ți greșește măsura.
- Măsura la ce ?
- La proteză. A mea a fost prea mare. Cum ai fi bătut cuie de 14 în loc de cuie de 12.
- Dar el nu știe că se măsoară de două ori și se taie o dată?
- Știe, că doar e om cu carte.
- Nu mă duce capul cum să greșești cuiele.
- Ceasul rău.
- Al cui ceas rău? Al doctorului sau al tău?
- Cred că al meu, pentru că după aceea era foarte supărat pe mine. Nici n-a vrut să mă mai vadă. Dar m-am ținut după el: Domnu doctor, eu nu pot merge, nu pot lucra, faceți ceva!
- Și a făcut?
- Mi-a zis până la urmă că dacă-mi cumpăr o proteză mai mică, el mi-o pune peste două luni, că era foarte aglomerat. Ți-am zis că e doctor mare.
- Și ți-ai mai luat una ?
- El mi-a comandat-o, că eu nu mă pricepeam. La ce mă pricep eu? La coada de rândunică.
- Ști să îmbuci grinzile în coadă de rândunică?
- D-apoi cum? Ți-am spus că eram cel mai vestit. Și dumneta ști?
- D-apoi cum ! Ți-am zis și eu că eram cel mai vestit. Stai să-ți spun...
- Stai să-ți spun eu ceva! Pe-acolo, pe la noi, sunt foarte mulți unguri. Spre exemplu Vila lu domnu Sergiu au proiectat-o o arhitectă pe jumătate unguroaică și un inginer secui. Când veneau în inspecție pe șantier, vorbeau între ei ungurește. Eu nu pricep o boabă, măcar că mă cheamă Covaci. dar aveam în echipă un țigan, Bela, care știa ungurește. Îl trimiteam pe lângă ei să tragă cu urechea.
- Și ce vorbeau ?
- Că așa grinzi îmbucate în coadă de rândunică ei n-au mai văzut.
- Te-a costat mult proteza aia?
- Amândouă, cu ce i-am dat doctorului cu tot, lucrul la o casă.
- Păi asta-i foarte mult.
- Nu uita că-i om cu carte. Nu ca noi, niște proști.
- Măcar te-a făcut bine? Că te vedeam șontâcăind.
- Cred că m-am făcut bine, dar am murit a doua zi după operație.
- Ce spui, cum așa ?
- Din vina mea.
- Ce vină să mai ai după atâta chin ?
- Lumea zice că am murit de frică.
- Ți-a fost atât de frică ?
- Mi-a fost, dar înainte de operație. Mă tot gândeam la ghinionul meu. Să-mi ia permisul, să mă șteargă femeia cu mașina, să stau doi ani în pat, să mă pot mișca numai cu ajutorul cadrului ... Și să nu mai pot lucra! La 45 de ani să nu mai pot lucra! Cum să mă cațăr pe acoperiș în cârje?!
- Bine, dar dacă ți-a fost frică înainte de operație, de ce n-ai murit înainte de operație ?
- Ce știu eu ? Trecuse o noapte cu bine. Era și domnul doctor mai vesel. Și dintr-odată, aripi de șindrilă ...
- Mai zi o dată, că te aud tot mai încet...
- Aripi de șin-dri-lă ...
- ... ai spus ...
- ... ripi de ... șiin ...

- Ce e aia polițai?
- Un om al puterii.
- Ce treabă avea cu dumneata ?
- Cu cineva trebuia să aibă. Altfel de ce mai era polițai. Își făcea meseria. A fost dibaci. Nu reușea să mă prindă băut la volan. Dar într-o seară m-a așteptat în poartă. Și mi-a pus fiola.
-De ce ?
- Cum de ce ...Ca să se-nverzească.
- Și ce dacă se-nverzea?
- Cum și ce dacă? Mi-a luat carnetul.
- Care carnet ?
- Permisul de conducere.

Teatrul zilelor noastre

Iubire și prejudecăți

Maitreyi, sexagenară, rememorează. Povestea-i de amor. Cu Allan, englezu`. Răpusă de familie și prejudecăți. Dezvăluită, pe rând, de cei doi. Întru celebritate nestrămutat. Dramatizată și regizată în zilele noastre de Chris Simion-Mercurian. Prilej pentru unii de Eliade să-și amintească. Sau, pentru alții, de filmele alea cu cântec, curat indiene. Eu unu`, rămas cu regretu`, din nou, că iubirile pier, nu arar, din cauza celor din jur. Drept e că, în speță, nici junele Allan nu se vădi ferm. Iară Maitreyi a mai și negat parțial idila. Deși, pân` la urmă, recunoaște clar: dragostea nu moare...

Cam asta e piesa, rezumând, desigur. O detaliară, recent, la Pitești, Maia Morgenstern și Raluca Aprodu. Doru Ana și Vlad Zamfirescu. Teodora Calagiu, Bogdan Albulescu. Raluca Mastalier și Dan Micu. Carla Maria Teaha, Mădălina Dorobanțu. La Casa Sindicatelor. Atent urmăritu-le-am jocu` fluent, firesc, adecvat. Slujind întrutotu` nobilului scop. De a-nfățișa și lumii de azi o tristă love story de secol trecut. Gingașă atât și nemuritoare. Semnificativă, fără îndoială. Arătând, la fix, cum e cu sentimentul ăsta etern. Da` și cu prejudecățile ce îi stau în cale, întotdeauna nefericit. Nemeritat ucigând-o, și dureros. În numele unor tradiții prea aspre. Nefast izvorâte din lipsă de înțelegere a caracterului ei inefabil mereu. Tocmai aci se află meritu` cert al acestei echipe de teatru. Ea punând în valoare binevenit narațiunea intrată peren în literatura de soi. Deopotrivă ireversibil. Recunoștință pe veci, Maitreyi Devi, Mircea Eliade, pentru spiritu` vostru nestins...

”Revizorul” azi, mai de interes...

George m-andemnat și m-a invitat. Așa că fusei chiar la dânsu-n teatru acu` niște ani. Văzui ”Revizorul”, acolo, întâia oară. De tânăru` Gogol, scris odinioară. Aprigă satiră, criticând năravuri, implicit moravuri. Din timpul acela, de pe plaiu` său. Dar, fiind perenă, și la noi în vogă. Căci și-ntre Carpați corupția zburdă. Hoția și șpaga, prostia servilă, incultura grea colcăie și azi. Ele împingând a fi pus în scenă textu` renumit. De ”capitaliștii” de la Comedie. Unde am găsit, cu mare plăcere, o echipă țais. Unită cu rost și echilibrat. Cert, cu rezultat. Și posibil, clar, pentru fiecare să dea cât mai mult. Că-s actori rodați, profesioniști. Talentați în muncă, admirați din plin. Mălăele, Mihăiță îs în capu` listei. Umblă-n juru` lor, cu folos vădit, Teodosiu, Mirea, Chelaru, Seceleanu, Dănilă, Măcelaru, Georgevici, Dobrovici, Racoți, Huluba, Ghițulescu, Urs. Dând viață-mpreună unei montări de Horațiu-ndrăznită. Izbutind trimiteri la contemporani. Nu doar râsu` simplu stârnind, ci și dând real de gândit, copios...

”Revizorul” bucureștean e un semnal de alarmă. Sigur nimerit și binevenit. Ce n-are nevoie de decor bogat, replicile, jocu` reprezentând totu`. Meritând să merg, să aud, să văd de mai multe ori (recent, iară, în Pitești, pe la Sindicate). Mulțumescu-ți, George, că ai stăruit până m-ai convins. Faceți bună treabă, la voi comedia având tâlc adânc, nu numai umor. Comicul abundă, da` spune ceva. Valabil și mâine, că lumea coruptă, necivilizată n-o pieri ușor. Cel puțin p-aci, în democrația a ”originală” în care trăim...

ADRIAN SIMEANU

Ştefan Ion Ghilimescu



CRONICA LITERARĂ

Să condamni nedreptatea şi (sau) să rabzi pentru a fi mântuit

...naratorul lui Radu Ulmeanu reuşeşte să surprindă perfect multiplele şi demesuratele aspecte ale originalei patografii a lumii noastre, de acum şi de aici, iar, în cazuri procto-eroto-uro, precum cel din urmă, dobândind parcă enormul suflu gratuit al babilonicului zeu al scrisului, scriptorul, cu toate resursele în alertă, pare să nu uite mnemotehnic nimic.



Cu *Siberii*(le) recente (ed. Tribuna, 2017) Radu Ulmeanu cred că epuizează în bună măsură evocaţia literară a unei părţi însemnate din biografia sa. Pe care o transformă, cu un simţ romanesc puţin obişnuit, într-o serie de "istorii" înregistrate cu scrupulozitate de un narator omniscient ce nu părăseşte aproape niciodată poziţia obiectivei şi atotştiutoarei persoane a III-a. Evident, fac abstracţie aici de unele "depoziţii" (rare, de altminteri) ale unor figuranţi de fundal cărora autorul refuză să le ofere demnitatea dialogului. Absentă stilistic deci, şi neangajată procesual, o atare voce pare să consune, potrivit concepţiei astfel induse de către scriitor, cu gândirea suverană, abstrasă oricărui compromis, a unui cititor ideal. Efectiv aruncând în aer orice precept al canonului bineştiut al *romanului-biografie* (autobiografie), bazat în genere pe o viziune subiectivă a lumii, Radu Ulmeanu reuşeşte performanţa de a da consistenţă destinului fracturat al unui eu cu adevărat tragic, obiect predilect al descrierii, prin "veridicitatea" însăşi a faptelor nude, fie că acestea expandează, la un moment dat, în regim surrealist, parabolic, simbolic sau de-a dreptul fantastic şi grotesc. Depurate de orice dimensiune psihologică, la o primă ochire, cohortele acestea de fapte par totuşi a sta cumva suspendate în aer, prea puţin capabile, în aparenţă, să susţină o construcţie nediferenţiată. De aici poate abundenţa pe alocuri a "mortarului" sau, de pildă, schimbând registrul, necesitatea acoladei *legato*-ului: *Doamne, ce tânăr era/ Şi ce frumos îl chema Benedict!* – o indicaţie de integrare fără doar şi poate care nu degeaba împrumută, prin cel mai important membru al ei, chiar numele primei părţi a romanului. Dacă nu va fi fiind - să luăm în calcul şi această ipoteză – expresia ritmată, perfect conservată, în acest mod, a vârstei extazelor unei naturi poetice hegemonice, îmbătată extatic de contactul cu muza chiar şi în pragul sinuciderii... Să nu uităm apoi, totuşi, că autorul acestei cărţi a ajuns destul de târziu la roman, după ce s-a afirmat temeinic mai întâi în viaţa literară ca poet, şi nu unul oarecare, cunoscătorii o ştiu prea bine.

Cu un titlu "sugerând (atât sincronic cât şi post-factum) un delir al pustiului, fizic sau sufletesc", cum notează autorul însuşi undeva, *Siberii(le)* sunt, pentru a rezuma totuşi cumva spiritul unei uriaşe cantităţi de material narativ-expozitiv specific genului literar celui mai democratic, o "retrăire" la distanţă, în prima parte, a schiloditului de către comunişti Heidelberg universitar românesc (Clujul dar şi Iaşul de la mijlocul spre sfârşitul anilor şaizeci ai secolului de curând încheiat), cât şi o *recreare* sau transcriere/*re-transcriere* (căci are la bază indiscutabil un nedenunţat decât *en passant* Jurnal), în a doua parte, a unei realităţi social-politice de-a dreptul monstruoase: infernul securisto-sadomasochist de dinaintea, din timpul şi de după aşa-zisa revoluţie, *loviluţie* sau ce va fi fost în anul 1989. În trecere, aş vrea să spun că, personal, mi-ar fi plăcut enorm să descopăr în textul romanului pe care îl discut aici măcar câteva eşantioane din acest "jurnal", fie el, eventual, atribuit personajului central, fie depus, într-un fel sau altul, ca simplu eşantion al autenticităţii mărturiei martorului. Încheind paranteza deschisă mai sus, aş vrea să subliniez neapărat că această parte a construcţiei romaneşti poartă în mod semnificativ numele de *Răsărit şi Apus*, sintetizând la o adică, nu exclud ca intenţionalitate, "originalitatea", *hit et nunc*, conjuncţiei gregare a două lumi în fond antagonice, în care noul promovat într-un exerciţiu social-politic democratic, consolidat suficient de practica Vestului (însă atenţie sporită şi la malversaţiile de ultimă oră ale Apusului lui Gyögy Soros & co!) va distruge şi neantiza într-un sfârşit elementele absurde ale vechiului, temporar întreţinute şi agitate încă de perfidul malaxor al maşinăriei ideologice a Răsăritului. Punct cardinal, de unde, vai! ni s-a trâmbiţat zi şi noapte, mai bine de 45 de ani, binefacerile miracolului luminii *lămpii lui Ilici*, şi al altor opaiţe de tătuci şi subordonaţi ai lor, prin care toate câte sunt ar fi trebuit să capete strălucirea proiecţiei unei diaporame de festival, în realitate, succedanee de carton ale "realizărilor" unei societăţi gregare la cheremul minţii unor monştri analfabeţi şi ignari. Parafrazând un excelent scenarist, aş spune că absurda realitate românească mai mult sau mai puţin de ultimă oră este până la un punct nebunia tuturor actanţilor din *Siberii*, în timp ce doar pentru Vlad, ca personaj central al cărţii, cu toate expedientele sale de întreprinzător (alias Radu Ulmeanu), visul rămâne singura raţiune..., un ipostaz mai de grabă, îmi spun, pentru un poet şi un ficţionar de meserie decât pentru un ins înzestrat cu spirit de iniţiativă.

Revenind la formula sui-generis a acestei scrieri, sigur, orice încercare de definire sau circumscriere a biograficului/ autobiograficului devine superfluă câtă vreme încă mai funcţionează superstiţia, dar şi exigenţa, la urma urmei, potrivit căreia genului respectiv nu i-ar fi permise ficţionalizarea şi nici invenţia. Or, naratorul lui Radu Ulmeanu nu numai că schimbă din capul locului numele *andrisantului*, altfel riscând, din perspectiva exigenţei obiectivităţii asumate, să creeze *a picture of own image,* dar citează lejer nu o dată o serie de "documente" care, speculând credulitatea lectorului în genere, trădează din prima un indiscutabil proces de voalare, din moment ce nu li se asigură o minimă protecţie în ramă, cum ar spune francezul. Ma refer aici mai cu seamă la cea de a doua scrisoare atribuită de naratorul de serviciu poetului Florin Mugur (*octombrie 1974*) şi care foloseşte în mod ciudat apelativul *Dragă Vlad*, un nume de împrumut, în realitate, încă neplăsmuit la data mai sus menţionată; ca să nu mai vorbesc de scrisorile din spitalul militar ale poetului Dan Codrea, să zicem, un personaj care, printre atâtea altele reale (Geo Dumitrescu, Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Gheorghe Pituţ, Matei Gavril, Romulus Guga, Nicolae Stoe, Ana Blandiana ş.a.) mie cel puţin nu-mi evocă, din păcate, decât elucubranta moarte a patronului *Hexi Pharma*... Din acest bun motiv, oare în ce zonă a realului, fantasmagoriei sau elucubraţiei pure ar trebui să înscrie şi să ia până la urmă cititorul năucitoarea scrisoare a surorii lui Petru Cionteleu, pusă în pagină cu aceleaşi litere italice, coleg de cancelarie a lui Vlad la Şcoala din Baia de Aur (*22 aprilie 1968*), în care femeia oferă toate detaliile incestului între fraţi şi a apoi a infanticidului pe care secretarul de partid pe şcoală îl comite şi ascunde cu diabolic cinism, obligându-şi sora să facă puşcărie în locul său, pentru a nu-i periclita ascensiunea politică; Doamne, câtă criminală nebunie putea provoca comunismul! Dar povestea sau mai précis diversiunea racolării intra-securiste a nimfomanei secu-S.R.I.(istei) din Scuteni, soţia ofiţerului acoperit din cultură, Dorel Marchiş, de către securistul urangutan de la centru, Puiu, *Mândria Prohabului*, un individ atât de dotat, încât reuşeşte să îi aprindă simţurile cadristei cu epoleţi albaştri chiar într-un mijloc de transport în comun aflat în mers în plin centrul capitalei? Dar prepotenţa unui asemenea exemplar reprezentativ (nu-i aşa?) oare nu se confundă până la identitate şi n-ar trebui luat drept etalon al rezultatelor operaţionale ale celei mai performante instituţii de reprimare create de statul comunist?! Nu e îndoială, mizând pe o meşteşugită şarjă gargantuescă, naratorul lui Radu Ulmeanu reuşeşte să surprindă perfect multiplele şi demesuratele aspecte ale originalei patografii a lumii noastre, de acum şi de aici, iar, în *cazuri procto-eroto-uro*, precum cel din urmă, dobândind parcă enormul suflu gratuit al babilonicului zeu al scrisului, scriptorul, cu toate resursele în alertă, pare să nu uite mnemotehnic nimic. Mai mult, prin astfel de procedee, Radu Ulmeanu nu face decât să împingă întregul eşafodaj romanesc într-o dimensiune burlesc-fantastă (fantasticul are întotdeauna o materialitate mai densă decât realitatea!), menită să sublinieze din plin comedia procesului degradării şi decăderii perverse a unei lumi caricaturale, ieşită completamente din ţâţâni. Lipsa de omenie, imaturitatea politică, prostia şi incompetenţa crasă ridicate la rang de directivă, laşitatea jalnică, delaţiunea metodică, meschinăria, îngrădirile de adevărat bantustan, ura şi imoralitatea de subregn promisian, toate sunt simptomele edemului românesc de pahidermie social-poltică la care conduc inexorabil efectele cauzelor determinate de natura prin excelenţă negativă a *sibir*(elor) comuniste.

Liber de orice formulă, însă mizând masiv pe descrierea asiguratoare de obiectivitate; aproape fără dialog, întrucât naratorul din *off* se complace să rămână pe cât posibil indistinct, deşi odată cu maturizarea personajului central nu s-ar putea pretinde că, la rându-i, ar pierde pasul, dimpotrivă, mult mai exact ar fi să concedem că, prin dimensiunea interesului faţă de personajul principal, care împrumută suficient de multe date din biografia autorului însuşi, *Siberii*(le) deţin în învelişul coconului parodic şi burlesc, împletind nenumărate fapte şi întâmplări care de care mai nenorocite, mai insoloite şi mai bizare - oglindă limpede a racilelor societăţii româneşti din ultimii cincizeci de ani – biografia neconvenţională a unui cărturar şi a unui om care a luptat pe viaţă şi pe moarte să-şi păstreze nealterată identitatea şi libertatea de gândire, valorificând, pe cât i-a stat lui în putinţă, în nişte vremi pline de câinoşenie, înzestrarea şi talentul artistic cu care l-a binecuvântat Dumnezeu; cu generozitate şi risipă puse toată viaţa în slujba unei concepţii existenţiale (şi, evident, sociale!) melioriste şi reformiste. Un anti-erou al unor vremi şi într-o societate în care eroismul consta în a renunţa la orice dram de demnitate elementară şi a urma fără crâcnire politica de genocid a partidului unic, cântând din toţi bojocii, şi la unison cu gloata

cronici

acefală, un repertoriu de ode şi epode inepte despre "realizările" *toaăşului* etc., etc. Asemeni, un exemplu pe cât de tonic, tot pe atât de dramatic, al credinţei în valoarea expiatorie şi redemptivă a artei, în care trebuie să crezi şi pentru care merită să lupţi până la capăt, adeseori singur şi împotriva tuturor... Construct prolix, cu scriituri diverse, reunind şi translând medii dintre cele mai pitoreşti şi mai variate, întreţinând permanent complicităţi şi încrucişări de roluri, intersectări de unghiuri şi uzurpări deopotrivă ale timpului referenţial şi timpului interior, *Siberii*(le) reunesc un *quatuor* esenţial de secvenţe, vârste şi muzici interioare, dacă vrem, suficient de distincte, chiar şi când îşi armonizează nuanţele; cutii de rezonanţă subtile ale realităţii şi desigur, totodată, instrumente ce se ţin şi îşi complinesc sonorităţile împreună. Cu un timbru specific de alămuri în registru grav, rolurile distribuite de persoana a III-a a autorului-narator rămân, ca amplitudiene a sonorităţii şi rezonanţelor, fundamental muzicale; astfel, adolescenţa zgomotoasă şi incipient formatoare, chiar şi în afara unei programe de studiu obligatoriu, răspunde şi umple bine spaţiul vast a rătăcirilor nomade (de bariton) ale personajului-obiect, aflat mereu, de pildă, în căutarea unui loc de muncă pentru a-şi întretine de bine de rău familia. Pe intensitatea cu note sadice ori expresioniste a unei astfel de surdine, punctată când şi când cu izbucniri de umoare, anti-eroul trebuie să lupte cu o armată de securişti şi de alţi năimiţi ai regimului comunist draconic, punând la bătaie tot ce are mai bun (talent, instinct de supravieţuitor, inteligenţă, răbdare şi curaj) pentru a-şi afirma înzestrarea scriitoricească şi, într-un mod superior, a da un sens vieţii sale. În această zonă ar trebui să caute cititorul partea cea mai vie şi mai expresivă tematic a cărţii, îndelung pregătită şi perfect integrată în întreg. Pe crescendo(ul) ei punctat de autor cu notele înfruntării tot mai personale a fiarei comuniste cu mai multe capete, evenimentele în cascadă ale revoluţiei din '89 şi mai ales confiscarea şi deturnarea de către S.R.I.(ul) lui Ion Iliescu a noii puterii politice îi amintesc – şi scriitorul face direct trimitere, dacă nu greşesc, la atât de grava *Simfonie a 8-a* a lui Şostacovici (cu multe alămuri şi acolo) – de perfida manipulare pe care sovieticii au pus-o la cale în 1943, schimbând cu de la ei putere titlul celebrei lucrări, botezată acum *Stalingrad*, ca şi cum celebrul compozitor rus ar fi adus un omagiu celui mai mare carnagiu din istoria omenirii, lucru de neadmis şi cu totul împotriva adevărului. Un tip de diversiune şi schimbare a semnului realităţii care alimentează din plin manifestările varii şi ale actualului post comunism. Nu intru acum în detalii.

Quatuor(ul) alămurilor lui Radu Ulmeanu se încheie, dacă ignorăm apendicele despre tehnicele retrăirii încarnărilor sucesive, *prin experienţa respiraţiei integratoare* (şi insertul final ar merita cu prisosinţă o discuţie separată, vizavi de o posibilă reinterpretare a întregului), cu câteva note de mare rafinament prozastic, o bijuterie în tot cazul care pune în scenă cu un aplomb literar absolut remercabil povestea plină de peripeţii a unei călătorii în Occident, făcută cu autoturismul prin '92 : beletristică la superlativ, echilibru perfect, rafinament şi superioară detaşare ironică. Un eşantion *materiam superabat opus*! Dacă ar fi fost să decid eu, cu această piesă de aleasă virtuozitate ar fi trebuit să pună punct autorul nostru atât de originalei sale producţii epice, fiindcă în ea este indubitabil vârful însorit al muntelui şi tot aici locul încununării. Dar, domnia sa iată că nu o face şi ne invită pe fiecare, după puteri, să privim totul, la sfârşit de drum, eventual, din perspectiva unei mize cristice, atotiertătoare... Cine va răbda până în clipa din urmă va fi mântuit, sună cuvântul *Evangheliei*...

Radu Ulmeanu, *Siberii*, Ed. Tribuna, 2017

Rodica Lăzărescu

Duminica e atunci când...

Romanul-poem al lui Ştefan Mitroi *Atunci când era mereu duminică* (RAO, 2017) se citeşte musai cu ochii închişi şi cu baierele sufletului larg deschise. De fapt, nu se citeşte, ci se trăieşte. Mă întrebaţi ce e duminica? „Duminica e un cuvânt dinaintea zilei de luni, care e un cuvânt dintr-o săptămână nouă". Dintr-o viaţă nouă. Duminică e şi atunci când ninge. Dar, mai ales, duminică e atunci când eşti copil.

E vorba, aşadar, despre universala duminică a copilăriei, când poţi fi frate cu dudul (dudul vorbeşte prin dude, ca să ştiţi şi domniile voastre) şi soră să-ţi fie cucuveaua, când primăvara e adusă de berze (dar asta numai în satul tău, la Răzmireşti e adusă cu barca de un unchi, paznic la gârlă, vă daţi seama câte drumuri face „ca să poată căra în sat toţi pomii şi toate florile"!), când poţi merge desculţ pe Calea Lactee, când bunicii nu mor, ci se fac stele pe cer, când îţi poţi vopsi degetele de la culorile curcubeului... E acea vârstă când poţi împărţi câmpul dinăuntrul casei cu un greieraş ori umple Carul Mare cu trifoi proaspăt cosit, când poţi auzi caii din pereţi nechezând (dar, precaut, nu te bagi în discuţia lor), când, în plină iarnă, primeşti în casă o sperietoare de ciori, aşa încât să miroasă „în toate odăile casei a miez de vară" şi să ţi se umple buzunarele cu cireşe, când te dai cu sania din „vârful dealului, care era viaţa tatei", până la vale, „în viaţa lui tataie Ion"...

Duminica e vârsta la care poţi jura că balaurul fuge noaptea de sub suliţa Sfântului Gheorghe din icoana veche a bunicii, face numai blestemăţii – bea vinul roşu păstrat în butoiul din beci, ba se mai duce şi pe la Sanda lui Cioară, ibovnica lui, dar totdeauna se întoarce la locul său, în icoană, căci ştie că atunci când rămân fără lemne, cei ai casei se încălzesc la focul pe care-l suflă el pe gură.

E vârsta totalei inocenţe, cu zeităţile ei protectoare, când mama trage norul şi „duce ploaia cu prăjina prin tot satul", iar tataie „ţine fulgerele la distanţă cu biciul", fiindcă „rostul lui tataie pe lume e ca să nu-mi fie mie frică de nimic".

E vârsta când îl poţi vedea pe Dumnezeu prin gaura din acoperiş, chiar îi poţi scrie scrisori pe cer, musai scurte, să nu consumi prea mult cer, „ca să aibă tataie Ion şi celelalte stele unde să răsară noaptea", când poţi merge să-l colinzi, căci am uitat să vă spun Dumnezeu este şi el om, dar din cer, „adică din alt sat", un sat „ca al lor", iar oamenii se au bine cu cei ce-l locuiesc. De pildă, „când se întâmpla să le lipsească un lucru, se împrumutau de la ei, după cum şi cei din cer luau te miri ce cu împrumut de la oamenii de la noi din sat". Cel mai adesea, oamenii fac un fel de troc cu divinitatea – ei îi dau grâu şi porumb („unde să semene acolo sus?") şi vin (căci celor din cer „nu le trecea setea decât cu vin"), în schimb vor ploi „de care aveau cea mai mare nevoie". Afacere cinstită – „o strachină de zeamă de varză pe o strachină de ploaie!".

Vârsta când ploile sunt botezate după rude – ploaia tata „s-a nimerit într-o vinere pe la sfârşitul lui septembrie"; o ploaie îmbufnată e „leit mamaia Niculina"; ploaia mama „parcă ploua cu lumina ochilor mamei, căci din ziuă ce era se făcuse şi mai ziuă afară".

Ceva mai complicat e cu zilele săptămânii – cu sâmbăta „o asemuiam pe mamaia", cu duminica pe tataie, iar mama e ca o zi de luni, „cu ea începea săptămâna. Şi începuse şi viaţa mea". De fapt, orânduiala zilelor săptămânii o ţine cucul din ceas, dacă se strică, zilele umblă „brambura prin sat, după cum le venea lor pe chelie" – la intrarea în sat era marţi, prin dreptul primăriei era duminică, „în dreptul casei noastre era miercuri"...

E vârsta nedumeririlor, când fie iei de-a bună vorba preotului, cum că oamenii sunt făcuţi din pământ, şi-ţi închipui o „cărămidărie de oameni" unde „părinţii care vor să aibă un copil vin cu pământ de acasă" (că d-aia oamenii nu sunt făcuţi toţi din acelaşi pământ, cu siguranţă Mitică ţiganul e plămădit din pământ negru), fie te gândeşti că mai greşeşte şi popa – tuşa Ivana, de pildă, este făcută din lumânări, „d-aia şi este atât de galbenă". Başca toate rudele făcute din flori – tataia Gheorghe din flori de Mâna Maicii Domnului, mamaia Niculina din flori de salcie („îi place să plângă din orice"), mama din busuioc (îi miros mâinile a sfinţenie). Iar dacă cei făcuţi din pământ se vor întoarce în pământ, după cum zice popa Cârlig, „cu ceilalţi ce-o să se întâmple?".

Şi cu gradele de rudenie e mare bătaie de cap, adicătelea cum îi pot fi rude apropiate rudele mamei care se aflau departe, iar cele apropiate cu casele sunt totuşi rude îndepărtate?...

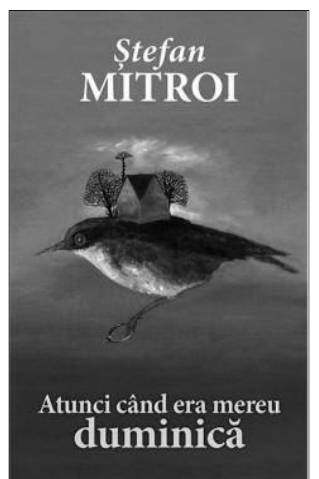
Duminică e şi atunci când crezi că vieţile oamenilor sunt ghemele de lână păstrate de mamaia Nicula lângă maşina de tricotat, frumos rânduite şi cu numele fiecăruia scrise pe ele, că nu degeaba „zicea tata că i s-a mai rupt unuia firul vieţii", atunci când bătea în dungă clopotul de la biserică... Carevasăzică, oamenii nu umblă cu vieţile la ei, „le ţineau undeva înfăşurate pe un ghem"...

Întors în copilărie (deşi dacă m-aţi întreba pe mine v-aş spune că n-a plecat niciodată de acolo, adică n-a „trecut prin timp", pentru că de copil a priceput că „bătrâneţea nu seamănă cu ploaia", vine şi trece, şi nu s-a lăsat ispitit), naratorul-copil se dă în leagăn, în leagănul cuvintelor, vreau să spun, se cocoaţă în corcoduşul metaforelor, face echilibristică pe sârma subţire dintre sensul propriu/denotativ şi cel figurativ/conotativ: îi place să doarmă pe patul puştii, constată că războiul de ţesut al mamei e de „vreo sută de ori mai mic decât războiul de la Plevna", aşteaptă să se crape de ziuă precum crapă varul de pe perete...

Din când în când, încearcă să explice, să pună ordine în vorbe. „Botezul e un cuvânt despre spălarea numelui naşului în această apă, şi abia după aceea despre luarea lui la purtare de către fin", iar „cuvântul asfinţit e despre venirea serii, spre deosebire de cuvântul sfinţit, care este despre apa din căldăruşa popii." Mai sunt şi altele, desigur! Cum ar veni despre bătrâneţe:

„Bătrâneţea e un cuvânt despre atunci când nu mai vrei deloc să priveşti în depărtare." Clar, nu!? Adică *Atunci când era mereu duminică* este o carte despre cât de tânăr e Ştefan Mitroi care nu doar că priveşte până hăt, departe, „cu multe mii de ani în urmă", ci şi scrie! Poate cel mai frumos poem dedicat Copilăriei...

„Bătrâneţea e un cuvânt despre atunci când nu mai vrei deloc să priveşti în depărtare." Clar, nu!? Adică Atunci când era mereu duminică este o carte despre cât de tânăr e Ştefan Mitroi care nu doar că priveşte până hăt, departe, „cu multe mii de ani în urmă", ci şi scrie! Poate cel mai frumos poem dedicat Copilăriei...



Alexandra Pârvan



Luiza Petre Pârvan: Un concert de pian pentru clapele timpului

Căutând să fac un portret al Luizei Petre Pârvan, acum, la vremea portretelor care se conturează în lipsa modelului, cred că pot afla o cheie a vieții sale la începuturile maturității școlare, în cele două licee pe care le-a făcut simultan în București: „Sf. Sava” și „George Enescu”. „Sf. Sava” e renumit ca loc al excelenței, deoarece acolo au absolvit un număr năucitor de personalități, mai ales prim-miniștri, demnitari, diplomați, academicieni, dar și revoluționari, generali, inventatori, aviatori, câțiva literați și artiști de anvergură, nobili și chiar un rege al României, Mihai I. Oricum ai lua-o, însă, chiar și înregistrând nume ca Theodor Aman, Ștefan Luchian, Camil Petrescu, Ion Vinea și alți câțiva ca ei, „Sf. Sava” este un loc de unde ieși pregătit pentru o viață de muncitor. Adică, ieși echipat să devii profesionist de excepție, dar ultimamente un om care trage din greu la jugul lumii banale din care facem toți parte. În schimb, dintr-un liceu de muzică, nu ieși muncitor, cum arată bine și numele lui Enescu. De acolo ieși cu ceva care nu e transformabil în materie, lecție de istorie, date, titluri, sau măcar în ceva util, dar care transformă absolut orice atinge în lumea de carne și oase a muncii. Despre aceste două existențe, care sunt mereu una, va fi portretul de față.

În casa noastră e un pian al Luizei Petre Pârvan, mama, dezacordat de peste 30 de ani – toate acordurile din el au trecut în cea care a continuat să cânte fără sunete, o partitură pe care o crea cu finețe, forță, tehnică și inventivitate, la clapele timpului ce amenința mereu să se închidă pentru ea. Și atunci, Luiza Petre Pârvan, îl interpreta, exact ca pe o muzică, ce se compune nu atât din propria ei substanță, sunetul, ci din ceea ce trece prin sunet și îl deschide, îl împinge în lume, îl așază în auzul tuturor. Așa se face că Luiza Petre Pârvan a avut 40 de ani de viață, 34 de ani de moarte și 74 de ani de sănătate curată. Pentru unii a fost savistă, pentru alții colega de la pian, sau prietena de grupă 329b de la filologie, partenera de cenaclu Tomozei, prietena din grupul „de poezie” al lui Cezar Ivănescu, sau asistenta întru Eminescu a lui Augustin Z.N. Pop, pentru mulți a fost specialistul în poetică și stilistică sau profesoara universitară „de temut”, pentru două serii de elevi a fost diriga îndrăgită, în general a fost teoretician literar și comparatist redutabil, întotdeauna și oriunde dascăl pur-sânge, pentru alți câțiva a fost pacientul care le ușura sarcina grea de doctor, pentru mulți colega de pat fără șanse, cu darul de-a scădea nivelul descurajării din aer, pentru doar doi a fost mama, care a avut copii nenumărați, pentru câțiva a fost cea lângă care pășeau alături la plimbare și în viață, iar pentru mine a fost toate acestea și ceva în plus.

În toate aceste ipostaze, a împărțit enorm de multe lucruri și iată câteva exemple, luate din mulțime și pe scurt. Cu magistrul Augustin Z.N. Pop, conu' Gusti pentru ea, Luiza Petre Pârvan a împărțit, dincolo de sarcinile universitare de predare, o atmosferă de Eminescu. De fiecare dată când îmi vorbea despre Eminescu, rămâneam cu impresia că îmi vorbește de un străbunic sau de cineva din familie, la care nu se poate ajunge cu niciun chip, dar care e extrem de prezent și căruia îi datorăm o parte din suflet. Senzația pe care mi-o dădea vorbind de el, sigur nu venea din conferințele regulate pe care le ținea în tinerețe și cu un anumit ecou public la Tehnic Club, în Pitești, la fiecare 15 iunie comemorativ. Cred că venea din acea „geografie literară” pe care îmi spunea că Augustin Z.N. Pop a lansat-o, și care se transforma pentru ei doi în turnee homerice pe urmele lui Eminescu, prin Bucovina, la mănăstiri, unde totul devenea un banchet supranatural la care conu' Gusti era primit de păstrătorii pașilor poetului cu exclamația „divinul Augustin!”. Sau poate venea din momentele în care conu' Gusti apărea la noi acasă, îmi măsura lungul nasului și declara că am „o idee de nas” – probabil exact ideea care putea percepe atmosfera de Eminescu.

Cu Cezar Ivănescu, pe lângă întâlnirile de la mansardă, care stăteau la fel de mult sub muza poeziei cât și a lui Mary, vital-omniprezenta soție a poetului, Luiza Petre Pârvan împărțea un trac al interpretului (în cazul ei, al pianistului) – ambii aveau dificultăți uriașe cu interpretarea muzicii în fața unui public, responsabilitatea pentru sunetul dat celorlalți îi răscolea prea tare. În acel timp, Luiza Petre Pârvan publica cronici literare în revista *Argeș*, la care colabora constant încă din primul an de apariție, 1966, exact anul când ea a ajuns în Pitești, repartizată la Institutul de Învățământ Superior, actualmente Universitatea din Pitești. Cu Cezar, care atunci locuia chiar în clădirea redacției, împărțea și dedicații ca aceasta „Dulcei mele prietene Luiza Petre, toată iubirea subsemnatului”, pusă pe *Rod*, una din obsesiile literare ale poetului. La vremea aceea, ea semna Luiza Petre, și primea curent cărți la redacția *Argeș* pentru rubrica sa de recenzii. Un scriitor care intrase sub pana ei analitică crezuse că Luiza Petre e un nume inventat, fiind „prea frumos să fie real”. Cu Cezar, pe lângă poeme cu *rod*, cu Mary, cu mansardă, cu muzică, cu aer de „prea frumos”, mai împărțea și o poză oferită mie, care a lâncezit în portofelul meu pe tot timpul studenției: când am plecat la București, mama m-a înzestrat cu un mic portret al lui Cezar, pentru eventualitatea în care aș fi avut nevoie să-mi aflu acolo un prieten în ale poeziei.

Într-una din internările ei finale, cu vreo lună înainte de a mă lăsa doar cu amintiri pentru acest portret, întrebată fiind cum se numește de către o doctoriță ea a răspuns „Luiza Petre”. Doctorița, care nu vedea niciunul din aceste două nume în buletinul pacientei (fiindcă Luiza se trage din Eliza), nu avea cum să înțeleagă că mama avea dreptate. Numele „inventat” *este* numele ei real, la fel cum fiecare nou sunet pe care îl scotea deja de zeci de ani, reușind să mai apese încă o clapă a timpului mereu grăbit pentru ea, era și acela o invenție, ceva de necrezut, dar cât se poate de real. De ce spun asta? Pentru că nu ieșea niciodată la suprafață abisul primejdiei de moarte constante în care o boală severă și alaiul de șoc al suferințelor și complicațiilor medicale fără număr o țineau de vreme îndelungată – la vedere ea ținea altceva, exact acel ceva care poate transforma în armonie lupta cu timpul. Și chiar acest lucru care nu poate fi cuprins sau fixat de nimic în lumea de trudă, este, nu întâmplător, primul pe care și-l amintesc acum cei ce îmi vorbesc de ea, nu doar apropiații, dar, de pildă, doamna de la ziare, doamna de la cofetărie, vecina de lângă patul ei de moarte din spital sau persoane care nu au mai văzut-o de ani buni: un zâmbet. În spatele lui, anduranță, blândețe, rigoare, înțelegere, demnitate, plutire.

Din acel zâmbet au ieșit toate performanțele Luizei Petre Pârvan, realizate în condiții de brutală adversitate. Considerând opera ei scrisă, e vorba de primul curs publicat de *Teoria literaturii* de după 1989 (în 1992, cu cinci ani înaintea următorului apărut pentru nivel universitar) și studii de pionierat pe piața de carte românească: prezentarea poeticii romantismului, în variate literaturi, în formula sa stilistică (*Romantismul. Studiu stilistic*, 1995), analiza naratologică *Don Quijote – un metaroman* (2000) sau exegeza pragmatică *Strategii textuale și argumentative în Țiganiada* (2002). Cât privește opera nescrisă, lucrarea sa de profesor, Luiza Petre Pârvan a dus-o până la sacrificiul de sine, atunci când lupta pentru standarde neîntinabile în activitatea universitară s-a îmbinat cu bătălia și mai crâncenă cu moartea care se dădea deja de multă vreme în corpul ei, pomenit astfel brusc, încă o dată, secerat. Ca să nu câștige moartea, nici în corp, dar nici asupra integrității ei morale și intelectuale, Luiza Petre Pârvan s-a văzut nevoită să părăsească profesia de universitar la 59 de ani. Dar zâmbetul și vocația de profesor le-a păstrat.

Astfel, mergând la clinica de dializă de trei ori pe săptămână și pentru vreme lungă plecând acolo de fiecare dată fără să știu dacă se va mai întoarce, datorită complicațiilor subite care apăreau regulat în timpul dializării, mama făcea acolo, pe acel pat de care stătea legată patru ore, lecții de italiană cu o asistentă care dorea să plece la un schimb de experiență. De atâtea ori ducea în geantă cărți pentru colega ei de salon, mult mai tânără, pe care le discuta apoi cu aceasta și adesea din capul ei plin de cărți sporeau și bibliotecile doctorilor, după recomandările de lectură făcute de ea. Vorbind numai de dificultățile *fizice* ale existenței ei, acestea erau majore și numeroase: gesturi, mișcări, acțiuni care pentru un om în putere sunt atât de simple și banale că trec neobservate, pentru ea se puteau realiza doar cu efort și strategie, cu perseverență, atenție, răbdare, determinare și energie, de la gestul minim de a scoate o pastilă din folia ei, până la cel extrem de provocator, suprem chiar, așa cum a fost și la început, de a pune un pas înaintea celuilalt și a crea mersul. Iar ea trecea prin ele, cu acel zâmbet de neînțeles și de necurmat. „Nu știu cum mai puteți zâmbi”, i-a zis o doctoriță în ultima ei săptămână de viață, pe patul de la urgență unde o examina. Iar pacienta de pe patul vecin, din salonul care i-a fost ultima casă, năucită de forța acelui zâmbet fără moarte mi-a zis: „Și de la statul pe un pat, așa cum stătea doamna, am învățat.” Iată, zâmbetul ei sau ea, totuna, profesori de viață prin simpla lor stare de a fi, la care brațele morții n-au putut ajunge.

Luiza Petre Pârvan s-a format la două școli: una a performanței, unde se trudește și se fac lucruri de vârf, și alta a muzicii, unde se creează ceva ce trece prin orice muncă și dincolo de aceasta. Existența ei s-a scris între munca grea cu timpul, care i se oferea și i se fura mereu cu violență, o muncă pas cu pas, și muzica pe care o scotea din timpul astfel dat, ieșită odată cu acel zâmbet ca un pas uriaș, întins arc de curcubeu peste durere și moarte. Când eram prea mică să-mi mai amintesc vârsta în cifră, într-o seară, în timp ce-și pregătea cursul pentru a doua zi, mi-a citit înainte de culcare uluitoarele versuri „Dintr-un bolovan coboară / pasul tău de domnișoară”, versuri coborâte ca un baros peste zornăitoarele versificații despre patria română ce mi se livrau în afara casei și-mi sugrumau pasul cu ghiuleaua lor, versuri care mi-au făcut până și ursuleții de pe pijama să-și miște pasul dintr-o frunză, o pasăre sau un bolovan apărute ca din senin, versuri care m-au despărțit definitiv de mama pe când mi le citea și-mi deslușea cum să *văd* „pasul”, care m-au izbit cu capul de enorma oglindă venețiană atârnată din moși strămoși deasupra patului și m-au făcut să plec în lumea largă, în acea lume în care se umblă cu pași uriași cu funde roșii, pe deasupra apelor.

Luiza Petre Pârvan a avut enorm de multe lucruri de împărțit. Mie mi-a dat acel pas de ușurimea sunetului, ivit din suavitatea și determinarea cu care ea apăsa pe clapele timpului.

MĂ LUPT CU ORELE NOPȚII

Însemnări de Luiza Petre Pârvan aranjate în poem de Alexandra Pârvan

Scriu încet, greu și gândul
fuge repede înainte, nestăpânit
pielea mea s-a subțiat ca pergamentul
mă lupt cu orele
parcă totul stă pe loc și totuși
vremea trece cu mărimi nedefinite
curge spre infinit luând cu ea
oameni, animale, plante, totul e în schimbare
nopțile sunt infernale
îmi mișc picioarele, dar stau totuși pe loc
zile după zile trec repede, terne
și mă găsesc în același loc, vechi,
neschimbat, n-am mai zgâriat
litere aici, cuvintele mele
se înșiruie după scurtime
și aproape la fiecare pas
aleg din mai multe variante
unul mai ușor de scris, mâna
se încordează de fiecare dată,
literă după literă,
las mereu sânge pe linie, care se aruncă la coș
trebuie să mă obișnuiesc cu anormalul
impresia pe care o las este că mă simt bine
dar forțele mi-au scăzut simțitor
merg foarte încet, nu mai am ritm,
e tare frig afară azi, dar
sunt hotărâtă să ies, STRADA,
atât de banală și neobservată
când ești în plină activitate, tânăr
și-atât de vie, palpitând,
atât de energizantă când ea înseamnă
însăși VIAȚĂ – să mergi, să vezi oameni,
să simți pulsul orașului,
voi merge în continuare
cu sabia lui Damocles deasupra capului
parcă trag tot orașul după mine...
vreau să fie soare
timpul – accelerat spre final –
am ieșit
să nu fie strada goală.

in memoriam

Sorin Iagăru-Dina

Poetica „intrusului“ nepoetic în *Ucenic la clasici*, de Costache Olăreanu

Dintre toate caracteristicile şi funcţiile pe care teoreticienii jurnalului intim le-au atribuit acestei specii de-a lungul vremii, una corespunde, mai fără echivoc decât toate celelalte, profilului literar al lui Costache Olăreanu: atenţia acordată faptelor mărunte, demonstrarea capacităţii lor de a mişca, de a genera întrebări sau răspunsuri, de a oferi un spectacol de viaţă miniatural. Conştiente de micimea lor, prezentate ca atare, cu un zâmbet ironic binevoitor, fragmentele de real, (Nicolae Manolescu numea chiar *Ucenic la clasici* un „triumf al fragmentului“ în *Istoria critică a literaturii române*) cuceresc adesea prin bizarele lor luciri parabolice. Alteori, ele se remarcă prin contrastul puternic între platitudinea situaţiilor prezentate şi conotaţiile care li se asociază prin vocea unui autor lucid, cu un spirit critic şi autocritic foarte dezvoltat, gata oricând să îşi ia în răspăr fraza tocmai încheiată şi inclusiv condiţia celui care o aşterne pe hârtie. Nimic osificat, nimic definitiv. Totul stă, în jurnalul lui Costache Olăreanu, *Ucenic la clasici*, sub auspiciile favorabile ale unei îndoieli metodice care îl fereşte de dogmatism, de fanatisme, de obtuzitate.

Obiectivul declarat al tânărului autor (amendat, ulterior, de instanţa târzie a scriitorului matur care adnotează textul, oferind câteva descrieri în plus acolo unde consideră că relatarea omite scene mult prea preţioase pentru a nu rămâne ca document posterităţii) este să scrie cât mai simplu. Acest deziderat al stilului lapidar nu îl conduce, însă, cum ne-am putea aştepta, la schematism, la aspectul de notaţie telegrafică, aşternută în fugă. Cartea lui Costache Olăreanu este demonstraţia de forţă a faptului mărunt, a rutinei cotidiene, cărora diaristul le scoate la iveală resurse artistice nebănuite. Ceea ce face ca însemnările să poată fi citite ca pagini veritabile de literatură este cultivarea surprizei, a insolitului inserat exact acolo unde cititorul s-ar fi aşteptat mai puţin. Iar ineditul este, cel mai adesea, un efect al contrastului puternic pe care îl stabilesc termenii comparaţiilor. Asocierile de imagini, juxtapuneri de planuri disparate, creează adesea efecte comice, un fel de contraste între esenţă şi aparenţă, mai precis între alura banală a faptelor prezentate şi rezonanţa profundă pe care le-o ataşează, dar nu cu gravitate sinceră, ci voit naiv, histrionic.

Intuim, pe măsură ce lectura avansează, un autor care ştie să guste micile farse pe care i le întocmeşte hazardul, care se amuză subţire ori de câte ori se iveşte un prilej bun. Râde cu graţie, inteligent, cu ochii calmi, larg deschişi, sensibili la comic, dar menţinând de fiecare dată o distanţă critică faţă de spectacolul vieţii, o rezervă, o rezistenţă care îl fereşte să alunece în fascinaţie oarbă. Iar tonul serios în care prezintă astfel de situaţii le sporeşte efectul comic. Iată, pentru început, o însemnare care începe ca orice notaţie aşternută cu aerul indiferent cu care se contabilizează mărunţişurile cotidiene, dar care se încheie cu o surpriză: „Cu tata la baia de aburi. Un bărbat de 150 de kg îşi mărturiseşte greutatea după cinci minute de ezitări şi graţii.“. Este, în fond, jocul unei discordanţe flagrante (şi generatoare de comic) între datele obiective ale concretului şi conotaţiile care li se acordă, între statura personajului şi suavitatea gesturilor pe care i le sesizează tânărul observator. Sunt foarte frecvente astfel de pasaje în care coexistă elemente incompatibile. Într-un alt fragment, autorul porneşte de la consemnarea banală a unei activităţi parcă anume alese pentru a exprima platitudinea şi absoluta inexpresivitate, pe care pliază, însă (aici este surpriza) o galerie de figuri alese, de la fete cu chipuri diafane la oameni din clase sociale respectabile: „Tot oraşul mănâncă seminţe. Fete frumoase, cu voci diafane şi tenuri imaculate, mănâncă seminţe. Profesorii fac acelaşi lucru dimpreună cu elevii. Tata îmi spune că şi la Tribunal, în sala de şedinţe, se aud mici pocnituri. La drept vorbind, acestea sînt mai mult decît o simplă plăcere. Cine are tăria să refuze un pumn de seminţe?“.

Antifraza este procedeul care convine cel mai bine structurii autorului, spectator cu mult umor al unei lumi în care detaliul, aspectul insignifiant în aparenţă, este elementul-cheie ce dă sens întregului, chiar dacă aceasta înseamnă, de atâtea ori, compromiterea măreţiei lucrurilor şi coborârea lor în derizoriu şi trivial. Însemnările lui Costache Olăreanu evocă, de multe ori, realităţi care s-ar putea rezuma parafrazând exclamaţia care încheie poemul *Lecţia despre cub*, al lui Nichita Stănescu: „Ce tablou perfect ar fi fost acesta de n-ar fi intrat banalul în scenă!“. Acesta este, de fapt, algoritmul: o imagine cu pretenţii de grandoare, desăvârşită sau cel puţin respectabilă, este brusc proiectată în rama unui spectacol de comedie printr-un insert-surpriză menit să compromită totul. Nu altfel arată definiţia pe care o dă Costache Olăreanu jurnalului: „Definiţia jurnalului: te afli într-un castel, pereţii sunt plini de panoplii, ici un Velàzquez, dincolo un Rubens. În jurul tău, femei frumoase, paji jucăuşi, un nebun. Pe o estradă, orchestra îşi acordează instrumentele. Un crepuscul vioriu incendiază vitraliile. Tu te aşezi la o masă lungă şi muşti dintr-o ceapă.“. Îl ghicim pe autor zâmbind satisfăcut de întorsătura neaşteptată dată imaginii, savurând amuzat decepţia pe care o provoacă spiritelor calofile, adepţilor stilului înalt, pentru care asemenea „accidente“ sunt de neconceput.

Poetica „intrusului“ nepoetic pe care Costache Olăreanu o practică din abundenţă în *Ucenic la clasici* este, totuşi, diferită de estetica modernistă a ultragierii bunului-simţ prin etalarea ostentativă a urâtului. Aceşti „intruşi“, elemente mai mult caraghioase decât triviale care fac notă discordantă cu ansamblul, nu au forţa şi nici rostul de a „şoca burghezul“, ca să cităm celebra formulă a decadentismului francez (*épater le bourgeois*). Ceea ce urmăreşte autorul este jocul cu ineditul, foarte consecvent şi – am putea spune – chiar programatic, având în vedere că el face parte dintr-o orientare mai amplă a prozatorului către ludic, către extragerea, cum foarte cuprinzător formula Mihai Zamfir (în studiul *Cealaltă faţă a prozei*), a miracolului din banalitate. Înzestrat cu organe de percepţie foarte sensibile, studentul Costache Olăreanu are iscusinţa de a literaturiza faptul cotidian, nu înfrumuseţându-l, ci dimpotrivă, aşa cum am văzut, transcriindu-l cu nonşalanţă, dând realităţilor celor mai banale dreptul la cuvânt, privilegiul de a fi încorporate în discurs.

Această „democraţie literară“ prin care se reabilitează ca temă viaţa simplă, modestă, anodină, avea să fie, cum bine se ştie, una dintre cele mai clamate caracteristici ale postmodernismului. Costache Olăreanu descoperă, aplecându-se asupra detaliilor, o infrarealitate, un nivel doi, un fel, am putea spune, mai pretenţios, de „joc secund“ al vieţii de toate zilele, o faţă a lucrurilor neglijată pentru faptul că nu ţine de logica imediatului, a condiţionărilor care absorb toată atenţia celor ancoraţi în rutina existenţei. „Ucenicul la clasici“, însă, ştie să se sustragă acestui prizonierat al rutinei şi face, pe aproape tot parcursul jurnalului, un lucru esenţial: *se joacă*. Dar cu subţirimea de spirit a intelectualului în formare şi cu intuiţia stilistică a scriitorului care ştie să exploateze orice resurse. „Mărunţişurile“ cotidiene nu sunt, însă, consemnate oricum, ci aşezate în structuri metaforice delectabile, mai mereu surprinzătoare, încât jurnalul devine, fără echivoc, literatură autentică. Iată un exemplu de „rafinare“ a amănuntului anodin: „Când oboseala începuse să ne otrăvească mădularele, unul a scăpat o ladă pe o platformă de lemn şi merele, într-o rostogolire prelungă şi egală, produseră zgomotul pe care l-ar face nişte clipe foarte materiale răsturnate pe jos. Clipele – mere ionatane.“.

Aşa cum colegul său de generaţie, Mircea Horia Simionescu, edifică *Bibliografie generală* şi *Dicţionar onomastic* pe structura aferentă acestor tipuri de text, reuşind prin respectarea formală a convenţiilor specifice lor să obţină un efect contrar intenţiilor „serioase“ anunţate ceremonios în prefaţă, Costache Olăreanu îşi face un obicei din a adopta, pentru banalităţi de tot felul, un discurs ales, bine garnisit cu metafore şi comparaţii, făcând, astfel, pe de o parte, haz de pedanteria stilistică, iar pe de altă parte revelându-ne bucuria unei percepţii gratuite a lumii, în care cele mai bizare impresii şi asocieri sunt posibile. Un alt coleg de generaţie, Radu Petrescu, se îndeletniceşte şi el cu literaturizarea realului, cel mai elocvent în *Matei Iliescu*, în care autorul îşi aplică foarte meticulos programul de creaţie expus în paginile de jurnal ca o mare descoperire în materie de tehnică romanescă. Faţă de el, însă, Costache Olăreanu ia de fiecare dată poezia realului *cum grano salis* şi este mult mai interesat de latura comică, absurdă, insolită a lucrurilor. Comparaţiile şi metaforele sale („Viaţa la ţară pentru un orăşean: vrei să-ţi aprinzi o ţigară şi ţi se oferă un incendiu întreg.“, „Camelia îmi trimite toate scrisorile înapoi, Uitare şi zăpadă.“, „Revăd pe Claudia. Peste oraş, valuri de stele.“, „Din balcon privesc luna. Culmea-culmilor! Semăna cu un glob de aur.“ – putem întrevedea aici foarte uşor persiflarea unei comparaţii clişeizate) conţin mai totdeauna o poantă, fac haz de un aspect nelalocul lui, de o situaţie paradoxală, incomodă sau comică de-a dreptul. Radu Petrescu vâna şi el „o mie de nimicuri“, cum plastic se exprimă Eugen Simion în *Scriitori români de azi*, dar nu se abătea nicicând de la criteriul suprem al frumosului, al splendorii. Cu câteva fire de iarbă şi o floare, el compunea un mediu idilic cu o putere de fascinaţie cu nimic mai prejos decât a masivelor decoruri romantice.

Costache Olăreanu are, faţă de autorul lui *Matei Iliescu*, vocaţie comică şi ludică. Îl regăsim cu prisosinţă în această calitate şi în simpaticele texte de proză (ultra)scurtă grupate în ediţia de la Cartea Românească a *Ucenicului*...din 1979 sub titlul *Portrete şi alte scrieri*. O „privire din avion“ asupra titlurilor acestor, să le spunem, tablete, trădează aceeaşi fibră de scriitor comic, cu gustul asocierilor inedite: *Constantin sau leneşul capabil*, *Cârpa fumigenă*, *Bărbat cu câine la picior*, *Ingineri şi moralişti* sau *Cărţi şi usturoi*, un text în care comicul de limbaj, de situaţie şi de nume se împletesc, aş spune, păstrând proporţiile, caragialian. Figura domnului Alcibiade, „bibliotecar gras şi erudit“, alimentul pe care îl consumă, „zlănina“, în contrast flagrant cu locul şi momentul, felul specific de a-l rosti pe „s“, toate se succed pentru a culmina, apoteotic, cu un nume de fată care strică toată vraja unui diafan *coup de foudre* al povestitorului: „M-am dus să-i caut fişa (mi-a fost destul de uşor s-o găsesc pentru că erau puţini cititori în sală) şi astfel i-am aflat numele. Se numea Nutzi Tărăboană şi citea *Împărăteasa Teodora a Bizanţului*.“. Autorul dă dovadă şi în jurnal de o inteligenţă lingvistică remarcabilă, arătându-se de mai multe ori fascinat de rezonanţa numelor, care îi sugerează analogii bizare, câteodată livreşti: „Aspirine, sticle cu apă fierbinte la şale, frecţii, injecţii Naiodin (cu accentul schimbat, parcă numele unui personaj din Gogol sau Tolstoi).“, „Toată dimineaţa mă chinui din nou la *Bustrophedon* (parcă denumirea unui medicament). Asemenea reflecţii disparate confirmă, de fapt, o particularitate a scriitorului pe care o remarcăm, cu diferenţele de rigoare, şi la colegii târgovişteni şi care îl însoţeşte în toată opera sa: fascinaţia faţă de text, faţă de o latură a lucrurilor care scapă privirilor unei lumi prea comode, prea grăbite şi prea pragmatice.

Cartea lui Costache Olăreanu este demonstraţia de forţă a faptului mărunt, a rutinei cotidiene, cărora diaristul le scoate la iveală resurse artistice nebănuite. Ceea ce face ca însemnările să poată fi citite ca pagini veritabile de literatură este cultivarea surprizei, a insolitului inserat exact acolo unde cititorul s-ar fi aşteptat mai puţin.



Ucenic la clasici ar fi putut să reprezinte în mai mare măsură o carte-document. Ea este, oricum, valoroasă sub acest aspect chiar şi prin puţinul pe care îl aduce în materie de evocare a vieţii studenţeşti şi mai ales a lui G. Călinescu în postura de profesor şi de model. Dar scrierea rămâne, mai degrabă, în ansamblu, un fals jurnal. Ea este o suită reuşită de idei năstruşnice (Costache Olăreanu ţine şi câteva jurnale imaginare ale prietenilor!), o demonstraţie de libertate a gândirii creative, cu experimente lipsite, spre deosebire de cele ale lui Radu Petrescu, de pretenţii de inovare spectaculoasă. Este opera, mai întâi de toate, a unui spirit tânăr, care propune un alt mod de a privi lumea, cu retina încă proaspătă, un fel de contemplare gratuită, ca aceea, predistă, atât de mult comentată a lui Ilie Moromete de pe podişcă, în urma căreia fiecare trecător îşi trădează o ciudăţenie, o anomalie, un tic verbal. Toate acestea apar, însă, la Costache Olăreanu, parcă pe nepusă masă, când tabloul era mai reuşit. „Intrusul“ nepoetic nu se dezminte niciodată, răzuind poleiala în care autorul a îmbrăcat anodinul. Utopia sublimului este răsturnată, colţul cubului a fost sfărâmat. Dar rezultatul este, din fericire, o carte bună.

Geo Vasile



Autoarea cultivă mărturisit un free-style incitant, colocvial, pe măsura vremurilor pe care le trăim, având grijă să-şi ocrotească mintea, inima şi literatura de “oameni cu singurătăţi la urechi“, într-o insulă ad-hoc a amintirilor vârstei de aur a copilăriei, aflată la polul opus realităţii începutului de mileniu, una a anomiei, a prăbuşirii valorilor morale, a traficului cu orice, a utilitarismului şi mercificării, a agresiunii şi absurdului, a desrădăcinării şi pierderii reperelor...



cronici

ANGI MELANIA CRISTEA: INGENUITATE, INGENIOZITATE, STRANIETATE

De pe coperta IV a volumului “Căutătorul de pokemoni” (Editura Paralela 45, 2017, colecţia Qpoem) aflăm că Angi Melania Cristea (25 decembrie 1976, Craiova) este profesor de limbă română în Cetatea Băniei. Ea face parte din seria de aur a poetelor douămiiste, afirmate inclusiv pe fb.: Isabela Nicoară, Ofelia Prodan, Mihaela Oancea etc. Despre substanţa scriiturii în spiritul intuiţilor veritabile generatoare de poezie ca rod al unei conştiinţe estetice sigure, scrie, ca de obicei, memorabil, Felix Nicolau: “Mai nou, pokemonii se ascund în texte cu vibrato senzorial, sub jerbe de metafore.Poekemonii s-au poetizat, au devenit lirici şi ghiduşi. Odată descoperiţi, ei îşi arată şi faţa reală, vlăguită de simulacre. Se recomandă lectura prin incizii rapide, nemiloase“. Ilustrăm acest citat printr-un text scurt: “cerul este precum o capcană de cerbi în care/ ne prindem inimile/ timpul cu aritmiile lui creşte ca o iederă// de ce te-ai depărta de ziua care se scutură ca un câine ud pe trotuar?/ aud cum inima ta se lipeşte de miezul pământului/ /rodie neagră/”.

Autoarea a debutat în 2014, având la activ încă 3 volume. Noi ne vom referi la *Pietrele soarelui* din 2016 (Editura Aius), volum care are pe coperta IV o prezentare a poetei făcută de Alex Ştefănescu.

Nouă ni se pare că această culegere, în ciuda unor sechele ale începătorului, cum ar fi prozodia-corset ce împietează uneori asupra limpezimii frazării lirice, excelează prin frumuseţea unui mix de ingenuitate şi ingeniozitate, de exultare feminină şi exaltare ideatică, de vitalitate metamorfotică şi dinamism juvenil, de performanţe expresive extreme prin stranietatea şi ineditul lor, naumiene sau bacoviene, şi epifanii: “joia când se deschid cerurile/ îmi potrivesc ceasul/ după un astru/ scara vieţii miroase a cetină/ a fum colorat în albastru“. Viitorul acestui tip de poezie nu poate fi decât partitura surrealistă pe fundalul unui oniro-expresionism, cu subtile, captivante tuşe cromatice.

Poezia din volumul la care ne referim, scrisă de Angi Melania Cristea cu toate simţurile în alertă, amprentate parcă de zbuciumul peren al valurilor mării, supraliciteazǎ culorile idealităţii, umanizându-le (“din vitralii surâd portocalii secunde”), în opoziţie cu clar-obscurul realului. Nu lipsesc nici tipologiile umane contrastive, a se citi în acest sens poemul “Extraterestrul”, cel ce întrupează poetul şi condiţia derizorie a poeziei în acest început de mileniu, în dispreţul dictatului modei ce omologhează doar vidul sufletesc al celui foarte terre-à-terre “cu părul geluit pantofi roşii/blue-jeans forfecaţi“ sau al fumoasei profesoare “cu o fustă scurtă-scurtă” ce respiră prin toţi porii calme, luxe et volupté, de vreme ce a devenit o obişnuinţă “ca viaţa să umble fardată la ochi mirosind a Chanel“

Nu de puţine ori cotidianul vieţii, exterioritatea lui invazivă, cu stările sufleteşti aferente, se întrepătrunde cu ceea ce psihologii numesc şi definesc la vie intérieure: “ziua în care m-am îndrăgostit era albă/ curierul suna disperat cu un teanc de reviste sub braţ/ vecinul miop completa un rebus alambicat/ cultura se mutase la taverna din colţ/ yupiii nu va da faliment nici anul acesta/ când nu pot să scriu zilele mi se colorează în roşu/ ca nişte peşti din acvariu mă sar din calendar într-un soi de ciuleandră/ vecina de la parter aşteaptă pensia/ cu o cheie roz sub braţ“.

Conotativ-denotativă, metafora implicită însoţeşte fără greş acest tip de onirism cu ochii deschişi à la Dimov sau Virgil Mazilescu, fără să atingă însă cote de tragism specifice acestuia din urmă, ci mai mai curând ducându-ne cu gândul la ambitusul alegoric, satiric, fin ironic, umoristic din scrierile unor Geo Dumitrescu, Urmuz, Ionesco etc.

De altfel cam toate poeziile fac naveta între realitatea populată de personaje, urbană, socială, peisagistică, de cele mai multe ori purgatorială (“vise cu gust de mucegai umplu salteaua ortopedică/ bătrânul îşi târăşte piciorul bolnav prin omăt/ cu dosarul de pensie sub braţ”) şi sferele înalte ale unui univers expresiv, lingvistic, mitopoietic, poate singurul, în care poeta se simte ca acasă, ce include fireşte iubirea (a se citi impecabila poezie “Zero sentimente”), sau mai bine zis, ceea ce italienii numesc innamoramento/ îndrăgostirea: ”la minus zero grade m-am îndrăgostit ca/ un om de zăpadă de linia lunii /cui am lăsat haită de lupi suri când/ iarna mi-a sculptat în obraji flori de gheaţă?/ aştept să mi se dezmorţească inima cât omăt, Doamne, cât omăt!”.

Scriitoarei Angi Melania Cristea, mai ales din acest volum, i se poate aminti dihotomia de-acum clasică între poesia e non poesia, titlul unui faimos eseu al esteticianului şi filosofului Benedetto Croce, căci poeta e mult prea inteligentă spre a nu face deosebirea între unele versuri ce nu ocolesc déjà-dit-uri, clişee sau teribilisme, tip épatons le bourgeois şi fragmente emoţionante de poezie pură: “ după ce norii vor aluneca la zenit/ îţi voi spune în cât de albă tăcere am iubit/ sufletul meu se va decolora /sare şi vânt/ mări şi nisipuri vor roade lent în cuvânt.“.

Autoarea cultivă mărturisit un free-style incitant, colocvial, pe măsura vremurilor pe care le trăim, având grijă să-şi ocrotească mintea, inima şi literatura de “oameni cu singurătăţi la urechi“, într-o insulă ad-hoc a amintirilor vârstei de aur a copilăriei, aflată la polul opus realităţii începutului de mileniu, una a anomiei, a prăbuşirii valorilor morale, a traficului cu orice, a utilitarismului şi mercificării, a agresiunii şi absurdului, a desrădăcinării şi pierderii reperelor: “îmi amintesc de firele de lămâiţă/ cum striveam fragi între dinţi/ şi mă scăldam în miros de regina nopţii/ cu genunchii juliţi/ ai un card pentru o noapte la stână?//dacă nu dă-mi o gură de lună ieri striveam iarba cu piciorul înotam printre cuvinte lucioase azi alerg prin oraşul cu o mie de guri să cumpăr cărucioare pline cu viermi de mătase cât se va mai bea poezie?/ cât vom mai locui într-un glob?/ nu se ştie nu se mai ştie... “

Printre alte virtuţi, poezia o are şi pe aceea de a salva viaţa printr-un tip de energie creativ-taumaturgică. Angi Cristea are această putere magică în chip de lumină, pe care trebuie s-o descopere sau redescopere cu fiecare carte. De vreme ce astăzi, mai mult ca oricând, poezia pare a fi incontinuu îngropată sub haldele de steril socio-politic, menit să polueze natura, viaţa oamenilor, creaţia.

Poezia, ne sugerează autoarea volumului “Pietrele soarelui”, are misia de a recurge la cheia magică cu care a fost hăruiţă, înlocuind prin oferta ei miraculoasă, cardul la modă, al plăcerilor de tot felul, al puterii, dar şi al arsenalelor de arme letale. Trebuie însă să fim atenţi: poezia nu este un panaceu al vindecării de toate relele şi rănile lumii, de



necredinţă şi nefericirie, nu e un tranchilizant şi nici un drog. Poezia, dincolo de orice retorică, este expresia unei opţiuni, inclusiv în cazul cărţilor semnate de Angi Cristea, confruntându-se nu doar cu semnificaţia adâncă a realităţii, ci mai ales cu necontenita, indescifrabila împletire între viaţă şi moarte.

Altfel spus, ne pune pur şi simplu în faţa existenţei acelei taine despre care a scris Lucian Blaga: „Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină”, aşadar nu pentru a o dezlega, spre deosebire de intenţiile investigative ale filosofiei şi ştiinţei (descoperirea bosonului, zis şi particula lui Dumnezeu!!!), ci spre a-i constata existenţa inexorabilă şi chiar necesitatea.

Poezia nu oferă o virtuală lume locuită de zâne, nu pledează cauza frumuseţii absolute, ci pe cea a neputinţei de a despărţi semnele morţii de cele ale vieţii, non-sensul de sens, instinctele joase de aspiraţiile cereşti. Poezia şi arta ne salvează de vid, căci ne sileşte să-l înfruntăm interiorizându-l, metabolizându-l. Ne călăuzeşte spre un centru, centrul pierdut ce se află chiar în noi, centrul lăuntric unde infimul se poate conecta cu imensul. Poezia este o neîncetată căutare a divinităţii pierdute, reperabilă şi în această declaraţie de dragoste în direct, semnată Angi Melania Cristea: “te iubesc cu nebunia mea răstignită între cuvinte/ valuri se sparg silabe înoată înspre mal/ simt dulcea pasăre a tinereţii ticăindu-mi în piept/ prea marea mea iubire în adâncul mărilor/ pulsează un ocean”.

Teo Cabel

Stupul cu povești

Tudor Cicu înaripează cuvintele în albine lucrătoare oferindu-le drept stup cartea **Azaplar,** editura eLiteratura, 2015. Cititor înverşunat de mic, cuvintele îl magnetizează pe autor, cum spune el însuşi. Locurile sale natale i-au impregnat existenţa cu atmosfera de neuitat a copilăriei şi a adolescenţei; plecat în viaţă l-au urmat, dar le-a și păstrat cu fidelitate, până când într-un târziu, al maturității, în clocot, în adâncul firii sale, modalitatea de a se elibera de această tensiune a fost să le aștearnă pe coala de hârtie ca ramele în stup.

Azaplar este volumul de bază al povestirilor despre semenii săi, comuna Comana, dinaintea impunerii regimului comunist, constituind un tablou al acelor vremuri, în acel colț de Românie, Dobrogea, despre care și Zaharia Stancu a scris în „Povești de dragoste". Din prea plin de lectură autorul, în majoritatea povestirilor, altoiește acțiunea pe un ram de esență literară clasică, Dostoievski, Moliere, Liviu Rebreanu, Cehov, și din literatura contemporană, Liviu Ioan Stoiciu, Vasile Băran, Marin Sorescu, Emil Cioran, Fănuș Neagu, Dorin Tudoran, Vasile Tărâțeanu. Asociații inedite nu îți dau voie să adormi în banalități înșirate pe hârtie, harul său de povestitor valorifică viața lângă marea literatură, cititorul fiind trimis, oarecum făcut curios, la citit. Textul despre x din particularul anonim îl face prin povestire viu, valabil ca exponent uman. La câte miliarde de oameni suntem pe planetă nu cred că sunt povești destule despre noi. Tudor Cicu, cu talentul său, adaugă vieții literare ipostaze din viața reală, neștiute, nu neapărat eroice, dând însă culoare timpului despre care vorbește și unor tipologii de oameni.

Din **Azapla**r, roiesc sub imboltul creației, alte mătci, care își fac proprii stupi, materializați în volumele; **Tătărușca,** editura eLiteratura 2016, inspirat din povestirea *Fata lui Macsude;* **Fata cu smochine**, editura Editgraph. 2016, din povestirea *Fata din depărtări*, și **Copil din flori**, editura Editgraph 2017, inspirat de povestirea *Secretul*.

În **Copil din flori** balanța vieții este dereglată pentru Victor, protagonist pe scena vieții fără traseu de viață, durabil, de la ursitoare. Deși crește între ai săi, trăiește între ei, traiul său pare o farsă a sorții făcută uni om *„într-un balon de săpun"*. Legătura cu mama sa este formală mai mult, rădăcinile sufletului său sunt ancorate în mirajul copilăriei de bunicul Stoenciu Gheorghe și de bunica Elisaveta, care „sfârâie fusul cu îndemânare de adormea și motanul de la picioarele ei, iar ei, copiii, asculatau pe rogojină poveștile cu gurile căscate, de le închidea bunicul când venea de afară. Așa „adormea visând cum toate poveștile bunicii se înghesuiau să intre în coliviile ce le purtase cu bunic-său pe umeri".

Vremea școlii nu are amintiri frumoase pentru Victor. Copiii îl jigneau pentru că nu aveau tată, vorbeau ce auzeau de la părinții lor. Maria, mama sa, încântată la tinerețe de cine știe ce Don Juan, dezamăgită de cel căruia i s-a dăruit, nu a mai vrut sa-i pomenească nici numele.

Copil fiind are o întîlnire cu un uscățiv, Arsenie; vorbele acestuia îl pun pe gânduri, dar mamă-sa nu recunoaște nimic când este întebată despre el.

Se mărește și trece prin experiența dură a muncii câmpului, deși era firav și ar fi fost bine să continuie școala. Muncește la CFR apoi, ajunge la o fermă. Aici are o nouă experiență, cu Arșunel, asemănătoare celei din copilărie cu Arsenie. Amândouă s-au terminat cu reacții violente din partea sa, din cauza tensiunii pe care el a simțit-o în prezența celor doi. Ar fi putut unul dintre ei să fie tatăl lui? Amândoi băteau apropouri despre acțiunile lor amoroase din vreme când rămase mama lui gravidă, exact din acele locuri. Întrebarea rămâne fără răspuns.

Și dragostea, sentimentul care dă putere sufletului uman, pentru el este calea pierzaniei. Iubirea sa pentru Lamia, hotărârea lor de a fugi împreună, nu au urmări favorabile lor. Urmăriți pe câmp, Victor este împușcat de rudele fetei. Happy-end-*ul* nu este un ingredient valabil în aluatul vieții sale.

Tragic acest destin, al omului măcinat de conștiința că nu are tată. Îi lipsește ceva esențial din viețuire și nu se poate împăca cu această situație. Se desprinde o idee frumoasă din carte: copil fiind, chiar și din flori, copilăria are farmecul ei. Odată cu trecerea anilor se conturează personalitatea omului care nu mereu are șanse favorabile de a se dezvolta, de a-și găsi făgașul în relativitatea aceasta imensă pe care o numim normal.

Aureliu Goci



Îndrăznelile poeziei, sau adoraţie şi invocaţie în rugăciunile erotice

Liliana Ghiţă Boian, *Vitraliile iubirii*, Ed. Casa Ciurea, Slatina, 2010

D.na Liliana Ghiţă Boian a debutat încă din 2002, a parcurs un proces de acumulare lent,ca apoi să explodeze în ultimii ani cu o poezie de rezoluţie personalizată şi un rang înalt de specificitate. Totuşi această evoluţie rămâne unitară şi nuanţată într-un univers monotematic al poezei de dragoste, cu rare "evadări" spre incantaţia religioasă.

Chiar autoarea se declară o poetă a iubirii, cu toate că poezia sa trece printr-o eflorescenţă tipologică normală, fiind performată de urmaşii lui Adam, cărora nimic din ce este omenesc nu le-a fost străin, ca să parafrazăm un celebru dicton; iar titlul primului volum de debut "Sfâşiere de lumină", rămâne definitoriu pentru întreaga creaţie poetică de până acum.

Primul volum, "Sfâşiere de lumină", ed. Dosoftei-C.D.Radu, Slatina Olt2002, apare la mare distanţă în timp de următoatele: "Vitraliile iubirii", ed. Casa Ciurea Slatina, 2010, "Culoarea femeii", ed. Inspirescu, Satu Mare, 2016, "Metamorfoza iubirii", ed. Inspirescu, Satu Mare, 2016, pentru ca anul 2017 să fie anul exploziei şi al afirmării definitive prin: "Ciutura cu fluturi", ed. Life-Art, Drăgăneşti-Olt, "Rugăciune pentru tine", ed. Life-Art, Drăgăneşti-Olt, "Rugăciuni despletite-n curcubeu", ed. Life-Art, Drăgăneşti-Olt.

Erosul şi imaginarul poetic fac casă bună de la începuturile lumii, şi se armonizează într-o creaţie unică, meditativă sau nostalgică, spirituală sau vizionară, ca reacţie socială sau energie interioară. Generalizând, toate textele par să fie scrise la aceeaşi vârstă de creaţie, ignorând etapele ascensive ale existenţei, ceea ce, încă o dată, conferă structură şi semnificaţie unitară uneibiografii poetice diferite de cronologia existenţei.

Este de remarcat ciclul sfâşierii din "Vitralii..", sentiment revelat în douăsprezece poeme, toate cu titlul "Poem neterminat1", "Poem neterminat 2"...etc., în care sfâşierea se referă la lumină ("lumină sfâşiată"), la gând, la suflet, la "capriciile autumnale" şi ele sfâşiate, la nervi, lacrimi, tăcere, *"răni afective mai vechi sau mai noi/se activează periodic* ***sfâşiate****-n nostalgii*", chiar şi "*cotidianul frust*" este sfâşiat, lumina, întunericul, şi, apoteotic am spune, "*strigă hematiile* ***sfâşiate*** *risipindu-şi culoarea"*.

G.Călinescu, un critic întotdeauna atent la distribuţia cronologică şi specificul geografic ale poeziei erotice,denumea iubirea dintre oamenii maturi şi exprimarea ei lirică drept "petrarchistă" – o exprimare ceremonială, discretă, aristocratică, spre deosebire de iubirea turbulentă, în manifestare fizică, formlată ca "boccacescă", din universul "Decameronului".

Evident, formula, expresia, stilul erotic evoluează şi în poezia d.nei Liliana Ghiţă Boian, şi avem o etalare de ars amandi, de la modul ingenuu, adolescentin, până la dragostea cosmică: *Spune-mi ceva nevinovat şi simplu/ ceva situat între sunet şi culoare/ doar azi îndrăgostit de tine/ să mă simt multiplicat cromatic/ în fluturi care pier în lanuri ("Spune-mi..."*)

Dacă primele volume conturează o filosofie de viaţă, cele mai noi sunt iluminate de fiorul creştrin al iubirii de Dumnezeu. Trebuie să spunem că sunt foarte rari Psalmii feminini, de regulă, credincioasele se roagă la Maica Domnului, exprimarea divină a tuturor ipostazelor feminităţii şi invocă demonstraţia supremă a rugăciunii prin versetul "precum în cer, aşa şi pe pământ".

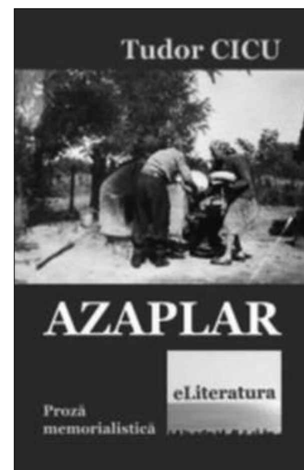
Iată cum se roagă poeta: *Doamne, miluieşte-mă/ azi şi pentru totdeauna pe mine/ femeia care nu pot să fiu/ decât o veşnică uşă între zidul ignoranţei/ şi cartea deschisă a memoriei colective (...) ofetă-mi, Doamne, o sărbătoare a iubirii! ("Pictorial").*

Poezia d.nei Liliana Ghiţă Boian se conturează mai pregnant specifică şi nuanţată cu cât apare într-un context saturat de sexualitate, când doar arta adevărată sau bunul simţ mai pot constitui o cenzură, în rest, nimic nu mai este interzis.

Sistemul interdicţiilor intervine în creaţia autoarei, dar poezia şi le formulează singură, nuanţat şi discret, într-un discurs de tip renascentist care ar caracteriza poezia lui Petrarca sau sonetele lui Shakespeare.

Între toate creaţiile acestui autor monotematic dedicat exclusiv dragostei, volumul "Vitraliile iubirii" rămâne reprezentativ şi definitoriu între toate celelalte cărţi publicate de autoare.

Erosul şi imaginarul poetic fac casă bună de la începuturile lumii, şi se armonizează într-o creaţie unică, meditativă sau nostalgică, spirituală sau vizionară, ca reacţie socială sau energie interioară.



Aurel Sibiceanu

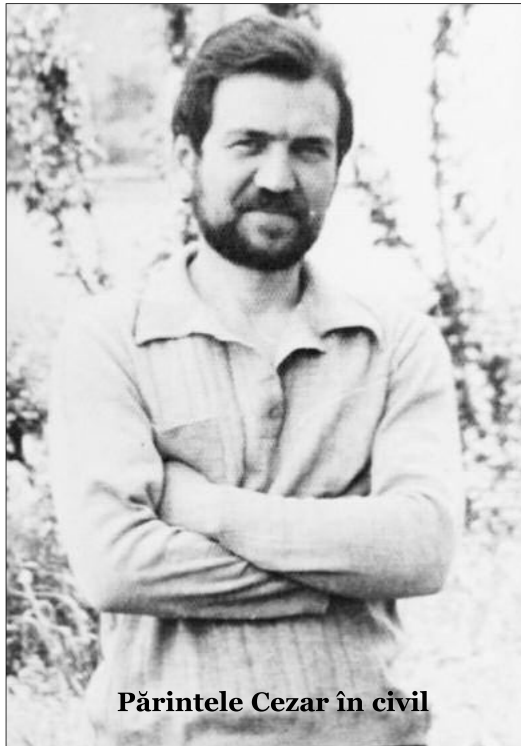


Glorioșii ani ai ratării

„În țara străină a păcatului”

La nici o lună după lectura colectivă din apartamentul Laurei Cara-Dima, Părintele Cezar m-a oprit, după o ședință de cenaclu, și m-a rugat, cu o delicatețe pe care nu și-a pierdut-o niciodată, să rup din timpul meu și să-i ascult poemele, așa cum le refăcuse între timp. Părintele venise la oraș cu o motoretă. Peste puțină vreme, din motive de prelungire a cenaclului în preajma unor sticle cu vin popesc, cu care ne dăruia, spre creștinească cinstire, a început să vină cu o bicicletă hazlie și așa avea să ajungă la oraș până când s-a retras definitiv din viața literară a Piteștilor. Am coborât agale pe Calea București și am zăbovit în Expo Parc. Pe drum mi-a povestit câte ceva din viața sa – avea 10 ani peste mine și, după cum aveam să aflu, trăise destul de intens. Făcuse armata la Botoșani. Milităria în sine nu-i lăsase amintiri prea plăcute, în schimb îl încântaseră locurile și bunătatea băștinașilor. Cu timpul, avea să-mi povestească scene din armată, undele erau de-a dreptul halucinante, altele erau dumnezeiești, puneau în lumină solidaritatea și grația fiilor de țărani, încă nealterați de utopia comunistă. După armată a lucrat în București și Pitești, a practicat meserii diverse: instalator, fochist, caloriferist, electrician, meserii parcă smulse din biografia marilor autori, români ori străini. În toată vremea asta nu l-a părăsit gândul de a-l urma pe tatăl său, preot ortodox, așa că termină seminarul teologic și în 1971 primește parohie în Târnăvioara - Copșa Mică. În 1974 reușește să se mute mai aproape de baștină – primește o parohie în Izvoru de Vede, unde a slujit 4 ani. In 1978 își vede visul cu ochii, acela de a ajunge preot în comuna Zmeura.

Cum ai mei îmi gândiseră o carieră de preot, nu am rezistat și l-am întrebat cum e să fii păstor de oameni? M-a privit, a zâmbit, apoi a căzut pe gânduri. După câteva minute de tăcere, timp în care am ajuns în parc, zice: „Știți, până să fac primele spovedanii nu mi-am închipuit că omul este o lighioană așa de complexă! Am crezut că numai în mine se îngemănează pustiul cu ceva frumusețe, mai mult furată din preajmă și din aproapele nostru umilit de lumea celor fără Dumnezeu... În oameni, nu în chiar toți, sunt mari pustiuri, tărcolite de vânturi uscate și de aspru crivăț. Ca preot, afli astea numai dacă duhovnicul din tine are măiestria de a-l face pe om să-și deschidă sufletul. Cel mai greu este să asculți spovedania bărbaților bătrâni, în special a acelora care au trăit ororile războiului și stalinismului. Bun, asculți ce îi bântuie pe bieții oameni, dar ce soluție le oferi, pentru ușurarea sufletelor lor? E simplu să-i spui unui veteran de război: „Tăicuță, mergi acasă, roagă-te, o să mă rog și eu și sufletul dumitale se va mai ușura, Dumnezeu să te binecuvânteze”. Nu merge, domnule poet, nu prea merge; în sinea lui, omul se întreabă de ce Dumnezeu îndură toate astea, de ce tocmai el a trebuit să nimerească într-un război iscat de alții...” Înțelegeam bine spusele părintelui Cezar, eu însumi ascultasem în copilărie și adolescență, nenumărate amintiri ale unor consăteni ce luptaseră în ultimul război mondial; câțiva vecini, mai în etate, luptaseră chiar în ambele războaie și sufletele lor încă nu-și găsiseră liniștea. Umblau aidoma umbrelor, pășteau vitele pe izlaz, ori prin păduri, cântau pe ascuns melodii triste, din frunză, ori din fluier. Unii își păcăleau mintea sorbind din litra cu țuică, pe care o duceau zilnic în traista cu merinde... Părintele își puncta mărturisirea cu un scrâșnet, când amintirile erau întunecate, cu o reverie greu de descris, când făcea vorbire despre întâmplări plăcute. „Și ce le spui, părinte, l-am întrebat, nitam-nisam, cum ieșiți la socoteală?” „Păi, zice, o vreme m-am mărginit la a le citi „Acatistul de pocăință pentru iertarea păcatelor”, pe care nici eu nu-l înțelegeam cum trebuie, în adâncimea lui. Cred că aveam un an de preoție când mi-am dat seama de neștiința mea în a înțelege preoția... Cineva mi-a adus la spovedanie o copilă, o femeie de aproape 40 de ani, era fără minte din naștere, nu putea vorbi, niciodată nu vorbise, mai era suferindă de ceva boli și părinții se temeau că moare... „Părinte, a zis mama fetei, mi-e că se prăpădește, vreau să o spovediți și să o împărtășiți, nu se știe când o ia Domnul...” „Dar, îi zic femeii, pe fata asta am văzut-o la sapă, prin sat se spune că e mută și nu tocmai întreagă la minte, cum să o spovedesc?” „Nu știu, părinte, dar aude și înțelege?” Am rămas cu tânăra femeie, am poftit-o să stea pe un scaun, aflat la intrarea în Altar, apoi m-am așezat și eu pe altul, în fața ei, și am întrebat-o, abătându-mă de la canoane: „Ce mai faci, măi, femeie?” Femeia, nici înaltă, dar nici scundă, cu chip clasic, rotunjor, de ardeleancă a podișurilor, dar trasă la față și slăbănogită de muncă, a lăsat ochii în jos, și-a adunat mâinile și așa a rămas. Am privit-o, încurcat, ce era să întreb un om care nu putea răspunde... Am continuat: „Pe tine te-a mângâiat cine?” A dat din cap, în semn de da. „Cine?” A ridicat capul, a privit icoanele și a întins mâna spre icoana Maicii Domnului cu Pruncul... Am dat din cap și am zis că e bine... Atunci s-a ridicat de pe scaun, a pornit spre ieșirea din biserică și mi-a făcut un semn vag, să o urmez... A mers în spatele bisericii, în cimitir și s-a oprit în fața unui



Părintele Cezar în civil

mormânt. În poza ovală, de pe cruce, era un bătrân, căruia ea îi semăna foarte mult, trecuse la Domnul în 1960, la vârsta de 80 de ani. „E bunicul tău?” am întrebat-o. A făcut semn din cap că da și i-au dat două lacrimi.... Atunci am înțeles câteva versete din „Acatistul de pocăință pentru iertarea păcatelor”, ele sună așa: „Iartă-mă Doamne, că darurile tale fără de preț, le-am risipit, iartă-mă Doamne, că în țara străină a fărădelegii să plec, am dorit; iartă-mă, Doamne, că talanții pe care mi i-ai dat, i-am îngropat.”

Am pornit spre intrarea în biserică, i-am spus să meargă acasă, că Maica Domnului o iubește. Pe mamă-sa am poftit-o în biserică, am rugat-o să stea pe scaun și am întrebat-o: „Femeie, aveți vreun animal de povară acasă?” „Avem, părinte, zice, avem un cal cu care ne mai facem treburile.” „Și aveți grijă de el?” „Tulai, Doamne, cum nu? E ca și copilul nostru, îi dăm și orz, îl mângâiem...” „Femeie, spovedania ta e gata, acum îți dau și canonul, și leacul pentru fata dumitale. Mergi acasă, dă-i să mănânce și cel puțin 7 zile n-o pune la muncă. Și, ca mamă ce îi ești, fă bine și mângâi-o și pe ea, că e copilul dumitale; au mângâiat-o doar răposatul ei bunic și Maica Domnului...” Femeia mi-a sărutat mâna, mi-a mulțumit, i-am dat binecuvântarea și a plecat.” Întâmplarea povestită de Părintele Cezar mi s-a părut neînchipuit de frumoasă și grăitoare despre firea întortocheată a omului, așa cum și acum mi se pare. Prietenul meu cel nou, părintele, a continuat: „Domnule poet, de la spovedania asta nu am mai avut liniște, mii de întrebări m-au încăierat și corpul mi-a fost cuprins de dureri nemaiștiute până atunci, practic nu era parte a corpului, în care să nu simt dureri. Netrebnicul de mine a început să cârtească împotriva Domnului, pe care încercam să-l slujesc fără prihană... Am început să pun la îndoială liberul arbitru, pe care Pronia ni l-a lăsat, nu puteam înțelege rostul acestui dar, mi se părea o justificare pentru puterea tot mai crescândă a Necuratului, am ajuns până acolo încât în sinea mea am zis că toate cele sfinte nu-s decât invenții, instrumente pentru a ține omul captiv în țarcurile celor puternici. O lună de zile am trăit cu întrebările nenumărate în cap și cu durerea generală în trup, o lună de zile m-am dus la biserică fără vlagă și har, de parcă aș fi fost un strungar care merge zi de zi la uzină, să câștige pâinea cea de toate zilele, obidă pentru care nu-ți trebuie har ceresc, ci doar un trup sănătos... Într-o noapte am avut un vis, se făcea că stăteam într-o ceață și la mine soseau câteva cuvinte din „Acatistul de pocăință pentru iertarea păcatelor”: „Ieși din țara străină a păcatului, ieși din țara străină a păcatului”, și tot așa, până m-am trezit în sudori... Peste câteva ceasuri a sosit un sătean, mi-a adus la cunoștință că fiul său ar vrea să fie cununat în duminica ce vine. Mi-a venit să-l mustru, să-i spun că nu așa se face treaba asta serioasă, că trebuia să vină cu viitoarea lui soață și să se mărturisească. Dar, cum eu însumi, preot, eram cu totul în pierzanie, am zis: „Bine, omule, așa să fie, rămâne cum ai stabilit...” După ce a plecat creștinul, am plecat și eu, am mers la duhovnicul meu, un preot cam la 60 de ani. Părintele ședea pe prispă, curățea un măr cu briceagul de altoit pomi...” Scena asta îmi era cunoscută, așa îl văzusem în copilărie pe străbunicul meu - ședea ori pe prispă, ori pe o treaptă a scării casei, cojea câte un măr, fie cu briceagul de altoit, fie cu cel pe care purtase la brâu în Primul Război Mondial. Străbunicul se prăpădise în 1962, la vârsta de 82 de ani. Aici l-am întrerupt pe Părintele Cezar, i-am zis: „Părinte, iertare, dar aveți o delicată stofă de prozator...” Părintele mi-a mulțumit pentru apreciere și a continuat: „Duhovnicul, căruia musai trebuia să mă mărturisesc, nu se cădea să cunun doi oameni în starea în care mă aflam, m-a privit și m-a îmbiat să stau pe un scaun țărănesc, cu trei picioare, și mi-a zis: „Cezare, Cezare, bag samă că umbli teleleu prin țări străine, dar bine pitulate în tine... Simt că ai așa, o răcoare, și în oase, și în suflet... ” Cum tăceam și îl priveam mirat, duhovnicul a continuat: „Mergi în pace și slujește-l pe Domnul. Și noi, preoții, suntem oameni, încercările, căderile și înălțările noastre sunt mai aprige... Înainte de a intra în casă, scoate o ciutură cu apă din puț, privește-te în oglinda ei și toarnă-ți-o în cap. Te vei simți mai bine și, ușor-ușor, îți vei intra în rosturile tale... Să vii la toamnă, să-ți dau niște puieți de prun... Mergi cu Domnul în pace și, dacă te mai chinuiește celălalt, toarnă-ți încă o ciutură cu apă pe cap, că apa e cântată de cuc și urlată de lup.” „Părinte, am zis, nu ar fi mai bine să pui toate astea pe hârtie și să le citești în cenaclu?” „Vezi, dumneata, domnule poet, pentru mine poezia este cămașa mea de sudoare a minții, în ea mor și înviez, cu ea vreau să-mi încerc norocul...”

Va urma

Înainte de a intra în casă, scoate o ciutură cu apă din puț, privește-te în oglinda ei și toarnă-ți-o în cap. Te vei simți mai bine și, ușor-ușor, îți vei intra în rosturile tale... Să vii la toamnă, să-ți dau niște puieți de prun... Mergi cu Domnul în pace și, dacă te mai chinuiește celălalt, toarnă-ți încă o ciutură cu apă pe cap, că apa e cântată de cuc și urlată de lup.”

O cuvenită îndreptare

În numărul din martie 2015, al revistei noastre, în care l-am evocat pe sculptorul argeșean Gheorghe Marcu, am scris următoarele, când am tratat vicisitudinile inerente ale vieții lui: „Liviu Luca, liderul de sindicat din SNP Petrom (...) i-a plătit, în numele lui Marcu, proprietarului de drept al locuinței o apreciabilă chirie, pe mai mulți ani.” Din păcate, lucrurile nu au stat așa, oferta d-lui Luca, despre care sculptorul mi-a vorbit, cu prilejul unei întâlniri la „Muzeul Literaturii Române, nu s-a concretizat în faptă. Această realitate (neconcretizarea ajutorului promis de L. Luca) mi-a fost comunicată de doamna Aurora Marcu Gal și, așa cum se cade, îmi cer iertare pentru informația eronată, dată publicității fără o verificare prealabilă, și trag nădejde că o voi dobândi.

AUREL SIBICEANU

litere

Florian Silișteanu



Tema distanței in lirica universală

- mic eseu despre lumină -

Prima distanţă pe care sufletul a cunoscut-o a fost atunci când Pilat s-a spălat pe mâini. Distanţa este aer, pâine şi pasăre. De aceea bine ar fi să lămurim lucrurile de la început. A fi măsurat înseamnă a fi neam cu veşnicia. Să lăsăm rudelor noastre gardul şi vedenia. Cum spuneam, prima distanţă a lumii a fost spălarea pe mâini a lui Pilat. Dacă nu s-ar fi întâmplat aşa, Iisus ar fi rămas şi astăzi necunoscut.

Ce este distanţa? Putem spune ...mărul muşcat. De aici şi setea. În lirica universală, care dă în fereastra limbii romane, prima distanţă a fost cea pe care Mihai Eminescu a numit-o în „La steaua". "La steaua care a răsărit, E o cale atât de lungă , că mii de ani i-au trebuit, luminii să ne-ajungă."

Omul este rotitor. Vom vedea în oglinda zilei că distanţa din poezia lui Eminescu, haină frumoasă, bine croită are totuşi doar înţelesul primar. Epoca modernă, civilizaţia avea să descopere mai târziu puterea exemplară a măsuratului, A DISTANŢEI, precisă, atât de precisă! Era clar că din punctul A şi pînă spre punctul B găseam loc paralelei. Nu acelaşi lucru, însă, în distanta lepădării de sine. Spălarea pe mâini a lui Pilat este de fapt clopotul lumii creştine. Iată că Dumnezeu avea să ne îmbrace frumos într-o uniformă simplă, atât de simplă, încât la reverul fiecăruia dintre noi a pus câte un psalm. Se dă startul unei curse pe viaţă şi pe moarte: încep să înflorească în conştiinţă atitudinea şi demnitatea. Azi aşa, mâine aşa distanţa s-a răspândit şi a creat, la rându-i, distanţe. De pildă: am putea spune că dintre toate distanţele lui Dumnezeu cea mai frumoasă este Femeia.

Distanta te aduce acasă. Nimic mai înalt decât gândul lui Dumnezeu de a ne-o înfăţişa pe Maica Domnului. Când umbra târziului iscodeşte prin oameni, nici o piatră nu mai rămâne neclintită. Păcatul! Păcatul este o alta distanţă la care se închină neputinţa. Această alergare de semne poate aduce dovezi. Fără să ne dăm seama am mai potrivit încă o distanţă: Dovada. Dovada este şi ea, până la urmă lăsată de spălarea pe mâini a lui Pilat. Dacă ar fi să-i putem măsura târziului o dimensiune, am trăi în lumi paralele. E ca şi când lumina din dumneata se dă cu capul de tavan. Te vede cum îţi întinzi spaima care te îmbracă.

Ce este distanţa? Însoţitorul de soartă al omului rotitor!

Auburn, CA - USA, 1 noiembrie, 2015
şi prezentat la icrnewyork nov 2015

eşarfa

vorbeşte cu mine un minut că nu mai ştiu cine sunt
lasă-i pe îngeri să ia liftul şi repede să urce în pod în podul câmpiei albastre unde au dat cu var peste macul distanţei - inodor incolor şi doar puţin aplecat în afară
crede şi nu căuta printre crini ci doar scutură printre stele până dai de calea lactee

ţine-mă din scurt şi lasă un bilet fiului tău cum că din rodii mă trag din gutui altoite sub care stau să dea în pârg zilele toate

deschide târziului o altă fereastră şi lasă duşumeaua lui Dumnezeu să o spele ca să vadă că din genunchii noştri nu sânge curge ci doar un vârtej liliachiu mirositor a taină din dragoste

lasă-l pe Domnul să intre în grădina aceasta printre trandafiri să se aşeze la masa cea mai micuţă
aceea din fier forjat din care încă mai răzbat potcoavele mânjilor Galileei

vezi tu femeie
sunt singurul bărbat din zăpada căruia fabrica de textile din sat a făcut o eşarfă

Bucureşti 4 Julie 2017

zugravul

azi m-am gândit să-i zugrăvesc lui Dumnezeu, pereţii
se întreceau să dea cu var poeţii
şi se făcea că pe tavan era pictată umbra mea
mi se păruse doar, în locul meu, trăise - altcineva!

vopsea era, albastră, ceva nemaivăzut, era atât de colorată
dar cerul nu putusem să-l acopăr niciodată
şi mai era acolo parcă şi o culoare galbenă spre roşu
vopseam cu ea doar stelele când nu cânta cocoşu*

lucram în schimburi zi şi noapte eram neobosit
doar eu şi celălalt....zugravul meu de înger în care m-am trezit
aşa, pe când visam că mama chiar şi ea
amestеca tăcând culorile din moartea mea
azi numai păsări ieri numai umbra unor vieţi
venise frigul vopseaua nu se mai lăsa muşcată de pereţi
se pregătea să vină Dumnezeu acasă
şi noi zugravii eram în pauză la masă

la început când mă gândeam să îi vopsesc lui Dumnezeu pereţii
eu nu ştiam că-n ei sunt îngopaţi poeţii
numai atunci l-am auzit pe unul dintre ei plângând
am observat cum curge sânge din cuvânt
de nu ştiaţi, poeţii plâng doar primăvara
numai atunci când cineva le umple călimara
cu zambile cu ghiocei cu păsărele mici
şi nici să le lipească aripi nu poate nimeni cu lipici

de vreţi să vină un zugrav la dumneavoastră acasă
tocmiţi întâi cu Dumnezeu căci numai El ne lasă
apoi, plecaţi la câmp
mergeţi cu bine
nici-o vopsea din lume nu vă vine!

azi m-am gândit să-i zugrăvesc lui Dumnezeu pereţii
se întreceau să dea cu var poeţii
şi se făcea că pe tavan era pictată umbra mea
mi se păruse doar, în locul meu, murise altcineva!

iarna mâinilor noastre

foaie verde des uscată pe tine cine te-mbată
când ţi-e iarna mâinilor muşcătură câinilor
când la pom se dă securea unde ţi-e soră pădurea

foaie verde depărtând am la inimă de gând
să îi pun zăbrele multe şi doar lacăte-ncuiate
foaie verde de cuţit am tăiat din asfinţit
s-aprind maicii răsărit

mă uit lung spre poarta nopţii poate vine cineva
poate se deschide cerul să am iată steaua mea
dar cerul nu se deschide şi măicuţa mea nu vine
să îi duc prosoape noi şi scrisoare de la noi
şi cerul nu se deschide ...numai lacrima închide

foaie verde des uscată stă un înger pe la poartă
stă şi-aşteaptă o zăpadă cum n-a fost prin rai să cadă

27 octombrie 2014,
Folsom - California - USA

închisoarea poeţilor

cu drag, anei

există o închisoare a poeţilor din care nimeni niciodată n-a scăpat
există printre păsări una măcar că niciodată n-a zburat
există printre îngeri unul măcar odată ne-nchinat
există printre oameni şi oameni fericiţi există sigur bucurie şi printre necăjiţi

există printre stele şi stele căzătoare există printre ele aer care doare
există patru anotimpuri pe pământ la ce folos de nu e pace pe pământ
există printre ape setea care ne-a născut există sete care n-a băut
există printre toate câte sunt ce nu se poate scrie în cuvânt

există lacrimă şi dor de mama mea există tatălui ce l-am avut cândva
există zi dar noaptea e tot zi atunci când nu e noapte -n fiecare zi
există umbra care se arată mereu -mereu pe drum într-o oglindă spartă
există -ntotdeauna depărtare mereu când celălalt din tine moare

există rău şi bine există cald şi rece întotdeauna gata cineva să plece
există -atât de multă ură şi blestem încât va da pe din-afară besna din infern
există prietenie dar niciodată pân-la capăt o tot încuie neputinţa cu un lacăt

există mai mereu o cheie pierdută distanţa cu gura ei cusută

există o închisoare a poeţilor din care numai unul a scăpat

sunt eu....
sunt eu

sunt euuuuuuu

un înger
dintre oameni
...lepădat

27 octombrie 2015
sacramento - usa

foaie verde
des uscată
pe tine cine
te-mbată

când ţi-e
iarna
mâinilor
muşcătură
câinilor

când la pom
se dă securea
unde ţi-e soră
pădurea

Alexandru Jurcan

Churchill şi galopul istoriei

Filmul *Darkest Hour/Ziua decisivă* (2017) de Joe Wright se axează pe viaţa lui Churchill (1874-1965), singurul prim-ministru britanic laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1953). Scriitor, istoric, ofiţer, el avertiza parlamentul chiar în 1930 de pericolul nazist. După demisia lui Neville Chamberlain – în 1940 – Churchill devine prim-ministru. A condus Marea Britanie până la victoria împotriva Germaniei Naziste şi ţinea discursuri radiofonice înflăcărate despre război. Nu voia să cedeze, să facă vreun pact cu Hitler. Dorea „victorie în ciuda a orice", chiar dacă uneori primea „o palmă regală în fund"(de la George VI). Churchill a acceptat funcţia pentru că „nava începea să se scufunde". „Eşti puternic, pentru că eşti imperfect!" – îi spunea soţia. Pare despotic, dar e vreme de război. Ştie că e nedorit, dar nu vrea negocieri, adică „de ce să fie curtaţi despoţii?" – el refuză realitatea cu o încăpăţânare utopică, cu o ură viscerală faţă de Hitler : „acel caporal, zugrav, măcelar, monstru".

Un scenariu elaborat, credibil, un film trepidant, ca un galop al istoriei dezlănţuite, dar şi o demitizare necesară, surprinzătoare. Churchill priveşte peste ochelari, îşi tortureazǎ dactilografa cu fraze rapide, „are o sută de idei pe zi, doar patru sunt bune", bea mereu whiskey, scotch, porto, şampanie, pare haotic, dar e eficient, cu un ritm de muncă halucinant, cu un mers adesea imprecis, ori în halat, ori cu papillon, cu sarcasm, umor, tandreţe, ură, violenţă, duşmănie, sfătuit de rege să consulte oamenii simpli, să spună „adevărul necosmetizat".

Merge în metrou să vadă starea de spirit a oamenilor şi înţelege clar că nimeni nu vrea negocieri – *never!!* – iar atunci Churchill , convins că are sprijinul regelui la orice oră, ţine un discurs cu „nu ne vom preda niciodată".

Gary Oldman uimeşte în rolul lui Churchill (a primit recent Globul de Aur; cu siguranţă merită şi Oscarul!). Prestaţia actorului e dincolo de orice magie sau dedublare. Cameleonic, dur, cinic, bun orator, clovn, inegal în comportament – iată o paletă strunită magistral de Oldman. Ai senzaţia ciudată că e însuşi Churchill resuscitat.

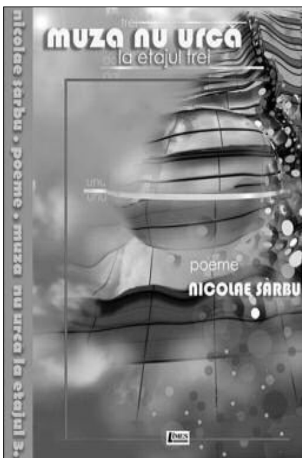
Poate că n-ar trebui să umbresc în final figura lui Churchill, dar istoria e necruţătoare şi a înregistrat acordul de procentaj, adică acel „document obraznic", referitor la înţelegerea dintre Stalin şi Churchill privind împărţirea Europei în sfere de influenţă. România a trecut aproape sută la sută sub influenţa Uniunii Sovietice, aşa cum a notat pe un şerveţel Winston Churchill.

Remus Valeriu GIORGIONI



NICOLAE SÂRBU, aprinzătorul de ruguri (Poetul-Nenoroc...) *

Conform aserţiunii eminesciene „logodnică de-a pururi, soţie niciodată”, la Nicolae Sârbu nu se ştie niciodată dacă Muza e doar iubită (amantă) sau soţie-logodnică. (Ba, suntem înclinaţi să credem că, după moda vremii, e doar concubină veselă: între cei doi se consumă o dragoste platonică materializată sporadic într-o „relaţie”, căsătorie consensuală...



După modelul „Poetului Nepereche”, într-o profesiune de credinţă, poetul nostru se autocalifică drept **poet nenoroc**. Este – cum bine remarcau exegeţii - o manifestare a sentimentalismului său frustrat, dorinţa de recuperare şi recunoaştere pe ultima sută, fireşti cu toatele (- până la o limită... Din aceeaşi categorie lamentativ-ludică şi auto-ironică face parte şi ideea volumului *N-am operă*... „Să fiţi oare unul din tinerii care fluieră cu orgolioasă ironie pe sub ferestrele redacţiilor?”..., îmi scria prin anii optzeci ai secolului trecut Ion Gheorghe. La fel Nicolae Sârbu flutură pe sub nasul sceptic al criticii literare vraful de cărţi pe care le-a scris după revenirea sa la poezie: ce credeţi, am sau n-am operă?!)

Iar aparteneţa echinoxistă a poetului – tot atât de tare re-clamată de autor, pe cât respinsă de cârcotaşi – este probabil numai un şir de iluzii, din moment ce, după o implicare din tot sufletul, dar de scurtă durată, poetul se îndreaptă spre alte zări; alte, divergente, direcţii. Spre o profesie jurnalieră – iar mai apoi, după (cei) treizeci de ani canonici şi necesari, către un ***ludic îndurerat*** (i-am spunse noi), de nuanţă postmodernistă. Dar din atmosfera revistei „Echinox”, serie inaugurală, i-au rămas în suflet poetului pierdut în „provinciile cerului” o bucăţică de firmament clujean şi ceva din aerul sideral-enigmatic al Umbriei lui Adrian Popescu, cea care veghea(ză) din... umbră.

Viaţa de toate zilele – viaţa „de hârtie”; Raftul cu Metanoia

Din nefericire noi poeţii (cu toţii!) preferăm unei vieţi *normale*, trăită din plin, acest surogat, universul paralel al Poeziei, care pe cei mai mulţi ne scoate din minţi (Pe câţi nu i-a împins la disperare şi sinucidere?... Aşa şi disputa şăgalnică a poetului nostru cu Muza: este în sine generatoare de muzici sublime şi de digresiuni diegetice). Poezia care ni-l relevă pe N.S. drept aprinzător de ruguri se intitulează cochet – fiindcă poetul deţine ştiinţa titlurilor – *Pe-afara înlăuntrului*. Levitând *debusolat* pe deasupra gropilor din asfalt, cât şi a celor „din grai”, „aducătorul anunţat de catastrofe proaspete”, Poetul, deambulează în palmă cu ***oul fierbinte*** – un ou dogmatic din care-şi iau zborul subit *corbul şi porumbelul, cârtiţa şi mielul*...; iar în cele din urmă chiar rugul pe care urmează să ardă poetul. Este o frumoasă profesie de credinţă, în care actantul îşi exprimă deruta existenţială: „pe care drum să apuci/ unde l-ai putea găsi/ în mulţimea de cuvinte-prunci/ pe cel gata de jertfă”(?).

În aceeaşi categorie se înscriu poemul luat de noi ca moto, cât şi cel de la pagina 100, *Pe raftul cu metanoia*, în care poetul-virtuoz ne face o demonstraţie de felul cum ştie el să jongleze cu conceptele: cu mitologia şi metafizica: „Aşteptam cu toţii ca poetul/ sau profetul să facă ceva nemaivăzut...” (Remarcând semnul de egalitate pus între poet şi profet, preferăm cele trei puncte de suspensie şi nu divulgăm ce face de fapt poetul!) Vânat de „poliţia secretă a păpădiilor” – similară armatei de vrăbii din stolul poetic al lui V. Diaconu – , poetul, „paiaţa de pierde-viaţă/ un fluieră vânt prin cuvânt”, vinde poezie vie, asumată, trăită pe propria piele: „Şi ce ruşine mi se face,/ Doamne, la gândul acesta/ cum aş fi surprins.../ ... vânzând sânge în flacoane cristal/ de lavandă franţuzească.”

Critica vigilentă, prezentă la datorie, a remarcat proliferarea aiuritoare a „salvelor de imagini” la care poetul ohăbeanţ supune poezia română (şi cititorul aşişderi), cât şi dezmăţul – eu i-aş spune destrăbălarea! – de imagini. Spontan şi original, poetul preferă să şocheze prin aceste procedee stilistice auto-asumate, decât să fie un cuminţel producător de texte... inspirate. Desigur, un poet original nu poate să se afirme decât ca spărgător de canoane, serii clasicizate, uzând de un spirit iconoclast (aşezând „Ruj pe icoane”, cum face altcineva, profitând de faptul că nu e poet, ci poetesă tânără). Dar dacă în multe privinţe: aspectul social-politic, băile de mulţime şi cotidian, Ionel Bota are dreptate să vadă în N.S. un *Poet fără mască*, la fel de valabilă este, credem, şi aserţiunea noastră: Nicolae Sârbu îşi drapează frustrările hipersensibilităţii, ale nerecunoaşterii cu o mască pur teatrală: mimează, bravează – dar în acelaşi timp exaltă trăirea şi autenticismul. Ascuns sub măştile „durităţii” îşi protejează intimitatea şi durerile sufletului.

Poetul, păzitor al focului sacru. Uzinele (dez)iluziei

Tot mai mulţi deploră decăderea Reşiţei industriale – „Cetatea de Foc” a lui Mihai Davidoglu – dar uită că, în acelaşi timp, cetatea ***de fum*** a fost dintotdeaua (iar acum a rămas *doar*) „Oraşul cu Poeţi”. Cum adoratorii lui Zoroastru în antichitatea persană vegheau la menţinerea focului sacru pe altarul din templu – Focul văzut ca zeu – aşa în toate timpurile Poetul veghează la altarul Poeziei. (Dar oare aceasta nu ne aseamănă cu idolatrii din vechime? – Frumuseţea gestului artistic poate să răscumpere în faţa Dumnezeirii reale gestul sacrileg? Poetul damnat, iconoclast - şi altele asemenea - , care merg până la un satanism asumat, nu sună cumva a curat păgânism, idolatrie modernă?!... Dar să revenim la oile noastre: dacă am intrat în joc, iată-ne dansând vesel şi noi pe sârma conceptelor.)

Ironist tandru-şi-sufletist, în volumul decorat cu titlu de nobleţe medievală (*Eu, Nicolae de Ohaba* – titlul cărţii – sună cumva similar cu „Io, Mircea Voievod”), poetul nostru îşi clamează lamentul, nostalgia unei copilării *universale*; „fir de iarbă” din satul natal, pe câmpurile căruia încă mai paşte fantoma Bălei, „fabrica de lapte” galactic a familiei, pe care studentul Nae o adăpa subversiv în grajdurile colectivei.

... Fantezist ironic, „fluturând batista avangardistă” – cum, atât de frumos zice A.D. Rachieru - tot ce atinge poetul se transformă în aurul poeziei. Autoclaustrat în peştera sa platonică de la Etajul Trei – „cuibarul de catastrofe”, aflat cumva în vecinătatea *subteranei* dostoievskiene - , poetul aşteaptă zilnic vizita Muzei. Dar ea, „zeiţa vie”, de obicei întârzie! Degeaba a invocat el toţi zeii Olimpului, făcând din arealul acela un „iatac al lui Zeus”, Olimp *în travesti*. La un moment dat se lasă *călcat* de Muza hoaţă sau cleptomană, care însă, iată, se dovedeşte până la urmă – după vorba lui Caragiale – admirabilă şi sublimă... „După ce-ţi răpeşte sufletul în joacă”, după ce „cândva demult/ îmi furase şi numele”, Muza... ia-o de unde nu-i: „Nicio urmă de Muză”!...

Fantoma Muzei – sau ficţiunea ei; himenul Himerei

E interesant de urmărit în volumul de 240 de pagini al lui N. Sârbu (adevărată monografie a Muzei!) evoluţia ascendentă a unui motiv literar, motiv poetic esenţial. Muza este „aburul cu gheare” care „zgârie rugăciunea” poetului, ajunsă – ca un poliţist turmentat – prea târziu la locul *dezastrului*: „Nu crezi că vei ajunge/ prea târziu, o, Muză...” Ca în minunatul volum al lui Dan Verona, *Daţi ordin să înflorească magnolia*, autorităţile locale se fac vinovate şi ele de intruziune în viaţa poetului încercat de muze şi muzici: „Aşa cum o ficţiune eşti tu,/ să vii în spaţiul tău de drept/ într-un superb degrade/ şi primarul în refuz categoric/ să-i facă buletin la trei/ distinsei şi pretinsei Caliopi (*Primarul poate să refuze Muza*). Suferind de durere de dinţi, muză cu miză, Muza Poetului poartă un arsenal de peruci – şi nu pălării, cum s-ar cuveni unei adevărate Doamne – cum Poetul, un arsenal de iluzii.

Conform aserţiunii eminesciene „logodnică de-a pururi, soţie niciodată”, la Nicolae Sârbu nu se ştie niciodată dacă Muza e doar iubită (amantă) sau soţie-logodnică. (Ba, suntem înclinaţi să credem că, după moda vremii, e doar concubină veselă: între cei doi se consumă o dragoste platonică materializată sporadic într-o „relaţie”, căsătorie consensuală... Dar, colac peste pupăză, avem genul acela de pasiune care creează (inter)dependenţă!)

Muza pare mai degrabă un trup de aer, abur cu gheare, precum Frumoasa fără corp – spre-a rămâne în arealul poeziei eminesciene. Ea hălăduieşte prin lume incognito, *Fără permis de existenţă*: „Şi Muza tot nu vrea să vină/ să cânte mânia ce mă cuprinde...” În plus, *matracuca* atrage în lumea sa inexistentă, himerică şi homerică pe bărbatul serios („bărbat ţeapăn şi zâmbit”) – persoana Poetului: „Mai târziu, călător buimac/ te voi însoţi spre niciunde/... /pe trepte unde paşii pierduţi/ tocmai scriu cronica nimicului.” Iar până la urmă, atras în capcană, poetul e cel „pedepsit de zodii/ pentru trecerea prin viaţă/ paiaţă fără permis/ de existenţă şi nonexistenţă.” (Cum s-ar zice: Muza noastră, ca o maşteră ursitoare, ne fură atât viaţa, cât şi moartea... Dar ne lasă cumva – sau ne-o confiscă, chiar şi posteritatea?!... Mântuirea sufletului, pe care ni l-am vândut ei, ca unui Mefisto feminin?)

După ce o vreme – legănat pe valurile himerei - se autoiluzionase în privinţa vieţii şi poeziei, poetul se trezeşte la cruda realitate cotidiană: „Azi în amalgam ca de comoţie/ pică în frază frunze şi sfinţi/ când genunchii dau să prindă/ rădăcini amare-n rugăciunea/ dintr-un altar de bube dulci”. Hormonii himerei, activi altădată, se transformă în hoit inutil: „du hoitul de-aici/ poate la blocul operator/ mă-ndeamnă însăşi himera” (*Într-un altar de bube dulci*). O dispută accerbă între Poet şi Muza lui – una din cele mai! – se petrece în poemul de la predestinata pagină 77, *Supărarea de la nedeşteptare*: „Dar tu nu eşti Ulysse,/ n-ai faţă şi maniere,/... şi vai, parşivule,/ cum mă amăgeai aseară...” Urcată în patul poetului, pe perna mirosind a *ea* („a peşte”); împroprietărită cu pijamaua împricinatului boem, cea „necălcată de o mie de ani”, acea creatură extraterestră – muza-sirenă, dar şi mâţă-sirenă! – îşi face de cap în spelunca artistică, cea care putea foarte bine fi o tradiţională mansardă: „O, tagma voastră de poeţi/ cu luna între dinţi/ şi mâna strânsă pe mistere...”

Câte ceva despre prietenie: floare rară – prietenie literară!

E destul de întristător obiceiul, împământenit la noi, ca la o lansare – dar şi după – să vedem la un autor numai cele bune (de s-ar putea, geniale!). Există în ţărişoara noastră literară o seamă de poeţi de substanţă, cu trăiri magistrale, dar aproape lipsiţi de

cronici

talent, când se ştie că talentul tocmai acesta e: harul de a transfigura *artistic* ce ai trăit şi simţit tu în viaţă. Unde vreau să ajung cu aceasta?... La faptul că autorul nostru, poet magistral, important „nu doar la scară zonală” (ADR), nume mare şi reprezentativ al postmodernismului bănăţean are, ca tot omul/ poetul (că şi poetul e tot ca omul – aluzie, pentru cunoscători la sintagma năistă „că poetul nu-i ca omul”) are aşadar şi unele... caracteristici! Eu, unul, nu-l condamn prea tare pe marele Alex (Ştefănescu), cel care zisese că N. Sârbu e un poet talentat, dar care-şi *abuzează* talentul. Şi o spun în calitate de prieten declarat.

Când cineva – tot ADR – zice despre N.S. că e un poet incomod, s-ar putea ca această trăsătură de caracter să se întoarcă împotriva lui, poetului... Şi, că respinge ***dulcegăriile lirice***, e tot atât de adevărat. Dar, ia să ne oprim noi puţin – dacă tot veni vorba – şi stând strâmb să judecăm drept: cu ce au păcătuit oare metaforele, figurile de stil, de le repudiam astăzi în aşa (mare) măsură, când ele constituie însăşi esenţa lirismului?... (E drept, poezia marca N.S. nu duce lipsă de metafore, dar acestea sunt concepute oarecum *în băşcău*!) De asemenea, când se spune despre Nae Sârbu că face uz - şi abuz – de cuvinte şi jocuri de cuvinte, ar trebui să se ştie că el este în egală măsură poet de idei cât şi de limbaj, fiindcă e filolog - de, „deformaţie profesională”. Îi place joaca-şi-jocul de cuvinte, care sunt considerate facile, dar trebuie să ţinem seamă că poetul nostru nu e un simplu **calamburgiu**, ci chiar ***surugiu***, unul de vocaţie, care „s-a băgat surugiu la cuvinte”. (E drept că este, trebuie s-o recunoaştem, chiar un surugiu-calamburgiu-cusurgiu! La el – dar ce, la noi nu? – societatea românească de astăzi are numai cusururi. Iar pentru ochii roşii de plâns ai Muzei – dar şi pentru nasul ei inflamat – Poetul foloseşte numita, splendida... rimata batistă avangardistă, care poate va deveni într-o zi bună titlul unui viitor poem boem!)

În răspăr cumva cu poetul *de* „bube, mucigaiuri şi noroi”, autorul reşiţean scrie pe *bube dulci, cicatrici* poeme „în sânge”/însângerate. Rana din pieptul poetului e mereu deschisă şi „alinată” cu o compresă de sare: ea „roade lanţul” ca un câine rău! Cum s-a mai spus, autorul e mare amator de titluri cu skepsis – unele chiar fistichii. Iar aici am putea cita toate paginile de cuprins, dar hai să spicuim, spre deliciul cititorului, câteva: *Cu limba scoasă la istorie, Scalpul unei legende, La pescuit de rime în chiuvetă, Parterul marginii de plai* etc.-etc... Dacă un poet optzecist a decretat *Să aruncăm în aer tristeţea* – titlu de volum – poetul nostru e ferm hotărât *să decapiteze singurătatea*! Iar dacă i se reproşează mereu ***nelimpezirea***, noi zicem că poetul a ales-o deliberat ca modalitate lirică şi po*ie*tică. (În schimb, într-un poem lăudat de noi aici, poetul rimează bumb cu plumb şi porumb... Să fie şi acesta un procedeu artistic ales deliberat?)

... Iar dacă tot începurăm să-l „beştelim” - nu altfel decât prieteneşte -, ia hai să-i mai găsim câteva bube în cap – că are destule, dulci sau nedulci! Uneori poezia sa, din digresivă şi diegetică prin excelenţă (locvace: se zbenguie-n pagină în legea ei), devine discursivă, gureşă, guralivă. Iar alteori, ca în exemplul citat, rima pare forţată. Cele mai multe poeme sunt bombe. Dar există câte unul care pare o conservă ascunsă, un recipient sigilat: păcat de un titlu *atât de* superb, *Adâncimea parfumului*. Iată citatul: „din cruciada fără număr/ dat afară, avortat inodor/ din translucide, răsuflate cutii/ de conservă...” Chiar finalul, închegat ca de obicei (N.S. are şi ştiinţa finalurilor atent şi pregnant conclusive), pare aici cam forţat: „... vulturul,/ tocmai ocupat cu degustarea/ propriului pateu de ficat.” Vreun fan, sau poetul însuşi va zice că exegetul n-a fost în formă, şi-a dat în petec... Dar cine ne garantează nouă că, în aceat veac grăbit şi... electrocutat (electronic, *inteligent artificializat*) va mai găsi cineva timp, va mai avea răbdarea să se aplece adânc asupra însăilărilor noastre sublime?! Că, trebuie s-o recunoască el însuşi, are momente când încearcă zdravăn răbdarea inter... lectorului.

Mai toate piesele din acest volum sunt „mituri reziduale”, bine muiate în sos de mitologie. Muzele, Platon, Palmeyra, Argos, Ulysse şi mulţi alţi mitici actanţi se află la ei acasă în *peştera/subterana* de la – de-acum celebrul – Etaj Trei al unui bloc reşiţean. Nicolae Sârbu nu se joacă, pur şi simplu, cu vorbele („Hai să ne jucăm şi noi un pic de-a Olimpul...”), poezia sa are o reală propensiune mitică. Dar să rămânem la poemul din care-am citat, intitulat *Apetenţă mitică*: în numitul areal poetic al Muzei-de-la-etajul-trei, chiar şi gândacii de bucătărie se... fac vinovaţi de „o vie, infernală apetenţă mitică”. Şi lirică, tot la fel!

* *Nicolae Sârbu, Muza nu urcă la etajul trei, O sută şi de erezii, Limes, 2017, Prefaţă de Adrian Dinu Rachieru*

Ana Dobre



Un erou fără glorie în diluviile istoriei

Geo Naum a reluat într-o nouă ediţie, revăzută şi adăugită, nuvela cu subiect de roman *Năzărirea lui Haralamb*, pe care, în 2012, o publicase într-un volum alături de alte două proze scurte: *Întoarcerea lui Alex*, pe care ulterior o va topi în romanul *Enigmatica Matilda*, şi *Reginuţa bălţii*. Hotărând să o publice într-un volum de sine stătător, păstrând titlul iniţial, opera îşi dobândeşte independenţa şi autonomia, oferindu-se cititorului în deplina sa articulare ca roman, ca operă de sine stătătoare, urmărind destinul personajului în confruntarea lui cu teroarea istoriei, înainte de 1945 şi după această dată.

Într-un *Argument*, scriitorul îşi motivează revenirea asupra operei prin complexitatea personajului şi a problematicii – revolta anticomunistă a ţăranilor din Cudalbi, sat mare din judeţul Galaţi, din 11 ianuarie 1958. Într-o nuvelă care, prin tehnica basoreliefului, pune în evidenţă evoluţia unui personaj prin concursul altor personaje-satelit, complexitatea epică este relativă. Focalizarea este alta într-un roman. Într-o construcţie romanescă, personajul – apariţie problematică introdusă într-un conflict, are şansa unor determinări epice multiple. Cu intuiţie şi fler artistic, Geo Naum a înţeles aceasta şi a dat personajului său nu atât o nouă viaţă, cât o nouă situare contextuală.

Între cele două ediţii, aflate la o distanţă de cinci ani, deosebirile sunt mai mult de natură stilistică. Scriitorul adaugă un capitol nou, capitolul 21, *Întoarcerea*, rezultat din scindarea *Epilogului*. Deşi par mici, aceste modificări pun, totuşi, romanul într-o nouă perspectivă. Judecat din perspectiva sfârşitului, atunci când viaţa se converteşte în destin, Haralamb Miron, personajul principal, apare drept omul fără destin, omul pe care istoria tulbure l-a privat de marele destin pentru care fusese menit iniţial. Acest mare destin pentru care se naşte copilul este sugerat prin relaţia mitică, relevantă cu Sf. Haralambie.

În străfulgerarea pe care o avusese în 1942, *năzărirea* lui a fost, de fapt, o viziune asupra istoriei, o proiecţie în viitor, dar personajul nu a ştiut să administreze această proiecţie. El, omul simplu, care visa o viaţă mai bună, el individul banal, eminamente profan nu a fost la înălţimea destinului promis de ursite. *A văzut*, dar nu a înţeles. A rămas, oarecum, la suprafaţa lucrurilor, ca o frunză pe marele fluviu al istoriei, neştiind să fructifice esenţa de dincolo de aparenţă.

N-aş vedea în Haralamb Miron un *om sucit*, de felul acelui Cănuţă, om sucit al lui I.L.Caragiale. Personajul caragialian este un inadaptat, un om care nu se potriveşte lumii în care trăieşte, un om fără ideal, un fel de *om de prisos* din tipologia realismului rus. În structura lui Haralamb Miron se amestecă, însă, alte dimensiuni. El are structura unui revoltat, nu este un pasiv, nu acceptă datul fără reacţie. Nu este, deci, un fatalist. Dar, nu reuşeşte să dea un sens revoltei sale.

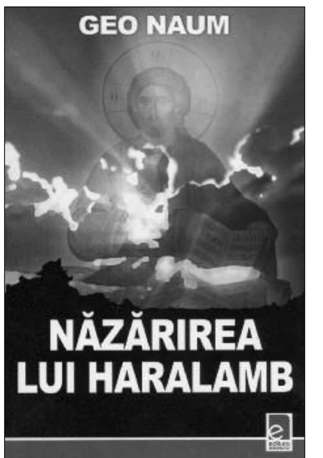
Caragiale releva absurdul existenţei, prin confruntarea personajului cu sine însuşi şi cu ceilalţi. Geo Naum pune personajul în relaţie directă cu *teroarea istoriei*, al cărei absurd diferă esenţial de simpla nepotrivire cu semenii. De aceea, el nu-şi găseşte locul nici în lumea democraţiei burgheze, nici în cea a democraţiei populare construite de comunişti. Haralamb este un intuitiv. Simte nedreptatea, i se împotriveşte, dar rămâne la nivelul individului banal, singuratic. Nu are stofă de lider, nu reuşeşte să împărtăşească această revoltă cu alţii, să-i atragă alături de el într-o luptă cu un ţel comun. E un fel de autist social *avant la lettre*. El trăieşte într-o lume doar a lui, fără canale de comunicare cu ceilalţi. Este aceasta vina lui tragică, *hybris-ul* lui. Haralamb Miron şi-a ratat destinul. Istoria l-a condamnat să ducă viaţa derizorie, banală, anonimă a milioane de oameni. Ar fi putut printr-o/într-o altă *năzărire* a istoriei să fie un erou, înfruntând talazurile timpului pentru a fi onorat asemenea unui erou.

Geo Naum pune personajul în relaţie directă cu teroarea istoriei, al cărei absurd diferă esenţial de simpla nepotrivire cu semenii. De aceea, el nu-şi găseşte locul nici în lumea democraţiei burgheze, nici în cea a democraţiei populare construite de comunişti.

Destinul l-a trădat pe Haralamb sau el şi-a trădat destinul? Aceasta rămâne întrebarea fundamentală a romanului în această nouă formulă epică, restructurantă. În această ambiguitate se află măreţia şi decăderea lui Haralamb Miron, omul care a fost menit unui mare destin pe care l-a ratat sau pe care destinul l-a trădat. Teroarea istoriei l-a transformat într-o jucărie a sorţii.

Ceea ce este tulburător este faptul că personajul are intuiţia acestei tragedii. La final, când se întoarce din închisoare împreună cu Anghelie, el trăieşte în plan real propria *năzărire*, care-i revelase cu ani în urmă faţa istoriei necunoscute. Şi, văzând că Vasile Roaită, tânărul care murise în timpul grevei din 1933, are o stradă a lui, fiind recunoscut ca un erou, el are, brusc, o altă revelaţie: moartea este, uneori, de preferat vieţii. Moartea, crede el, i-ar fi dat nimbul unui erou şi şansa unui destin măreţ. Viaţa l-a condamnat la subdestin, transfromându-l într-o victimă a terorii istoriei. Haralamb Miron nu este un inadaptat. El este prototipul eroului modern ce surprinde ipostaza omului ca *zeitate înlănţuită de circumstanţe*.

Nici moartea care îl ajunge din urmă nu mai este un eveniment. Marea trecere se petrece în totala impasibilitate a lumii, a familiei, a istoriei. Singurătatea lui pare totală, e o singurătate tragică. În dimensiunea tragicului, evoluţia acestui personaj lasă, totuşi, o dâră de lumină, tocmai prin statutul de *zeitate înlănţuită de circumstanţe*. Solidaritatea nu ezistă. Omul este singur în destinul lui, în absenţa determinărilor spirituale.



Mărturisesc că am citit cu egal interes acest roman, căci el îmi evocă lumea din care eu însămi vin, Cudalbiul fiind foarte aproape de locul unde m-am născut şi am copilărit. Iar această lume, cu oamenii ei demni şi aprigi, harnici şi însetaţi de dreptate, moştenind în linie morală, fondul de spiritualitate a înaintaşilor, este lumea care m-a format, care mi-a dăruit valorile ei în care continui să cred şi astăzi.

Publicat independent, romanul *Năzărirea lui Haralamb* şi-a căpătat locul lui între celelalte creaţii ale lui Geo Naum, atestându-i calităţile de scriitor, relevate deja în *Enigmatica Matilda* şi *Vera*.

cronici

Mariana Şenilă-Vasiliu



Paradisul pierdut (IV)

De la Zlatna la Câmpeni, drumul nu-i un simplu drum, pe el se merge în sens invers… înspre trecut, pe urmele istoriei. Altminteri modeste, aşezările din Apuseni sunt tot atâtea etape temporale ale evenimentelor de odinioară. Sub pojghiţa de iarbă ce-l acoperă, pământul păstrează încă urmele opincilor moţilor lui Horea, Cloşca, Crişan, Avram Iancu şi ale soţilor lor de credinţă şi luptă. Păşind, nici nu ştii peste ale cărui oseminte calci şi nici al cui e sângele amestecat cu ţărână din care răsar florile mărunte şi umile ale pajiştilor de munte. Liniştea de care sunt învăluiţi munţii este părelnică. În momentele cruciale ale istoriei, ea a fost sfâşiată de îndemnurile strigate la luptă, de sunetul grav al tulnicelor care-i chemau pe moţi din deal în deal, de plesnetul sec al treascurilor cu care armata lui Iancu răspundea salvelor de tun ale honvezilor, de răcnetele sălbatice ale femeilor îmbrăcate bărbăteşte,conduse de Pelaghia Roşu, care, bătând în tigăi, săriseră în ajutorul bărbaţilor la Fântânele şi la Mărişel, lângă Grohotu. Astăzi, liniştea munţilor e tulburată de horcăitul sinistru al drujbelor companiei Schweighofer Holzindustrie care culcă la pământ brazii seculari, lăsând în urmă doar pustie şi paragină. Cu tupeul înceluitorilor ce se ştiu protejaţi, firmele străine rad codrii de brad prefăcând munţii în mirişti pline doar de cioturi. Şi barem de s-ar limita la cotele prevăzute în contractele oneroase încheiate cu unele oficialităţi dubioase ale statului român… Dar nu, asemeni lupilor scăpaţi în stână care omoară, nu de foame, ci doar pentru că aşa le e firea, aceştia taie tot, până lasă muntele de izbelişte. Substanţiala avere a senatorului maghiar poreclit „Drujba lui Dumnezeu" a fost făcută din jefuirea pădurilor. Ironia sorţii, încăpăţânatul susţinător al autonomiei ţinutului secuiesc şi prădalnic al pădurilor româneşti îşi doarme somnul de veci în pământ românesc, între patru scânduri de lemn românesc.

Pe lângă nevoia de libertate, dreptate şi unitate, la 1848 moţii au strigat din rărunchi: „Nu ne vindem ţara!" Şi n-au vândut-o, ea le-a fost luată cu forţa de armatele puterilor străine, austriece, ţariste şi ungureşti. Şaptezeci de ani mai târziu, idealul Marii Uniri, care-i cuprindea pe românii transilvăneni, s-a împlinit, dar, de atunci, ţara pace niciodată n-a avut. Bucăţi din ea au continuat să fie subiect de dispută din partea „bunilor" vecini de la Est şi Vest. Şi obiect de negocieri veroase peste capul statului român.

Înăbuşirea revoluţiilor de la 1848 din Moldova, Ţara Românească şi Transilvania a avut loc în cascadă, prima înfrântă a fost revoluţia din Moldova, lichidată după nici două luni prin intervenţia trupelor ţariste; revoluţia din Ţara Românească n-a durat nici ea mai mult, doar trei luni. Înfrângerea mişcării s-a datorat diabolicei combinaţii armate dintre trupele ţariste şi cele otomane şi ceea ce nedumireşte în cazul revoluţiilor din Moldova şi Ţara Românească este diferenţa de program. În timp ce revoluţionarii moldoveni, mai conservatori, cereau printre altele *„sfânta pázire a Regulamentului (organic) în tot cuprinsul său, fără nicio răstălmăcire"*, din contră, muntenii pretindeau *„Independenţa administrativă şi legislativă"* şi *„neamestec al niciunei puteri din afară în cele înăuntru ale sale"*. Cu alte cuvinte, cereau desfiinţarea Regulamentului Organic impus de ocupaţia rusească Ţării Româneşti la 1 iulie 1831 şi Moldovei la 1 ianuarie 1832. În permanent conflict cu Turcia, sub pretextul protejării creştinilor ortodocşi din Balcani, Rusia a intrat în 1828 în război cu Imperiul Otoman. Înfrântă pe toate fronturile, Turcia n-a avut de ales şi a încheiat, la Adrianopol, pace cu Rusia în anul următor. Fostul pretext s-a transformat însă curând în prilej pentru Rusia de a ocupa Ţările Române şi a se instala în protectorat. Regulamentul Organic a fost modul de a controla administrativ Ţările Române, ceva în genul constituţiei. Cu părţile lui bune, de modernizare, dar şi cu cele rele, care puneau ţara în stare de semivasalitate/protectorat rusesc, Regulamentul Organic ajunsese în 1848 frână în evoluţia celor două ţări care îşi doreau independenţa. Revoluţionarii munteni, radicali în revendicările lor sociale, dar şi în obţinerea unui statut independent atât faţă de Imperiul Otoman, cât şi faţă de sufocantul protectorat rusesc, au dat foc, la 6 septembrie 1848, în piaţa publică, atât Regulamentului Organic, cât şi Arhondologiei (catastiful rangurilor boiereşti - n.n.).

Revoluţia din Transilvania, începută cu întâia adunare de la Blaj din mai 1848 şi încheiată/ înfrântă în august 1849, a durat cel mai mult şi a avut programul cel mai complex: apărarea identităţii naţionale - problema cea mai gravă pentru care moldovenii şi muntenii n-au avut de luptat -, egalitatea în drepturi cu celelalte naţionalităţi din imperiul austriac, libertate şi dreptate socială, inclusiv unirea cu Ţările Române. În acelaşi timp, revoluţionarii transilvăneni s-au împotrivit cu îndârjire „Unio", alipirii la Ungaria.

În fine, revoluţia de la 1848 din Ungaria, al cărei program cerea în termeni categorici îndepărtarea Habsburgilor de la putere şi restabilirea vechilor drepturi nobiliare, n-a avut mai mult succes, cu toată armata "Honved" creată şi bine organizată de Kossuth. Marea eroare a conducătorilor revoluţiei maghiare a fost respingerea cu dispreţ a oricărei colaborări cu revoluţionarii români, tratarea cu aroganţă a populaţiei româneşti, lucruri care aveau să-i coste amarnic. Angajaţi pe două fronturi, contra Habsburgilor şi, mai abitir încă, împotriva populaţiei româneşti din Transilvania, ei au comis nenumărate crime, spânzurând, torturând şi împuşcând ţărani şi intelectuali, în special români, dar şi de alte naţionalităţi. Procedând astfel, ei nu aveau cum să învingă, ba, austriecii au adus peste ei şi armata ţaristă. Vina celor executaţi de unguri a fost că erau români sau că îi susţineau pe români, aşa cum a fost cazul umanistului Stephan Ludwig Roth, condamnat la moarte de un „tribunal de sânge" (!) şi executat pentru faptul că, verbal şi în scris, a susţinut ideea că românii sunt cei mai vechi locuitori ai Transilvaniei şi că nu era nevoie de nicio limbă oficială - autorităţile ungureşti au ţinut tot timpul cât a durat ocuparea Transilvaniei să impună ca limba unică maghiara -, deoarece *„de îndată ce se întâlnesc doi cetăţeni de naţionalităţi diferite şi nici unul nu cunoaşte limba celuilalt, de îndată limba română le serveşte de tălmaci"*.

Titulatura dată de unguri instanţelor de judecată, de „tribunal de sânge", nu mai are nevoie de nicio explicaţie. Cu o astfel de politică ce respingea cu ţâfnă şi dispreţ sprijinul revoluţionarilor români, nici că mai e de mirare înfrângerea definitivă la Şiria, lângă Arad, a armatei lui Kossuth. Împreună cu câţiva generali, printre care şi comandantul suprem al trupelor revoluţionare maghiare din Transilvania, generalul polonez Iosif Bem, au fugit în Turcia. Alţi generali unguri, care „au trădat", după unii şapte, după alţii nouă şi, în fine, după alţii 13, au fost executaţi la Arad prin spânzurare. Pe locul execuţiei acestora a fost ridicat de unguri un monument memorial, subiect de aprige dispute după 1989 între naţionaliştii români, care cereau îndepărtarea lui, şi extremiştii maghiari, care s-au zbătut pe toate căile şi cu toate puterile să-l menţină.

De episodul spânzurării generalilor revoluţinari unguri s-a legat un eveniment artistic relatat de celebra dansatoare americană cu picioarele goale, Isadora Duncan. În autobiografia sa („Ma vie"/Ed. F. Grevin Larny-sur-Marne, 1932), Isadora Duncan povesteşte: „Alexander Gross a organizat pentru mine un turneu în Ungaria. Am dat reprezentaţii în oraşele…, unde am fost puternic impresionată de povestea celor şapte generali spânzuraţi în… Într-un mare spaţiu liber din afara oraşului am compus un marş în onoarea acestor generali pe muzica eroică a lui Liszt"… La data scrierii autobiografiei, în 1927, memoria Isadorei Duncan dădea semne de oboseală, dovadă stând punctele ce înlocuiesc denumirile oraşelor ungureşti în care a dansat, însă specificarea episodului cu cei şapte generali spânzuraţi face posibilă identificarea oraşului: Arad! Dar dacă nu-şi mai amintea de oraşele în care se oprise în timpul turneului - data la care a fost la Arad nu e precizată, însă faptul că pe atunci Aradul făcea parte din Ungaria ne face să estimăm că evenimentul s-a petrecut înaintea Primului Război Mondial -, pentru divina dansatoare, Isandorabila, cum o numea sculptorul Bourdelle, a rămas de neuitat prima noapte de dragoste din viaţa ei petrecute în braţele unui făţos actor ungur, într-un hotel din Budapesta.

Numitorul comun al înfrângerii revoluţiilor din Ţările Române, Transilvania şi Ungaria a fost intervenţia jandarmerească a armatei ţariste, singură sau în combinaţie cu trupele otomane ori habsburgice. Paradoxal, aceeaşi armată n-a putut face faţă, 69 de ani mai târziu, revoluţiei bolşevice conduse de Lenin. Dincolo de asta, musai de remarcat faptul că, indiferent de regim, ţarist, comunist sau capitalist, Rusia a avut şi are aceleaşi tendinţe expansioniste, de dominaţie şi comportament jandarmeresc. Expansiunea şi dominaţia au fost caracteristicile obsesive ale politicii externe ruseşti; de unde pune piciorul Rusia, cu greu mai poate fi urnită (vezi recenta anexare a Crimeei şi infiltrarea în regiunea Donbasului). Numai României, Rusia i-a luat, fără alt argument decât cel al forţei, de trei ori Basarabia: în 1812, în 1878 şi în 1940. Ce să mai zicem de Armata sovietică "eliberatoare", care nu s-a lăsat clintită din ţară timp de aproape două decenii, răgaz în care sovromurile au supt la ţâţa României, ca despăgubiri de război, tot ce era posibil. Başca tezaurul adăpostit la Moscova în Primul Război Mondial pe care, conform năravului rusesc, refuză să-l restituie. Aşa s-au petrecut lucrurile şi în timpul războiului ruso-turc din 1877. În dorinţa de a obţine independenţa, România a încheiat cu Rusia convenţia prin care li se acorda trupelor ţariste dreptul de a traversa ţara cu specificarea expresă că se obligau *„să respecte integritatea teritorială a statului român"*. Dar, ca şi în alte cazuri, memoria ruşilor a fost scurtă; după pacea încheiată la San Stefano, în loc să se retragă de pe teritoriul românesc aşa cum se convenise, trupele ruseşti s-au instalat temeinic, purtându-se nu ca aliaţi, ci mai degrabă în chip de cuceritori. Comportamentul abuziv, diametral opus celor prevăzute în Convenţia din aprilie 1877, l-a scandalizat şi indignat pe M. Kogălniceanu, aflat pe atunci la Petersburg în calitate de ministru de externe: *„autorităţile ruse ne tratează ca pe o ţară cucerită"*. Sic! După ce că românii luptaseră în 1877 împotriva turcior ca aliaţi ai ruşilor, România a avut parte de un tratament umilitor la Congresul de pace de la Berlin: nu a fost admisă la lucrări şi nici nu i-a fost recunoscut statutul de ţară cobeligerantă. Ba, ruşii şi-au luat înapoi Basarabia, judeţele Cahul, Ismail şi Bolgrad, pe care le pierduseră după tratatul de la Paris din 1856. Convenţiilor şi tratatelor ruseşti/sovietice le este aplicabilă cinica remarcă a minstrului de externe nazist Ribbentrop privind tratatele încheiate cu alte ţări de Germania nazistă: *nu există nici barem unul singur care să nu fi fost încălcat!*

Ideea unui stat român unitar a fost frecvent invocată în timpul Revoluţiei de la 1848 şi după aceea. Ea se concentra asupra modelului anticei Dacii, motiv pentru care numele ei apărea frecvent în discursuri, în titlurile unor publicaţii (...) sau asociaţii culturale.

Ideea unui stat român unitar a fost frecvent invocată în timpul Revoluţiei de la 1848 şi după aceea. Ea se concentra asupra modelului anticei Dacii, motiv pentru care numele ei apărea frecvent în discursuri, în titlurile unor publicaţii (vezi „Magazin istoric pentru Dacia") sau asociaţii culturale. Simpla invocare a numelui Daciei întărea sentimentele profund patriotice ale românilor, în schimb dădea frisoane duşmanilor acestora. Denumirea de „Horea, *rex Daciae*" dată lui Horea n-a fost invenţie românească, ci străină, ungurească sau austriacă, ea având rostul de a da o imagine cât mai teribilă conducătorului răscoalei din 1784. Ideea potenţialei refaceri a Daciei i-a îngrozit pe maghiari; un memoriu semnat de nobilii unguri din Ardeal exprima în cel mai înalt grad aceste temeri: „Situaţia din Ardeal e foarte grea", scriau ei în mai 1848 - „sunt probleme care ar putea duce la eşuarea *uniunii* (Unio!, n.n.) Transilvaniei, prin urmare Ardealul cade ori în mâinile românilor ori a saşilor". Într-un raport trimis ministrului de interne maghiar, se semnala că *„în eventualitatea eşecului* ***uniunii****, s-ar putea ajunge la întemeierea unei noi Dacii, care să cuprindă Muntenia, Moldova, Bucovina şi jumătate sau întreaga Transilvanie, ba chiar părţi limitrofe de la marginea Ungariei, fie o Transilvanie românizată"* (apud. „Istoria Transilvaniei", Ed. Episcopiei Devei şi Hunedoarei, sub egida Academiei Române). Chestiunea unei **Dacii rediviva** nu era chiar atât de nouă pe cât părea, şi nici românească. La un imperiu dac visase împărăteasa Ecaterina cea Mare (1729-1796), unul cuprinzător şi întins pe cât fusese sub conducerea lui Burebista. El ar fi urmat să cuprindă Moldova, Valahia, Basarabia, teritoriul dintre Bug şi Nistru. Împărăteasa dorea în acest fel ca nepotul său Constantin să ocupe tronul acestui imperiu fictiv, celălalt nepot, Alexandru,

hoinar

urmând să domnească pe tronul Rusiei. „Astfel”, conchide scriitorul Henri Troyat, biograful împărătesei, „cei doi nepoți ai țarinei vor domni, după moartea ei, asupra a două din cele mai mari imperii ale lumii”. Imperiul numit *Dacia* visat de Ecaterina cea Mare nu s-a realizat niciodată, ceea ce nu înseamnă că nu s-a încercat ulterior să i se smulgă viitoarei Românii varii porțiuni teritoriale de către ruși/sovietici și unguri. În visul ei de mărire, Ecaterina cea Mare uitase însă de existența unui concurent gata să-i încurce planurile, de împăratul austriac Iosif al II-lea, cu care era în dispută în ce privește teritoriul Valahiei, mai exact al Olteniei. Prin pacea încheiată în 1718 la Passarowitz, Austria pusese mâna pe Oltenia, la pachet cu Banatul, pe care însă 21 de ani mai târziu, în 1739, a pierdut-o aceasta fiind reîncorporată Țării Românești. Cu atâtea imperii-fiare în juru-i, cu atâta hărțuieli și pretenții teritoriale permanente, ba din partea unora, ba dintr-a altora, e de mirare că România mai există încă. Cele ce i-au făcut pe români să reziste tuturor presiunilor din afară au fost limba, credința ortodoxă și conștiința identității lor naționale. Fără ele, am fi fost de mult șterși de pe harta Europei și din istorie, așa cum cerea Engels. Cu toate vicisitudinile ocupațiilor străine succesive, Transilvania a fost punctul forte al acestei rezistențe, iar Roșia de Munte, unul din contraforturile solide pe care s-a bazat rezistența revoluționarilor transilvăneni, a moților în special, în apărarea Apusenilor. Nu departe de Roșia Montană se află satul Cărpiniș, ai cărui bărbați, Cloșca și Crișan au fost, alături de Horea, capii răscoalei de la 1784. S-ar putea spune că spiritul de libertate și revoltă a avut continuitate genetică în Apuseni.

Perioada dintre înfrângerea revoluției de la 1848 și 1918 a fost pentru românii transilvăneni una de acalmie, cu aparentă liniște, însă mereu în stare de veghe, când populația românească era gata oricând să pună mâna pe arme. În 1905, Câmpenii au fost distruși de un incendiu devastator ce a ras aproape complet așezarea, excepție făcând doar Valea Caselor. Cauza incendiului a fost aprinderea involuntară a pucioasei folosite la prepararea prafului de pușcă la „pușcări” în mină, pe care localnicii o păstrau ascunsă spre a fi folosită în cazul unei revolte contra regimului opresiv dualist, austriac mai puțin, maghiar mai mult. Cu toate acestea, românii din Transilvania nu și-au pierdut niciodată speranța de a se uni cu țara. În sprijinul acestui ideal au venit revoluționarii din Țările Române, elita intelectuală și politica a cărei contribuție la Unirea Principatelor a fost hotărâtoare. Spiritul de fraternitate peste coama Carpaților a dominat toate luptele pentru independență și unitate în secolul XIX. Esența împlinirii deziderатului major al unirii celor trei provincii românești a fost exprimată premonitoriu încă din 1915 de vizionarul Nicolae Titulescu: *„România nu poate fi întreagă fără Ardeal; România nu poate fi mare fără jertfă!”* (...) *„Ardealul e românismul în restriște, e întărirea care depărtează dușmanul, e viața care cheamă viață! Ne trebuie Ardealul! Nu putem trăi fără el!”* În afara contactelor cu revoluționarii din Țările Române, din Muntenia mai bine zis, din timpul evenimentelor din 1848 din Munții Apuseni, Albu Golescu, Barbu Iscovescu, Ion Ionescu de la Brad, Bălcescu și alți câțiva au fost „oaspeți ai ghinărarului”, ai lui Avram Iancu adică. La scurt timp după înfrângerea revoluției, a existat un adevărat pelerinaj înspre Munții Apuseni. Printre peregrinii istoriei s-a aflat și Bogdan Petriceicu Hasdeu, pe atunci membru al Comisiei de documentare București, care s-a oprit, pe rând, la Abrud și Roșia de Munte. N-a venit singur, ci însoțit de câțiva studenți cu care chitea să facă cercetări istorice și arheologice în zonele *Alburnus Minor*/ Abrud și *Alburnus Maior*/ Roșia Montană. „Pe moți i-am studiat eu însumi la Roșia Abrudului unde sunt vestitele mine de aur”, avea să specifice Hasdeu mai târziu. Dar tot atunci s-a lăsat prins și în mrejele unei moațe. „Un aur ales de Abrud a fost pentru mine nevasta mea, sufletul nevestei mele”, avea să adauge Hasdeu la un an după moartea soției în omagiul ținut în Aula Academiei Române în 1903.

Encomiastica oficială, rece și seacă, are prostul nărav de a pietrifica chipurile unor personalități de parcă ar fi fost sfinți fără păcate, dar și fără sânge curgând prin vene. Lustruiesc portretele și le aseptizează până devin de nerecunoscut. Este și cazul lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838-1907). Prea obișnuiți cu imaginea fotografică stereotipă realizată la bătrânețe, cu chipul ascetic de călugăr, cu barba albă revărsată pe piept, asemeni unui patriarh cugetând cu tâmpla uscată proptită în mâna stângă, e dificil să recunoști în acest clișeu pe Casanova cel din tinerețe, cu viața împărțită, asemeni amantului italian, între plăcerile lui Amor și satisfacțiile intelectuale. Portretul creionat de G. Călinescu e foarte departe de imaginea gânditorului și omului de litere pe care o lasă să se înțeleagă fotografia realizată la senectute. Și mai ales prea puțin flatant. „Nu putea fi frumos, ci dimpotrivă, scheletic, livid, cu scobituri în obraji și mușchii răsuciți ca funiile”, dar, adaugă criticul, „avea succes la femei”. Ca argument al ultimei afirmații, el înșiră o substanțială listă de „fuste crețe”, cum se zice în popor, de cuceriri amoroase ale zburdalnicului iunker de la Chișinău, Odesa și Harkov la acea vreme. Cu un ciudat amestec de falsă modestie și orgoliu, însuși Hasdeu recunoștea asta. „Zău, nu știu ce place femeilor în înfățișarea mea! Nu mi s-a întâmplat să întâlnesc o femeie care, despărțindu-se de mine, să nu-mi fi mărturisit, și mie, și ei, că îi plac - și, cu toate acestea, eu nu mă laud cu frumusețe: în înfățișarea mea e ceva a la Peciorin”. După o atare autocaracterizare în care se compară cu eroul lermontovian și după portretul făcut de Călinescu, lui Hasdeu îi vine mănușă paradoxalul portret făcut cavalerului de Seingalt de marchizul de Ligne: „Ar fi fost un bărbat frumos de n-ar fi fost urât” (apud G. Călinescu). În acest caz, întrebarea care se pune e *cum se face* că urâți de talia lui Cassanova și Hasdeu pot deveni bărbați fatali? De-a lungul vremii, mulți urâți au avut parte de cuceriri năucitoare, la care frumuseți masculine apolinice n-au avut nicio trecere. Chestiunea nu ține nici de frumusețe și nici de inteligență, ci de un anume chimism erotic căruia azi i se spune *sex apeal*. Îl ai sau nu-l ai, asta-i tot. La Hasdeu, ca și la Casanova, el era în exces. Ca și setea de cunoaștere, de cultură. Aceasta e și explicația aventurii avute de tânărul Hasdeu la Roșia de Munte cu o frumusețe locală. Invitat de de acum celebrul Simion Balint la o masă dată în cinstea sa, lui Hasdeu i s-au scurs ochii după nurii Iuliei Faliciu (1840-1902), nepoată după soție a popii Balint. Între cei doi chimismul a funcționat fără greș, însă, când Hasdeu a cerut-o în căsătorie, părinții l-au refuzat. În afară de oarecare notorietate de patriot, Hasdeu n-avea la acea data de nici unele, nici o situație stabilă, nici avere și nici din cale afară de frumos nu era. Morala, foarte strictă la acea vreme, nu le lăsa îndrăgostiților altă alternativă decât cea a fugii la București, lucru pe care l-au și făcut. Au urmat doi ani de „ilegalitate”, până când, în 1865, inimosul popă Balint i-a convins pe părinți că pentru familie e o onoare să aibă un astfel de ginere. Din furtunoasa legătură s-a născut miracolul numit Iulia Hasdeu, mândria părinților, dar și blestemul vieții lor. După moartea prematură, la doar 17 ani a Iuliei, personalitatea și viața lui Hasdeu s-a schimbat radical, el dedicându-se integral muncii științifice și literare (vezi *Etymologicum magnum Romaniae)*. Până atunci însă, cu toată afecțiunea pe care i-o purta soției, a continuat să calce pe de lături. Vânătoarea de fuste crețe a ajuns în cele din urmă la urechile consoartei sale, care, înțeleaptă și decisă să-și păstreze soțul, le-a replicat celor care o informaseră: „Nu pot să-l las, e mare patriot”.

După netezirea asperităților între Hasdeu și familia Iuliei, scriitorul a revenit de mai multe ori la Roșia, Apusenii exercitând asupră-i o atracție irezistibilă nu doar prin frumusețea lor fără seamăn, ci și prin istoria lor mai veche ori mai recentă. Cu adevărat, scriitorul era un mare patriot.

În Apuseni el căuta să descopere originea îndepărtată a poporului român, dar s-a arătat interesat și de cele petrecute la 1848, încercând să ia legătura cu eroii revoluției, dar și cu urmașii acestora. În balanța căsătoriei cu Iulia Faliciu, exceptând frumusețea fetei, se prea poate să fi atârnat tot atât și faptul că era nepoata lui Simion Balint și că fratele ei, luptător cu arma în mână, plătise tribut de sânge în slujba revoluției. Asemeni lui Herodot, care afirmase că dacii erau ce mai viteji dintre traci, Hasdeu, bun cunoscător și mare admirator al moților, în discursul omagial de la Academia Română dedicat soției sale în 1903, spunea la rândul său: *„Moții și oltenii sunt elementul românesc cel mai viteaz”*.

După moartea fiicei sale Iulia, bizareriile comportamentului lui Hasdeu, oricum un nonconformist din toate punctele de vedere, s-au accentuat. Brusc, a început să se ocupe de spiritism, foarte la modă în a doua jumătate a secolului XIX datorită lui Allan Kardec, M-mme Blavatschi și altor discipoli ai acestora. A renunțat la dragile lui «Arhive» și s-a retras de la Universitate, ocupându-se doar de spiritism, de construcția straniului castel de la Câmpina și de proiectarea mormântului fiicei sale. Iar după moartea soției sale s-a închis cu totul în sine. Pe cel declarat cândva în mod oficial „geniu”, lumea a început să-l ocolească, până și rudele sale de la Roșia venite în vizită s-au grăbit să-l părăsească. La moartea sa, doar 27 de persoane au însoțit carul mortuar... Nu l-au uitat în schimb roșienii care, așezând o placă memorială pe casa în care se născuse Iulia Faliciu, au adăugat că ea a fost *„devotata soție a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu și mama genialei Iulia”*.

Castelul Hasdeu de la Câmpina



Soții Hasdeu hotărâseră să doneze castelul de la Câmpina Academiei Române cu specificarea ca el să fie în folosul membrilor săi *„săraci și nenorociți, mai ales de peste Carpați”*, urmând ca anual trei dintre ei să-și petreacă vara împreună cu familia acolo. La fel, hotărâseră să lase Academiei biblioteca personală a scriitorului cuprinzând aproximativ 5000 de volume. Gândul lui Hasdeu era în continuare însă preocupat de educația românilor transilvăneni, donând în acest scop bani pentru susținerea unor licee. Din păcate, de majoritatea proiectelor soților Hasdeu s-a ales praful, bunurile intrând pe mâini hrăpărețe și deloc interesate patriotic. Ba, mai recent, autoritățile române s-au pomenit cu niște unguri care revendică, pe chestie de potriveală de nume, însuși castelul. Ciudată premoniție, în 1873, Bogdan Petriceicu HÂJDEU, cum se numea după tată, băgând de seamă că ungurii îi maghiarizau numele, în Haidău, zice Călinescu, mai probabil Hajdu, a decis să-și schimbe numele în Hasdeu, ca să nu mai existe nicio asemănare cu sonoritatea maghiară. Încă o dată se adeverește spusa istoricului american evreu de origine maghiară, Seaton Wattson, cum că *„ungurii nu învață nimic din istorie, dar nici nu uită nimic”*. După aproape un secol și jumătate, un oarecare Hajdu sau cum l-o fi chemat și-a amintit că se zvonea cum că familia sa ar fi fost înrudită cu un Hâjdeu care avea un castel... Restitutio in integrum! Vrem castelul la pachet cu toată Transilvania! Dacă nu, barem cu ținutul secuiesc. Logica și adevărul se bat cap în cap, dar ce contează dacă din minciună poate ieși un câștig? Așa am pierdut, pe mâna prim-ministrului de o sută de zile Mihai Răzvan Ungureanu, moștenirea Gojdu; așa a ajuns ex-ministrul justiției din România, Monica Macovei, să pledeze ca avocat din partea maghiară pentru restituirea Bibliotecii Bathianeum. De ce atunci să nu le revină ungurilor și castelul lui Hasdeu de la Câmpina? Sau, poate, și altceva...

Perioada dintre înfrângerea revoluției de la 1848 și 1918 a fost pentru românii transilvăneni una de acalmie, cu aparentă liniște, însă mereu în stare de veghe, când populația românească era gata oricând să pună mâna pe arme.

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat, în Sala Ars Nova, prima ediţie din anul 2018 a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Poveşti de viaţă - poveşti de suflet cu Denisa Popescu". La evenimentul coordonat şi moderat de poeta Denisa Popescu a fost invitat George Caval, preşedintele Camerei de Comerţ şi Industrie Argeş. În faţa publicului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu, poeţi, scriitori şi alţi iubitori de cultură s-a desfăşurat un incitant dialog, referitor la activitatea profesională a lui George Caval, atât în domeniul bancar, cât şi în mediul de afaceri argeşean. „Când vorbim despre munca în echipă, cea mai importantă este încrederea, iar eu am dăruit multă încredere celor din jur", a declarat distinsul invitat.

Festivitatea de premiere a Concursului de Fotografie „Piteştiul Meu"



■ Centrul Cultural Piteşti a organizat prima ediţie din anul 2018 a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu". La evenimentul coordonat de scriitoarea-editor Mona Vâlceanu a fost invitat scriitorul Lucian Costache, profesor de limba şi literatura română la Colegiul Naţional I.C. Brătianu. Manifestarea a fost dedicată împlinirii a 168 de ani de la naşterea poetului naţional Mihai Eminescu şi a cuprins un medalion literar, sub genericul „Porni Luceafărul", susţinut remarcabil de cei doi literaţi.

Dezbaterea interculturală cu tema „Frică şi Speranţă"



■ Centrul Cultural Piteşti a organizat, în Sala Ars Nova, lansarea volumului de proză scurtă cu titlul "Picături de rouă", de Adrian Mitroi. Originar din municipiul Piteşti, autorul este de profesie medic veterinar şi scrie din pasiune atât versuri, cât şi proză, fiind ales din anul 2017 preşedintele Ligii Scriitorilor Români, Filiala Argeş. A mai publicat şi lansat tot la Centrul Cultural Piteşti volumele de poezie "Călător pe Drumul Vieţii", „Salba de Cuvinte" şi „Inimă de Ametist". La noul eveniment editorial au luat cuvântul redactorul-şef al Revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu, poeta Denisa Popescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, publicistul Constantin Băjenaru, profesorul-scriitor Lucian Costache, poeta Simona Vasilescu, promotorul cultural Adina Perianu, publicistul Gheorghe Mohor, scriitorul Mihail Ghiţescu şi autorul. „Cartea „Picături de Rouă" este o carte de reflecţii, de note personale, în care Adrian Mitroi încearcă să se înţeleagă pe sine, să se găsească pe sine, apelând la diversele sisteme de referinţă pe care le găseşte în cale", a declarat poeta Denisa Popescu. „Am scris această carte pentru mine şi, dacă dumneavoastră o veţi citi, vă mulţumesc foarte mult", le-a spus Adrian Mitroi celor prezenţi.

„Piano Harmonies"



■ Primăria Municipiului Piteşti şi Consiliul Local au organizat, prin Centrul Cultural Piteşti, în perioada noiembrie-decembrie 2017, a doua ediţie a Concursului de Fotografie, sub genericul „Piteştiul Meu". La competiţia care a avut tema „Clădiri şi monumente din Piteşti" au participat aproximativ 20 de pasionaţi de fotografie. Festivitatea de premiere s-a desfăşurat pe data de 22 ianuarie 2018, la Primăria Municipiului Piteşti, în prezenţa oficialităţilor locale şi a unui public format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu. Juriul, format din jurnalista Elena Nicolae, consilier Primar, fotoreporterul Alexandru Oprea şi editorul de imagine Adrian Jan Furdueescu, i-a desemnat pe câştigători. Premiul I a fost obţinut de Alina Claudia Ilie, cu lucrarea „Auzi Roţile de tren – Noua gară". Premiul al II-lea i-a fost decernat Giuliei Cristescu, pentru lucrarea „Uniunea Artiştilor Plastici – Ziua". Premiul al III-lea i-a fost atribuit lui Cristian Tomoiu, pentru lucrarea „Stadionul Nicolae Dobrin". Menţiune a primit Dumitru Borăscu, pentru lucrarea „Un titan cu toată istoria în spate". Festivitatea de premiere a cuprins şi vernisajul expoziţiei celor mai apreciate lucrări de la Concursul de Fotografie „Piteştiul Meu". Manifestarea are ca obiective încurajarea artei fotografice, stimularea creativităţii şi îmbogăţirea arhivei foto a municipalităţii, în vederea realizării de noi materiale de promovare a Piteştiului.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor Români Filiala Argeş au organizat prima ediţie din anul 2018 a Cenaclului „Armonii Argeşene". Evenimentul, coordonat şi moderat de redactorul-şef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu, a cuprins un dialog literar, precum şi o lectură publică, susţinută de membri şi simpatizanţi ai LSR. Publicistul Gheorghe Mohor a prezentat aspecte privind viaţa şi opera poetului naţional Mihai Eminescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu a oferit un recital liric din opera eminesciană, poetul Nicolae E. Branişte a citit două poeme dedicate Luceafărului poeziei româneşti, de la a cărui naştere s-au împlinit 168 de ani, iar Petre Ghilencea a citit două poeme de Eminescu, pe care le-a caligrafiat în nota-i personală. Anda Benţia, elevă a Cercului de Creaţie literară coordonat de profesoara Simona Marineaţă, în cadrul Palatului Copiilor din Piteşti, a citit o proză, pe care a scris-o în memoria poetului nepereche, poetul Nicolae Ionescu şi-a prezentat noile creaţii lirice, iar poeta Doina Panaete şi-a expus recentele sale poezii patriotice. Poeta Marina Pantazi şi-a dedicat versurile celor două evenimente semnificative ale lunii ianuarie - Ziua Culturii Naţionale şi Unirea Principatelor Române -, eleva Andreea Popa de la Palatul Copiilor din Piteşti şi eleva Alexandra Maria Bulgar au citit poeme dedicate lui Mihai Eminescu.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia Solidaritatea Umană Nova au organizat masa rotundă cu tema „Migraţia şi Ocuparea Forţei de Muncă". La eveniment au participat reprezentanţi ai Asociaţiei Române pentru Promovarea Sănătăţii, Centrului de Cercetare şi Documentare în Domeniul Integrării Migranţilor Bucureşti, Agenţiei Judeţene de Ocupare a Forţei de Muncă Argeş, Universităţii Piteşti, Universităţii Constantin Brâncoveanu, Avocatului Poporului Biroul Teritorial Argeş, Serviciului pentru Imigrări Argeş, Asociaţiei Oamenilor de Afaceri Argeş, precum şi cetăţeni străin, care studiază sau domiciliază în judeţul Argeş. Dezbaterea, coordonată de preşedintele fondator al ASU Nova, col. (r) Niculae Jianu, s-a axat pe problematica locurilor de muncă pentru străinii din România şi legislaţia în domeniu.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat, în Sala Ars Nova, spectacolul muzical, sub genericul „Piano Harmonies". Manifestarea a fost susţinută de copiii care urmează Cursul de engleză şi pian „Engleza pe Portativ", desfăşurat de profesoara Ilzi Sora în cadrul instituţiei. Micii artişti au cucerit auditoriul format din părinţi şi bunici cu prestaţia lor, interpretând cu emoţie şi talent piese pe care le-au exersat la orele de curs. În încheiere, toţi copiii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti şi daruri dulci de la un grup de părinţi. „Aici nu sunteţi în competiţie cu nimeni, decât cu voi înşivă", încercaţi să vă depăşiţi mereu propriile limite" le-a spus doamna profesoară discipolilor săi.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu", şi redacţia revistei-document Restituiri Piteşti au organizat un nou proiect cultural-educativ, sub genericul „Piteştii şi Marea Unire". Manifestarea dedicată Centenarului Marii Uniri a fost coordonată de lector univ. dr. Marin Toma, redactorul-şef al revistei-document Restituiri Piteşti. Prima ediţie a dezbaterii, desfăşurată la finele lunii ianuarie, s-a axat pe prezentarea contextului istoric în care a izbucnit Primul Război Mondial şi a situaţiei din spaţiul românesc. "La intrarea României în conflagraţia mondială de partea Antantei, în anul 1916, era greu de spus dacă ţara câştiga ceva, anumite teritorii pe care le revendica de la Imperiul Rus şi de la Imperiul Austro-Ungar, sau risca să fie ştearsă de pe hartă. Cât despre Piteşti, care era un târg ce lega Bucureştiul de Câmpulung şi de Curtea de Argeş, se ştie că în timpul Primului Război Mondial a fost ţinta bombardamentelor germane", a spus istoricul Marin Toma. La dezbatere au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu şi alţi pasionaţi de istorie.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova prezentarea cărţii cu titlul "Principii şi Valori ale Culturii şi Dreptului", de conf. univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Piteşti. La evenimentul editorial au luat cuvântul autorul, reprezentantul Instituţiei Avocatul Poporului – Biroul Teritorial Piteşti, Mihaela Stănciulescu, şi Andra Nicoleta Puran, lector univ. dr. la Facultatea de Ştiinţe Economice şi Drept, din cadrul Universităţii Piteşti. „Spiritualitatea omului, orientarea sa spre altceva decât cotidianul înseamnă conştiinţa de sine, chiar dacă totul este constrângător în jurul său, omul a fost mereu încadrat într-o ordine, cum ar fi aceea de om juridic, adică de om care trebuie să trăiască în mediul Dreptului, iar legea este unul dintre conceptele Dreptului. Se fac, ori s-au făcut de-a lungul timpului, multe în numele legii: sclavia, în societăţile antice, tribunale ale Inchiziţiei, războaie de cucerire, s-au instaurat dictaturile. Şi tot în numele legii s-au făcut şi lucruri pozitive, cum ar fi conceptul şi legislaţia privind Drepturile Omului, există justiţie în ideea armoniei, echilibrului, controlului, dar legea, prin ea însăşi, nu poate fundamenta libertatea, pentru că nu ea este construcţia libertăţii. Binele, frumosul, adevărul diferă în funcţie de epoca istorică la care ne raportăm, dar, ca atare, avem aceeaşi reprezentare, raportare la raţionalitatea omului. De reţinut sunt cele două valori fundamentale ale omului - libertatea şi demnitatea", a spus magistratul Marius Andreescu.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor Români - Filiala Argeş au organizat în Sala Ars Nova de la Casa Cărţii un dublu eveniment cultural: Prezentarea volumului de poezie cu titlul „Prin labirintul vieţii" şi expoziţia de pictură sub genericul „Simfonia Doinei", având-o autoare pe Doina Panaete. Originară din Piteşti, Doina Panaete s-a remarcat în viaţa culturală a urbei prin creaţiile sale literare, dar şi plastice, participând cu aranjamente florale şi artă decorativă la mai multe ediţii ale Simfoniei Lalelelor, cu lectură publică la Cenaclul Armonii Argeşene, lansări de carte şi expoziţii de artă plastică. La recenta manifestare de la Casa Cărţii, creaţiile Doinei Panaete au fost apreciate de: redactorul-şef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu, publicistul Gheorghe Mohor, preotul Cornel Sârbu, poeta Simona Vasilescu, profesorul Vasile Ghiţescu, artistul plastic Lidia Nica şi de preşedintele Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeş, medicul-poet Adrian Mitroi.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor Români - Filiala Argeş au organizat, la Casa Cărţii, ediţia din luna februarie a Cenaclului „Armonii Argeşene", coordonat şi moderat de redactorul-şef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu. Manifestarea a cuprins o lectură publică susţinută din creaţiile proprii de membri şi simpatizanţi ai ligii. Poeta Simona Vasilescu a citit poeme semnate de preşedintele LSR - Filiala Argeş - medicul-poet Adrian Mitroi -, dar şi din creaţiile proprii; poetul şi solistul Marius Ionescu şi-a prezentat noile poezii, iar poeta Denisa Popescu a delectat auditoriul cu versurile sale. Poetul Nicolae Branişte şi-a expus

noile creaţii lirice, eleva Maria Alexandra Bulgar a citit un fragment din cartea la care lucrează în prezent, scriitorul Nicolae Berbec a citit o proză scurtă scrisă în maniera-i umoristică, iar publicistul Gheorghe Mohor şi-a prezentat un articol dedicat poetului, dramaturgului, folcloristului şi omului politic Vasile Alecsandri.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu", şi redacţia revistei-document Restituiri Piteşti au organizat ediţia din luna februarie a proiectului cultural-educativ sub genericul „Istorie şi istorii cu Marin Toma". Dezbaterea, susţinută de lector univ. dr. Marin Toma, redactorul-şef al revistei-document Restituiri Piteşti, a avut tema „O istorie a copilăriei în Evul Mediu". „Sunt studii realizate de medici, sociologi, psihologi, informaţii istorice care relatează percepţii diferite ale copilăriei; oamenii trăiau diferit în Evul Mediu, aveau alte semnificaţii, simboluri; factorii care influenţează copilăria sunt aspectele materiale; prin urmare, nu toate copilăriile sunt la fel; educaţia primită în familie, şcoala, grupul de prieteni îşi pun amprenta pe copilărie. Copiii, între anumite vârste, în funcţie de venitul familiei, începeau să lucreze ca ucenici în lumea medievală şi să înveţe o meserie, de multe ori cea a tatălui. Familiile îşi doreau băieţi, era o mare presiune pe femeie să aducă pe lume băieţi, mai ales regii, care erau interesaţi să continue linia dinastică", a precizat Marin Toma.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova o lectură-spectacol, pe marginea volumului de versuri cu titlul „Imprimăm Floarea Vieţii", de Simona Vasilescu. Evenimentul a fost susţinut de poeta Simona Vasilescu şi de preşedintele Ligii Scriitorilor Români - Filiala Argeş, medicul-poet Adrian Mitroi. „Eu cred într-un om nou, eu cred în minuni care se întâmplă de când e lumea. Durerile pe care le avem sunt de fapt desprinderi din omul actual, suntem oameni noi, energiile pe care le petrecem sunt acceptate de noi dinainte de a ne naşte", a spus poeta Simona Vasilescu. „Simona este mai mult suflet decât trup, îşi neglijează celelalte simţuri pe care le avem cu toţii, pentru că ea îşi foloseşte alte simţuri, poemele ei sunt parcă scrisori din altă lume, sugerându-ne că noi, oamenii, trebuie să ne schimbăm în bine. Încă nu ştim, nu înţelegem ce înseamnă infinit sau etern, dar Simona, prin ceea ce scrie, ne duce înspre infinit sau etern. Ceea ce scrie este religie fără dogme, nu te obligă să crezi, dar te invită, te învaţă, te roagă să ajungi acolo unde nu mai există legi care să te îngrădească în visele tale", a spus preşedintele LSR Argeş, medicul-poet Adrian Mitroi.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova simpozionul cu tema „Vise, dorinţe, iluzii", în cadrul proiectului „Armonie şi Stil de Viaţă cu Adina Perianu". Dezbaterea, susţinută de dr. ing. Adina Perianu, promotor cultural, a reunit un public format din specialişti în horticultură, domeniul în care amfitrioana manifestării a activat până la pensionare, dar şi alte persoane interesate. Cu acest prilej, Adina Perianu le-a vorbit celor prezenţi despre cele mai frumoase etape ale vieţii şi ale carierei sale. „Vorbiţi cu pomii, cu florile, nu ştiţi ce emoţii uriaşe am avut pe vremea când lucram la Institutul Pomicol Mărăcineni şi testam un produs nou; am ales să mă ocup de vie şi vinificaţie, am fost şi un bun degustător de vinuri, am îndrăgit pomii fructiferi, mai ales mărul, cireşul, vişinul; iar după pensionare am urmat un curs intensiv de desen, spre dezvoltarea creativităţii, am memorat numeroase poezii şi scriu într-un fel de jurnal tot ceea ce simt şi mă impresionează", a mărturisit Adina Perianu.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Clubul Româno-Arab de Cultură şi Presă au organizat, la Casa Cărţii, dezbaterea interculturală cu tema „Frică şi Speranţă". Evenimentul s-a desfăşurat în cadrul proiectului sub genericul „Cultura Violenţei şi Violenţa Culturii", iniţiat şi coordonat de jurnalistul de origine palestiniană Ahmed Jaber. Invitaţi speciali la manifestare au fost rabinul Eliahu Caufman din Israel şi publicistul Oreste Teodorescu, preşedintele Clubului Româno-Arab de Cultură şi Presă. Dezbaterea, care a durat aproape trei ceasuri, s-a axat pe istoria şi evoluţia situaţiei din Palestina, Israel şi din alte ţări arabe, dar a cuprins şi abordări filosofice ale religiei, credinţei, umanităţii.



„Aripi de Curcubeu"

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii" Expoziţia de pictură, pastel şi acuarelă, sub genericul „Aripi de Curcubeu", realizată de artiştii plastici Juliana Chuaibi şi Gheorghe Dăscălescu, din Bucureşti. Juliana Chuaibi este absolventă a Liceului Pedagogic Bucureşti şi a Şcolii Populare de Artă, Secţia Pictură, din Bucureşti şi a organizat numeroase expoziţii de pictură în oraşele Damasc, Homs şi Alep din Siria, unde şi-a întemeiat o familie şi a locuit timp de 27 de ani. Revenită în ţară, în anul 2011, ca refugiat de război, Juliana Chuaibi s-a remarcat prin noi expoziţii de artă plastică, la Bucureşti şi în Piteşti. Gheorghe Dăscălescu a fost pilot în Aviaţa Civilă, iar de când s-a pensionat şi-a cultivat pasiunea şi talentul pentru desen şi pictură, urmând cursurile unor maeştri ai penelului, şi a organizat expoziţii la Bucureşti şi Ocna Sibiului. La vernisajul expoziţiei „Aripi de Curcubeu" au primit aprecieri de la distinşi oameni de cultură argeşeni: artistul plastic Elena Zavulovici, poetele Denisa Popescu, Allora Albulescu, redactorul-şef al revistei Ligii Scriitorilor Români - iliala Argeş, scriitorul Nicolae Cosmescu şi de la promotorul cultural dr. ing. Adina Perianu, fost cercetător horticol.

CARMEN ELENA SALUB

După un pătrar de veac...

(urmare din p. 24)

de pe strada mea din Slobozia". Dezamăgirea omului este cruntă: "M-am iluzionat că se poate trăi şi în grup dintr-o meserie ce se practică în singurătate. Am greşit, recunosc". Ironia lui este pe măsură: "Dar m-am bucurat când pe mine nu m-au ţinut muşchii, că veniţi dv., atleţii conştiinţei româneşti, dizidenţii noii aurore şi dărâmaţi vechiul pod de piatră ca să faceţi unul mai trainic şi mai frumos".

Limbajul "patrioţilor" din presa vremii sau... miza scuză mijloacele

În cei trei ani post revoluţionari în care "demagogii profesionişti şi demagogii amatori" i-au otrăvit existenţa, poetul nu a putut să scrie nici măcar un singur vers. A renunţat la telefon ca să nu mai audă mârlăniile şi înjurăturile din miez de noapte. Au fost trei ani în care despre mama sa, aflată în pragul morţii, bolnavă de leucemie, se scria, negru pe alb, că e "vacă cu hemoroizi care l-a fătat în paie în ţigănia din Slobozia", copiii săi erau "progenituri jidano-maghiaro-ţigano-sovietice", soţia sa era "o curvă pe care i-a băgat-o sub plapumă reacţiunea maghiară". Ş.a.m.d. Am reprodus, cu o mare strângere de inimă, aceste pasaje pe care poetul şi le-a asumat în scrisoarea sa deschisă pentru a vă face o idee, oricât de mică, de limbajul mizerabil al epocii folosit în gazetele "patrioţilor". În paginile lor, redactorii de la "Ramuri" erau nişte pigmei şi nişte handicapaţi notorii. "A fost o vreme când Postelnicu şi Păunescu m-au batjocorit că am fost şi eu un nenorocit fără teneşi în picioare", zice Dinescu. Soluţia? Poetul s-a exilat un an la Berlin şi începuse să simtă că redevine şi el "parcă om şi parcă poet". Finalul este demn de "Epigonii": "Dv. sunteţi simboluri! Ca să vă liniştiţi, vă depun la picioare în semn de omagiu demisia mea din postul de preşedinte al Uniunii Scriitorilor". Ne-am întrebat, mai înainte, într-un mod retoric, dacă vreun poet e în stare să fie şi un bun administrator. Dacă discutăm cazul unui poet cu certe abilităţi manageriale, cum a fost şi este Mircea Dinescu, preţul plătit de el a fost pe măsură. Muzele Michelin ale gastronomiei au luat locul, cu arme şi bagaje, celor poetice. Sigur că există, vorba lui G. Călinescu, şi o poezie a brânzei şi una a cămării dar nu mai e de forţa acelui poet tânăr, care s-a exilat pe o boabă de piper. Presa vremii se împarte, în privinţa "Scrisorii celor opt", în două. Cei care încearcă să judece cazul, fără ură şi părtinire, scriau la "România liberă", la "22" şi la "Tinerama". Forţele "patriotice" se regrupaseră în jurul celor de la "Viaţa Capitalei", de la fosta "Săptămână culturală a Capitalei", "România Mare", "Totuşi, iubirea" şi "Adevărul". Ei erau alături de vajnicii combatanţi Mircea Micu, Fănuş Neagu, Gh. Tomozei şi Adrian Păunescu. S-au avântat în luptă şi o seamă de publicaţii care s-au dovedit a fi la fel de perisabile ca şi ideile care i-au mânat în luptă.

Final cu ingenioase transformări din minute în grame...

Ca să folosesc o metaforă de final, d. Ioan Lascu face în cartea sa intitulată "Cazul Sorescu" un inventar al celor 21 de minute lipsă din materialul televiziunii naţionale. (Să nu uităm că dacă presa scrisă cunoscuse o maximă "înflorire" în ceea ce priveşte tirajele şi audienţa - termenul se referă doar la o ieşire dintr-o prea lungă hibernare - televiziunea era, pe atunci, doar una singură şi ea intra în casele tuturor românilor de la oraşe şi sate.) Cartea sa este - vrem, nu vrem - un solid document al epocii. În timp, după ce pasiunile vulcanice se vor stinge precum şi viaţa repede trecătoare a combatanţilor, redactorilor, managerilor şi miniştrilor, cartea d-lui Lascu îşi va ocupa locul ce se cuvine tuturor istoriilor literare cinstite. Ea are avantajul că a fost scrisă la zi, după modelul unui jurnal de război, fără urme de ură şi părtinire. Potrivit cercetătorilor britanici, cam tot 21 (acum ne exprimăm în grame) face şi sufletul omului. Ăla bun la toate...

Nota redacţiei:
*O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că **Argeş** nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu sculpturi brâncuşiene. 2018 - 142 de ani de la naşterea lui Constantin Brâncuşi

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteţi abona pentru anul 2018, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEŞ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacţia:
Piteşti,
Casa Cărţii,
Centrul Cultural Piteşti;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

actualitate